ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2020/1814 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 28ης Ιουνίου 2019

σχετικά με την κρατική ενίσχυση αριθ. SA.33846 — (2015/C) (πρώην 2014/NN) (πρώην 2011/CP) την οποία έθεσε σε εφαρμογή η Φινλανδία υπέρ της Helsingin Bussiliikenne Oy

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2019) 3152]

(Τα κείμενα στη φινλανδική και στη σουηδική γλώσσα είναι τα μόνα αυθεντικά)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Έχοντας υπόψη την απόφαση με την οποία η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία του άρθρου 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ([1]),

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με τις εν λόγω διατάξεις ([2]) και έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις αυτές,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

(1) Στις 31 Οκτωβρίου 2011 οι Nobina Sverige AB και Nobina Finland Oy υπέβαλαν καταγγελία στην Επιτροπή με τον ισχυρισμό ότι η Φινλανδία χορήγησε παράνομη ενίσχυση στη Helsingin Bussiliikenne Oy (στο εξής: HelB). Στις 15 Νοεμβρίου 2011 προσχώρησε στην καταγγελία και η Nobina AB, η μητρική εταιρεία των Nobina Sverige AB και Nobina Finland Oy. Οι Nobina Sverige AB, Nobina Finland Oy και Nobina AB αναφέρονται στο εξής από κοινού ως «οι καταγγέλλοντες». Οι καταγγέλλοντες υπέβαλαν συμπληρωματικές πληροφορίες στις 12 Δεκεμβρίου 2011, στις 27 Φεβρουαρίου 2012, στις 4 Απριλίου 2012, στις 21 Ιουνίου 2012 και στις 4 Σεπτεμβρίου 2012.

(2) Η καταγγελία μαζί με το αίτημα της Επιτροπής για παροχή πληροφοριών στην αγγλική γλώσσα διαβιβάστηκαν στις 22 Νοεμβρίου 2011 στη Φινλανδία για να υποβάλει τις παρατηρήσεις της. Η φινλανδική μετάφραση της καταγγελίας απεστάλη στη Φινλανδία την 1η Φεβρουαρίου 2012. Η Φινλανδία υπέβαλε της παρατηρήσεις της, συνοδευόμενες από συμπληρωματικές πληροφορίες, με επιστολή της 28ης Φεβρουαρίου 2012.

(3) Οι παρατηρήσεις της Φινλανδίας σχετικά με την καταγγελία διαβιβάστηκαν στους καταγγέλλοντες με επιστολή της 31ης Μαΐου 2012. Οι παρατηρήσεις των καταγγελλόντων υποβλήθηκαν στις 27 Ιουλίου 2012. Η Φινλανδία υπέβαλε συμπληρωματικές πληροφορίες στις 28 Σεπτεμβρίου 2012.

(4) Με επιστολή της 31ης Οκτωβρίου 2012 η Επιτροπή διαβίβασε στη Φινλανδία τις παρατηρήσεις των καταγγελλόντων τις οποίες είχε λάβει στις 27 Ιουλίου 2012 και ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες. Η Φινλανδία υπέβαλε τις πληροφορίες που της ζητήθηκαν στις 3 Ιανουαρίου 2013 και στις 7 και 12 Φεβρουαρίου 2013. Επιπλέον, η Φινλανδία υπέβαλε συμπληρωματικές πληροφορίες με επιστολή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 16ης Μαΐου 2013.

(5) Στις 17 Μαΐου 2013 πραγματοποιήθηκε συνάντηση με τις φινλανδικές αρχές, μετά την οποία η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες με επιστολή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 24ης Μαΐου 2013. Η Φινλανδία υπέβαλε τις πληροφορίες που της ζητήθηκαν στις 31 Μαΐου 2013 και στις 3, 7 και 10 Ιουνίου 2013.

(6) Η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες με επιστολή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 24ης Οκτωβρίου 2013 και με επιστολή της 6ης Νοεμβρίου 2013, στις οποίες η Φινλανδία απάντησε στις 8 Νοεμβρίου 2013 και στις 31 Ιανουαρίου 2014, αντίστοιχα.

([1]) Απόφαση C(2015) 80 final της Επιτροπής της 16ης Ιανουαρίου 2015 (ΕΕ C 116 της 10.4.2015, σ. 22).

([2]) Βλέπε υποσημείωση 1.

(7) Η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες με επιστολές ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 27ης Φεβρουαρίου 2014 και της 3ης Απριλίου 2014, στις οποίες η Φινλανδία απάντησε με επιστολές ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 5ης Μαρτίου 2014 και της 11ης Απριλίου 2014 αντίστοιχα.

(8) Οι υπηρεσίες της Επιτροπής συναντήθηκαν με τους καταγγέλλοντες και τους νόμιμους εκπροσώπους τους στις 29 Ιανουαρίου 2014 και στις 14 Οκτωβρίου 2014.

(9) Με επιστολή της 16ης Ιανουαρίου 2015 η Επιτροπή ενημέρωσε τη Φινλανδία για την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΣΛΕΕ) έναντι της εικαζόμενης ενίσχυσης (στο εξής: απόφαση κίνησης της διαδικασίας).

(10) Η απόφαση κίνησης της διαδικασίας δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ([3]). Η Επιτροπή κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τα μέτρα που προσδιορίζονταν στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας.

(11) Η Φινλανδία υπέβαλε παρατηρήσεις επί της απόφασης κίνησης της διαδικασίας στις 18 Μαρτίου 2015, στις 18 Ιουνίου 2015 και στις 6 Νοεμβρίου 2015.

(12) Η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις από τους καταγγέλλοντες στις 8 Μαΐου 2015 και τις διαβίβασε στις 20 Μαΐου 2015 στη Φινλανδία, παρέχοντάς της τη δυνατότητα να τις σχολιάσει. Η Φινλανδία απάντησε στις παρατηρήσεις των καταγγελλόντων με επιστολές της 12ης Αυγούστου 2015 και της 10ης Σεπτεμβρίου 2015.

(13) Η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες από τη Φινλανδία στις 27 Μαΐου 2016, στις 15 Σεπτεμβρίου 2016, στις 13 Οκτωβρίου 2016 και στις 21 Δεκεμβρίου 2016. Η Φινλανδία απάντησε στις 23 Ιουνίου 2016, στις 2 Σεπτεμβρίου 2016 και στις 24 Οκτωβρίου 2016, στις 26 Οκτωβρίου 2016, στις 8 Δεκεμβρίου 2016 και στις 13 Ιανουαρίου 2017.

(14) Στις 16 Φεβρουαρίου 2017 η Επιτροπή συναντήθηκε με τους καταγγέλλοντες και τους νόμιμους εκπροσώπους τους.

(15) Η Επιτροπή ζήτησε περαιτέρω πληροφορίες από τη Φινλανδία στις 31 Οκτωβρίου 2017 και στις 21 Δεκεμβρίου 2017. Η Φινλανδία απάντησε στις 9 Νοεμβρίου 2017 και στις 16 Φεβρουαρίου 2018.

(16) Στις 19 Μαρτίου 2018 η Επιτροπή συναντήθηκε με τις φινλανδικές αρχές. Στις 10 Απριλίου 2018 η Φινλανδία υπέβαλε συμπληρωματικές παρατηρήσεις.

2. **ΙΣΤΟΡΙΚΟ**

2.1. **Οι καταγγέλλοντες**

(17) Η Nobina AB είναι η μεγαλύτερη εταιρεία παροχής υπηρεσιών δημόσιων επιβατικών μεταφορών με λεωφορεία στη Σκανδιναβία και μία από τις δέκα μεγαλύτερες εταιρείες δημόσιων μεταφορών στην Ευρώπη, η οποία δραστηριοποιείται στον περιφερειακό και τον διαπεριφερειακό τομέα μεταφοράς. Κατά την περίοδο 2015-2016 το μερίδιο αγοράς της στον περιφερειακό τομέα μεταφοράς στη Σκανδιναβία ανήλθε στο 16 % (υπολογιζόμενο βάσει του αριθμού λεωφορείων). Κατά την ίδια περίοδο η εταιρεία εξυπηρέτησε περίπου 377 εκατομμύρια επιβάτες. Κατά τα έτη 2015-2016 η Nobina AB κατέγραψε κέρδη μετά τη φορολογία ύψους περίπου 4 εκατ. σουηδικών κορονών (SEK) (περίπου 0,4 εκατ. EUR).

(18) Η βασική αγορά της Nobina AB είναι η Σουηδία, όπου δραστηριοποιείται με την επωνυμία Nobina Sverige AB. Κατά την περίοδο 2015-2016 οι πωλήσεις της Nobina AB στη Σουηδία αντιστοιχούσαν περίπου στο 71 % των συνολικών της πωλήσεων, ενώ το μερίδιο αγοράς της στη Σουηδία ήταν 30 % (υπολογιζόμενο βάσει του αριθμού λεωφορείων). Κατά την ίδια περίοδο, οι πωλήσεις της Nobina AB στη Φινλανδία, όπου δραστηριοποιείται με την επωνυμία Nobina Finland Oy, αντιστοιχούσαν περίπου στο 11 % των συνολικών της πωλήσεων, ενώ το μερίδιο αγοράς της στη Φινλανδία ήταν 19,1 % (υπολογιζόμενο βάσει της αξίας των υπηρεσιών).

2.2. **Ο δικαιούχος**

(19) Η HelB ιδρύθηκε την 1η Ιανουαρίου 2005 με την αγορά των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της HKL Bussiliikenne —χωριστής επιχειρηματικής μονάδας του Δήμου του Ελσίνκι (στο εξής: Δήμος)— από τη δημοτική μεταφορική εταιρεία Suomen Turistiauto Oy (στο εξής: STA), η οποία μετονομάστηκε στη συνέχεια σε HelB. Η HelB εκμεταλλευόταν λεωφορειακές γραμμές στην περιοχή του Ελσίνκι και πρόσφερε υπηρεσίες ναυλωμένων μεταφορών και χρηματοδοτικής μίσθωσης λεωφορείων. Κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης κίνησης της διαδικασίας διέθετε στόλο περίπου 380 λεωφορείων.

(20) Η HKL Bussiliikenne ιδρύθηκε το 1995 ως τεχνοβλαστός της διεύθυνσης υπηρεσιών μεταφορών του Δήμου. Τα βασικά αριθμητικά στοιχεία σχετικά με την οικονομική κατάσταση της HKL Bussiliikenne πριν από την εξαγορά της από την STA παρουσιάζονται στον πίνακα 1 κατωτέρω.

([3]) Βλέπε υποσημείωση 1.

Πίνακας 1

Βασικά αριθμητικά στοιχεία της HKL Bussiliikenne (σε 000 EUR)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Καθαρός κύκλος εργασιών	49 490	49 612	51 936	53 759	58 129	62 863
Αποτέλεσμα εκμετάλλευσης	1 724	512	-917	- 1 095	-35	447
Αποτέλεσμα προ πιστώσεων και φόρων	-374	- 1 533	- 3 036	- 3 144	- 1 738	- 1 086

Πηγή: Οικονομικές καταστάσεις της HKL Bussiliikenne.

(21) Η STA ήταν εταιρεία περιορισμένης ευθύνης που ανήκε στον Δήμο και παρείχε υπηρεσίες μεταφορών. Τα βασικά αριθμητικά στοιχεία σχετικά με την οικονομική κατάσταση της STA προτού εξαγοράσει την HKL Bussiliikenne και μετονομαστεί σε HelB παρουσιάζονται στον πίνακα 2 κατωτέρω.

Πίνακας 2

Βασικά αριθμητικά στοιχεία της STA (σε 000 EUR)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Καθαρός κύκλος εργασιών	29 460	32 187	34 069	29 921	29 511	25 674
Αποτέλεσμα εκμετάλλευσης	-777	-624	- 1 139	- 2 334	- 2 892	- 2 546
Αποτέλεσμα προ πιστώσεων και φόρων	- 1 109	- 1 085	- 1 638	- 2 366	- 3 220	- 2 833

Πηγή: Οικονομικές καταστάσεις της STA.

(22) Η HelB ανήκε εξολοκλήρου στον Δήμο έως τον Δεκέμβριο του 2015. Τα βασικά αριθμητικά στοιχεία σχετικά με την οικονομική κατάσταση της HelB κατά την περίοδο 2005-2014 παρουσιάζονται στον πίνακα 3 κατωτέρω.

Πίνακας 3

Βασικά αριθμητικά στοιχεία της HelB (σε 000 EUR)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Καθαρός κύκλος εργασιών	85 134	88 169	90 194	91 913	98 164	93 641	91 506	99 407	89 943	80 696
Αποτέλεσμα εκμετάλλευσης	- 2 214	- 1 590	- 2 399	- 8 470	- 4 319	- 3 621	- 6 136	- 1 941	- 1 511	- 4 498
Αποτέλεσμα προ πιστώσεων και φόρων	- 2 842	- 2 321	- 2 231	- 7 505	- 3 768	- 3 308	- 6 123	- 1 845	111	- 7 031

Πηγή: Οικονομικές καταστάσεις της HelB.

(23) Στις 14 Δεκεμβρίου 2015 η HelB πωλήθηκε ([4]) στον ιδιωτικό φορέα εκμετάλλευσης λεωφορείων Viikin Linja Oy (στο εξής: αγοραστής), ο οποίος είναι ανταγωνιστής των καταγγελλόντων και ο μεγαλύτερος φορέας εκμετάλλευσης λεωφορείων στη Φινλανδία, και ανήκει στον όμιλο Koiviston Auto Group (στο εξής: KAG). Το 2016 το εκτιμώμενο μερίδιο αγοράς του KAG στη Φινλανδία ήταν 21,9 % (βάσει της αξίας των υπηρεσιών), ενώ τα κέρδη του μετά τη φορολογία ανήλθαν στα 3,8 εκατ. EUR.

([4]) Για λεπτομέρειες σχετικά με τη συναλλαγή, βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 45 έως 49.

2.3. **Η αγορά τοπικών μεταφορών στην περιοχή του Ελσίνκι**

(24) Οι υπηρεσίες τοπικών μεταφορών με λεωφορεία στο Ελσίνκι αποτέλεσαν αντικείμενο διαδικασίας υποβολής προσφορών για πρώτη φορά το 1998 ([5]). Η ευθύνη για τον σχεδιασμό των δημόσιων μεταφορών και την αγορά υπηρεσιών δημόσιων μεταφορών στη μητροπολιτική περιοχή του Ελσίνκι, συμπεριλαμβανομένου του Δήμου, ανήκει στην περιφερειακή αρχή μεταφορών του Ελσίνκι.

(25) Στην περιοχή του Ελσίνκι δραστηριοποιούνται διάφορες εταιρείες επιπλέον της HelB, κυρίως οι Nobina Finland Oy και Veolia Transport Finland Oy. Τα εκτιμώμενα ετήσια ποσοστά των μεριδίων αγοράς των φορέων εκμετάλλευσης λεωφορείων στην αγορά τοπικών μεταφορών του Ελσίνκι παρουσιάζονται στο διάγραμμα κατωτέρω.

Πίνακας 4

Μερίδιο αγοράς τοπικών μεταφορών του Ελσίνκι ανά φορέα εκμετάλλευσης σε % (γραμμή/km) την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους

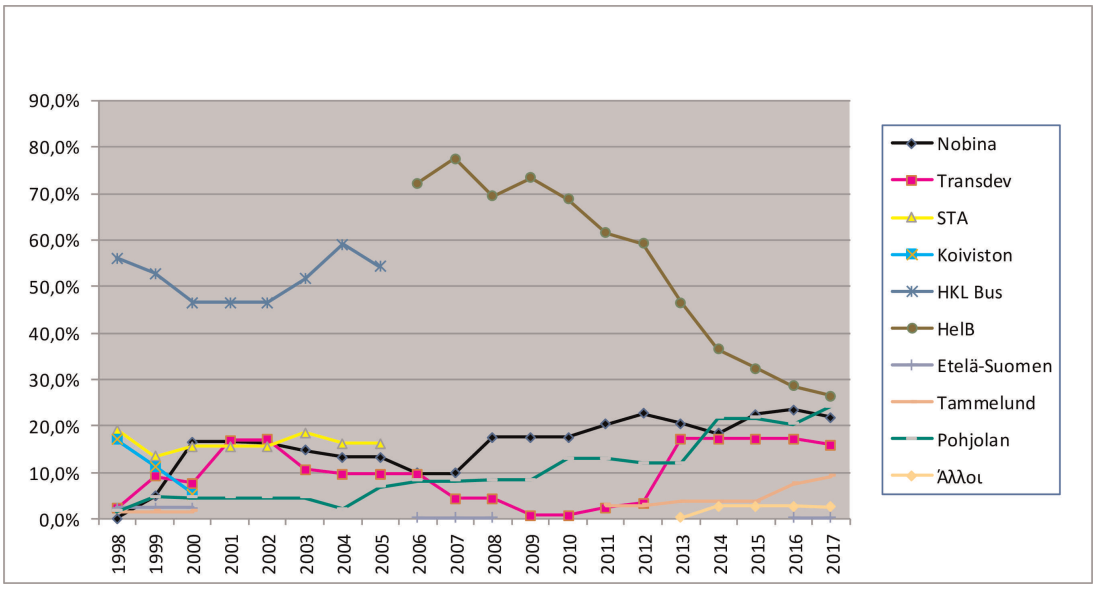

Πηγή: Nobina.

3. **ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ**

3.1. **Το δάνειο εξοπλισμού του 2002**

(26) Στις 6 Μαΐου 2002 ο Δήμος χορήγησε στη HKL Bussiliikenne δάνειο εξοπλισμού ύψους 14,5 εκατ. EUR προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η προμήθεια εξοπλισμού μεταφορών για λεωφορεία. Το δάνειο εκταμιεύθηκε ως εξής: 13 εκατ. EUR στις 24 Μαΐου 2002, 1 εκατ. EUR στις 31 Αυγούστου 2002 και 0,5 εκατ. EUR στις 30 Σεπτεμβρίου 2002. Το δάνειο είχε διάρκεια 12 ετών με περίοδο χάριτος δύο ετών. Το επιτόκιο καθορίστηκε σε Euribor δώδεκα μηνών συν περιθώριο 0,05 %. Ο Δήμος είχε τη δυνατότητα να επανακαθορίζει το επιτόκιο ανά πενταετία από την ημερομηνία της πρώτης εκταμίευσης του δανείου, δηλαδή στις 24 Μαΐου 2007 και στις 24 Μαΐου 2012. Οι τόκοι ήταν απαιτητοί στις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους, αρχής γενομένης από το 2002, και το αρχικό κεφάλαιο έπρεπε να εξοφληθεί σε ετήσια βάση και σε 12 ισόποσες δόσεις, αρχής γενομένης από τις 31 Δεκεμβρίου 2004. Το δάνειο χορηγήθηκε χωρίς εξασφαλίσεις.

(27) Την 1η Ιανουαρίου 2005 η HelB ανέλαβε το δάνειο εξοπλισμού υπό τους ίδιους όρους που είχαν χορηγηθεί στην HKL Bussiliikenne, με μοναδική διαφορά την απαλλαγή της από την καταβολή των δόσεων για τα έτη 2005 και 2006.

(28) Την 1η Οκτωβρίου 2007 ο Δήμος αποφάσισε να παρατείνει την αποπληρωμή του δανείου εξοπλισμού έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023 (δηλαδή κατά οκτώ έτη σε σύγκριση με το αρχικό χρονοδιάγραμμα).

(29) Η HelB εξόφλησε τους τόκους και ποσό ύψους 3,8 εκατ. EUR από το αρχικό κεφάλαιο του δανείου εξοπλισμού. Στις 13 Ιανουαρίου 2016 ο Δήμος απάλλαξε τη HelB ([6]) από την υποχρέωση αποπληρωμής του ανεξόφλητου αρχικού κεφαλαίου του δανείου, δηλαδή ενός ποσού ύψους 10,7 εκατ. EUR. Αυτό συνέβη μετά την πώληση της δραστηριότητας της HelB, μαζί με την εταιρική της επωνυμία «Helsingin Bussiliikenne», στη Viikin Linja Oy (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 45 έως 49).

([5]) Ο τομέας των περιφερειακών μεταφορών με λεωφορεία άνοιξε για πρώτη φορά στον ανταγωνισμό στην περιφέρεια του Ελσίνκι (συμπεριλαμβανομένων των πόλεων Espoo και Vantaa) το 1994. Η αγορά τοπικών μεταφορών με λεωφορεία περιλαμβάνει μόνο το Ελσίνκι και όχι τις πόλεις Espoo και Vantaa.

([6]) Εκείνη την εποχή η HelB είχε μετονομαστεί ήδη σε Helsingin kaupungin Linja — autotoiminta Oy (βλέπε αιτιολογική σκέψη 47).

3.2. **Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005**

(30) Την 1η Ιανουαρίου 2005, με την ίδρυσή της, η HelB ανέλαβε από τις HKL Bussiliikenne και STA τις ακόλουθες υποχρεώσεις:

α) «ένα δάνειο εκκίνησης» ύψους 16,3 εκατ. EUR που είχε χορηγηθεί από τον Δήμο το 1994, με ανεξόφλητο υπόλοιπο 12,3 εκατ. EUR στον ισολογισμό της HKL Bussiliikenne στις 31 Δεκεμβρίου 2004 (οι βασικοί όροι του «δανείου εκκίνησης» ήταν οι εξής: επιτόκιο 9 %, διάρκεια 25 ετών, χωρίς εξασφαλίσεις)·

β) μία υποχρέωση της STA, προερχόμενη από επένδυση αρχικού κεφαλαίου που πραγματοποιήθηκε από τον Δήμο στην HKL Bussiliikenne, εκ της οποίας ποσό ύψους 3,6 εκατ. EUR παρέμενε ανεξόφλητο στις 31 Δεκεμβρίου 2004.

Ο Δήμος αποφάσισε να αναχρηματοδοτήσει τις υποχρεώσεις αυτές με τη μετατροπή τους σε κεφαλαιουχικό δάνειο συνολικού ύψους 15 893 700,37 EUR (στις 31 Δεκεμβρίου 2004 μετέτρεψε το ανεξόφλητο «δάνειο εκκίνησης» ύψους 12 255 223,50 EUR και στις 18 Απριλίου 2006 μετέτρεψε την υποχρέωση της STA ύψους 3 638 476,87 EUR).

(31) Το επιτόκιο του κεφαλαιουχικού δανείου ήταν 6 %. Το δάνειο ήταν αποπληρωτέο μόνον εάν και στον βαθμό που καλύπτονταν πλήρως το μετοχικό κεφάλαιο και άλλα μη δυνάμενα να διανεμηθούν στοιχεία του ισολογισμού. Με άλλα λόγια, εφόσον σε ένα δεδομένο οικονομικό έτος η εταιρεία παρουσίαζε ζημία ή δεν παρουσίαζε κέρδη τα οποία, σε συνδυασμό με το ποσό των κεφαλαιουχικών δανείων, να υπερβαίνουν τις συσσωρευμένες ζημίες, δεν υπήρχε υποχρέωση αποπληρωμής του κεφαλαιουχικού δανείου. Οι μη καταβληθέντες τόκοι κεφαλαιοποιήθηκαν. Το δάνειο είχε χαρακτήρα μειωμένης εξασφάλισης σε σχέση με όλες τις άλλες οφειλές, χορηγήθηκε χωρίς εξασφαλίσεις και ήταν απεριόριστης διάρκειας.

(32) Το κεφαλαιουχικό δάνειο δεν αποπληρώθηκε (ούτε το αρχικό κεφάλαιο ούτε οι τόκοι). Μετά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας στις 11 Δεκεμβρίου 2015, ο Δήμος το μετέτρεψε σε μετοχικό κεφάλαιο της HelB.

3.3. **Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011**

(33) Στις 31 Ιανουαρίου 2011 ο Δήμος χορήγησε στη HelB δεύτερο κεφαλαιουχικό δάνειο ύψους 5,8 εκατ. EUR υπό τους ίδιους όρους με το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005. Συγκεκριμένα, το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 ήταν επίσης αποπληρωτέο μόνον εάν η HelB παρουσίαζε επαρκή κέρδη, είχε χαρακτήρα μειωμένης εξασφάλισης, χορηγήθηκε χωρίς εξασφαλίσεις και ήταν απεριόριστης διάρκειας. Το δάνειο χρησιμοποιήθηκε για την εξασφάλιση της ρευστότητας της HelB.

(34) Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 δεν αποπληρώθηκε και μετά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας στις 11 Δεκεμβρίου 2015, ο Δήμος το μετέτρεψε σε μετοχικό κεφάλαιο της HelB.

3.4. **Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012**

(35) Στις 23 Μαΐου 2012 ο Δήμος χορήγησε στη HelB το τρίτο κεφαλαιουχικό δάνειο ύψους 8 εκατ. EUR υπό τους ίδιους όρους με τα κεφαλαιουχικά δάνεια του 2005 και 2011.

(36) Ούτε το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 αποπληρώθηκε και, μετά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας στις 11 Δεκεμβρίου 2015, ο Δήμος το μετέτρεψε σε μετοχικό κεφάλαιο της HelB.

3.5. **Άλλα μέτρα**

(37) Στην παρούσα απόφαση δεν εξετάζεται η μετατροπή των κεφαλαιουχικών δανείων του 2005, του 2011 και του 2012 σε μετοχικό κεφάλαιο, η οποία πραγματοποιήθηκε μετά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας. Η παρούσα απόφαση εκδίδεται με την επιφύλαξη της εκτίμησης των εν λόγω μεταγενέστερων μέτρων.

(38) Η παρούσα απόφαση δεν αφορά τα μέτρα σχετικά με το αμαξοστάσιο Ruskeasuo (στο εξής: αμαξοστάσιο), το οποίο είναι το αμαξοστάσιο λεωφορείων που βρίσκεται στη μητροπολιτική περιοχή του Ελσίνκι. Τα εν λόγω μέτρα περιγράφονται στις αιτιολογικές σκέψεις 38 έως 46 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας. Η Επιτροπή αποφάσισε να διατηρήσει ανοικτή τη διαδικασία για τα συγκεκριμένα μέτρα.

4. Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΝΑ ΚΙΝΗΣΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΣΗΜΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

(39) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον το επιτόκιο του δανείου εξοπλισμού του 2002 ήταν σύμφωνο με τους όρους της αγοράς, δεδομένου ότι αντανακλούσε το επιτόκιο με το οποίο είχε λάβει ο ίδιος ο Δήμος το δάνειό του από την αγορά, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η δύσκολη οικονομική κατάσταση του δικαιούχου.

(40) Η Επιτροπή έκρινε ότι ένας συνετός ιδιώτης επενδυτής θα διενεργούσε αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της HKL Bussiliikenne προτού της χορηγήσει δάνειο, προκειμένου να βεβαιωθεί για την ικανότητα της εταιρείας να εξοφλήσει την οφειλή. Επιπλέον, η Επιτροπή θεώρησε ότι, ακόμη και αν η HKL Bussiliikenne ήταν επιχειρηματική μονάδα του Δήμου εκείνη την εποχή, ασκούσε παρ' όλα αυτά δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών μεταφορών στην αγορά και θα έπρεπε να θεωρείται οικονομικός φορέας και όχι απλώς παράρτημα της δημόσιας διοίκησης. Επομένως, η χορήγηση του δανείου εξοπλισμού του 2002 δεν μπορούσε να θεωρηθεί αμιγώς εσωτερική ρύθμιση. Επιπλέον, φαίνεται, κατά την άποψη της Επιτροπής, ότι η έλλειψη εξασφαλίσεων δεν αντικατοπτριζόταν δεόντως στο επιτόκιο που επιβλήθηκε για το δάνειο.

(41) Όσον αφορά το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005, η Επιτροπή έκρινε ότι, πριν από τη σύσταση νέας διαδόχου εταιρείας (δηλαδή της HelB) και τη χορήγηση σε αυτήν κεφαλαιουχικού δανείου ύψους 15,9 εκατ. EUR, ένας ιδιώτης επενδυτής που αποσκοπεί στο κέρδος θα εξέταζε αν θα ήταν προτιμότερη από οικονομική άποψη η εκκαθάριση των HKL Bussiliikenne και STA βάσει των χρηματοοικονομικών δεικτών των HKL Bussiliikenne και STA πριν από τη μεταβίβαση της δραστηριότητας στη HelB. Η Επιτροπή εξέφρασε επίσης αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον ένας συνετός ιδιώτης επενδυτής θα χορηγούσε στη HelB κεφαλαιουχικό δάνειο το 2005 με επιτόκιο 6 % και χωρίς εξασφαλίσεις, λαμβανομένης υπόψη τόσο της οικονομικής κατάστασης αμφότερων των προκατόχων της HelB όσο και της κατάστασης της τοπικής αγοράς λεωφορείων εκείνη την εποχή. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή παρατήρησε ότι τα παραδείγματα που παρέθεσε η Φινλανδία όσον αφορά τη χορήγηση κεφαλαιουχικών δανείων σε άλλες εταιρείες δεν ήταν καθόλα συγκρίσιμα με το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005.

(42) Όσον αφορά το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον είναι σύμφωνο με τους όρους της αγοράς, δεδομένης της δύσκολης οικονομικής κατάστασης της HelB (σημαντικές ζημίες, αρνητικά ίδια κεφάλαια). Η Επιτροπή κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι ένας συνετός ιδιώτης επενδυτής δεν θα χορηγούσε το κεφαλαιουχικό δάνειο στη HelB με επιτόκιο 6 %. Επιπλέον, δεδομένου ότι το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005 δεν είχε αποπληρωθεί, η Επιτροπή θεώρησε ότι ήταν αμφίβολο αν ένας ιδιώτης επενδυτής θα πραγματοποιούσε εκ νέου επένδυση με τη μορφή δεύτερου κεφαλαιουχικού δανείου.

(43) Η Επιτροπή εξέφρασε επίσης αμφιβολίες ως προς το αν μπορούσε να θεωρηθεί ότι το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 ήταν σύμφωνο με τους όρους της αγοράς, δεδομένου ότι η οικονομική κατάσταση της HelB είχε επιδεινωθεί περαιτέρω σε σύγκριση με την κατάστασή της όταν χορηγήθηκε το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011. Η Επιτροπή έκρινε ότι ήταν αμφίβολο αν ένας ιδιώτης επενδυτής θα πραγματοποιούσε επένδυση σε ζημιογόνο εταιρεία για τρίτη συνεχόμενη φορά.

(44) Συνεπώς, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 108 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ.

5. ΠΩΛΗΣΗ ΤΗΣ HelB ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΗΜΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

(45) Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 23, η HelB πωλήθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 2015 στον αγοραστή Viikin Linja Oy (KAG) και η πώληση τέθηκε σε ισχύ στις 31 Δεκεμβρίου 2015. Δεν διοργανώθηκε δημόσια διαδικασία υποβολής προσφορών. Σύμφωνα με τη Φινλανδία, ο Δήμος επικοινώνησε με διάφορους δυνητικούς αγοραστές, δηλαδή με φορείς εκμετάλλευσης λεωφορείων που δραστηριοποιούνταν στην αγορά της Φινλανδίας και στο εξωτερικό, αλλά η μοναδική προσφορά υποβλήθηκε από τη Viikin Linja Oy.

(46) Η συμφωνηθείσα τιμή πώλησης ήταν 24 210 193 EUR. Στα έγγραφα της συναλλαγής περιλαμβανόταν επίσης διάταξη για την πλήρη αποζημίωση του αγοραστή σε περίπτωση απαίτησης ανάκτησης της κρατικής ενίσχυσης, ενώ μέρος της τιμής πώλησης, ύψους 1 879 766 EUR, κατατέθηκε σε λογαριασμό μεσεγγύησης. Η συμφωνία μεσεγγύησης ισχύει έως ότου ληφθεί τελική απόφαση στο πλαίσιο της παρούσας υπόθεσης κρατικής ενίσχυσης ή το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2022. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν διαπραγματεύσεις για την προσθήκη ρήτρας δικαιώματος επί αποδόσεων (earn-out) στην πράξη πώλησης, βάσει της οποίας ο αγοραστής αναλάμβανε τη δέσμευση να καταβάλλει στον πωλητή πριμοδότηση στον ίδιο λογαριασμό μεσεγγύησης σε περίπτωση υπέρβασης των εκ των προτέρων συμφωνηθέντων επιπέδων κέρδους ([7]). Η ρήτρα δικαιώματος επί αποδόσεων ισχύει για την περίοδο 2016-2020 και οι πριμοδοτήσεις για τα έτη 2016 και 2017 υπολογίστηκαν σε 2 524 302,19 EUR για το 2016 και σε 2 558 068,21 EUR για το 2017.

(47) Σύμφωνα με τους όρους της πράξης πώλησης, η εταιρική επωνυμία της HelB «Helsingin Bussiliikenne Oy» μεταβιβάστηκε στον αγοραστή Viikin Linja Oy, ο οποίος τη μετονόμασε στη συνέχεια σε «Helsingin Bussiliikenne Oy» (στο εξής: νέα HelB). Η παλαιά HelB, η οποία ανήκε στον Δήμο, μετονομάστηκε σε «Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy» (στο εξής: παλαιά HelB). Παρότι η κύρια δραστηριότητα της παλαιάς HelB, όπως ήταν καταχωρισμένη στο μητρώο επιχειρήσεων, δεν μεταβλήθηκε, η παλαιά HelB δεν ασκεί επί του παρόντος καμία δραστηριότητα και δεν διαθέτει στοιχεία ενεργητικού, εκτός από τα ποσά που θα μπορούσε να εισπράξει δυνητικά από τον λογαριασμό μεσεγγύησης και μέσω της ρήτρας δικαιώματος επί αποδόσεων, όπως αναφέρεται ανωτέρω.

([7]) Σύμφωνα με τη ρήτρα 3.4 της πράξης πώλησης της HelB με ημερομηνία 21.9.2015, εάν κατά τη διάρκεια των ετών 2016 έως 2020 τα κέρδη προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων (EBITDA) της HelB για τις πέντε συγκρίσιμες δωδεκάμηνες λογιστικές περιόδους υπερβαίνουν το ποσό των 4 200 000 EUR (ανά λογιστική περίοδο), ο αγοραστής υποχρεούται να καταβάλει πρόσθετο τίμημα επί της τιμής πώλησης για τις εν λόγω λογιστικές περιόδους. Το πρόσθετο τίμημα επί της τιμής πώλησης θα ισούται με το 50 % του ποσού κατά το οποίο τα EBITDA υπερβαίνουν το προαναφερόμενο ποσό των 4 200 000 EUR.

(48) Το πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας δεν κάλυπτε τις μετοχές της παλαιάς HelB, αλλά το σύνολο των επιχειρηματικών της δραστηριοτήτων και περιλάμβανε τις συμβάσεις της παλαιάς HelB (μεταξύ των οποίων και η σύμβαση παροχής υπηρεσιών μεταφορών με την περιφερειακή αρχή μεταφορών του Ελσίνκι), τις παραγγελίες και τις προσφορές, το προσωπικό, τα πάγια στοιχεία ενεργητικού και τα αποθέματα, τα απαιτούμενα άυλα δικαιώματα για τη δραστηριότητα της εταιρείας, καθώς και τις ευθύνες και τις υποχρεώσεις που συνδέονταν με τις συμβάσεις, τις παραγγελίες και τις προσφορές, το προσωπικό, την ακίνητη περιουσία, τα άυλα περιουσιακά στοιχεία και τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης και αδειοδότησης. Και οι 918 εργαζόμενοι της παλαιάς HelB μεταβιβάστηκαν στη νέα HelB.

(49) Ωστόσο, το δάνειο εξοπλισμού και τα κεφαλαιουχικά δάνεια που είχε λάβει η παλαιά HelB από τον ιδιοκτήτη της, τον Δήμο του Ελσίνκι, δεν μεταβιβάστηκαν στη νέα HelB. Αντιθέτως, στις 13 Ιανουαρίου 2016 ο Δήμος απάλλαξε την παλαιά HelB από την υποχρέωση αποπληρωμής του ανεξόφλητου αρχικού κεφαλαίου του δανείου εξοπλισμού, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 29, και στις 11 Δεκεμβρίου 2015 μετέτρεψε τα ανεξόφλητα ποσά των κεφαλαιουχικών δανείων ([8]) σε μετοχικό κεφάλαιο της παλαιάς HelB.

6. **ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΙΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ**

(50) Κατά την άποψη των φινλανδικών αρχών, τα υπό αξιολόγηση μέτρα δεν εμπεριέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης. Η Φινλανδία προβάλλει το επιχείρημα ότι ο Δήμος, ως ιδιοκτήτης της HelB (καθώς και των HKL Bussiliikenne και STA), χορήγησε στη HelB τη χρηματοδότηση υπό τους όρους της αγοράς και έναντι ποσοστού απόδοσης το οποίο θα ήταν ικανοποιητικό για έναν ιδιώτη μέτοχο που δραστηριοποιείται υπό τις επικρατούσες συνθήκες της αγοράς.

(51) Η Φινλανδία ισχυρίζεται ότι κατά την ίδρυση της HelB το 2005, ο στόχος ήταν η βελτίωση της κερδοφορίας και της ανταγωνιστικότητας της HelB, καθώς και η μελλοντική της ανάπτυξη κατά τέτοιον τρόπο ώστε να είναι σε θέση να λειτουργεί ως επικερδής και υψηλής ποιότητας πάροχος υπηρεσιών δημόσιων μεταφορών. Η Φινλανδία επισημαίνει επίσης ότι στο πλαίσιο της εκτίμησης των μέτρων θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη και η συγκυρία υπό την οποία τέθηκαν σε εφαρμογή. Για τον σκοπό αυτόν, η Φινλανδία παραπέμπει στις παρατηρήσεις που υπέβαλε στις 28 Φεβρουαρίου 2012, στις οποίες συμπεριλαμβανόταν κατάλογος των επιτοκίων για τα κεφαλαιουχικά δάνεια που είχαν χορηγηθεί σε άλλες εταιρείες στη Φινλανδία κατά την περίοδο 2004-2006.

(52) Η Φινλανδία υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι οι επιδόσεις της HelB δεν ήταν οι αναμενόμενες δεν οφείλεται στην περιορισμένη ανταγωνιστικότητα της HelB, η οποία θα έπρεπε να τονωθεί με τη χορήγηση χρηματοδότησης, αλλά αποκλειστικά και μόνο στη στρεβλωμένη κατάσταση της τοπικής αγοράς λεωφορείων. Σύμφωνα με τους δημόσια διαθέσιμους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς, κατά την περίοδο 2005-2012 ζημίες κατέγραφαν επίσης άλλοι σημαντικοί φορείς εκμετάλλευσης λεωφορείων που δραστηριοποιούνταν στη μητροπολιτική περιοχή του Ελσίνκι. Στο πλαίσιο αυτό, τα μέτρα που έλαβε ο Δήμος ήταν σε μεγάλο βαθμό παρόμοια με τα μέτρα που έλαβαν ιδιωτικές επιχειρήσεις ή ιδιώτες επενδυτές που δραστηριοποιούνταν πράγματι στην αγορά.

(53) Όσον αφορά την οικονομική κατάσταση της HelB, η Φινλανδία αναγνωρίζει το γεγονός ότι επιδεινώθηκε με την πάροδο του χρόνου και ότι, κατά την περίοδο 2008-2010, φαινόταν απαραίτητη η εφαρμογή μέτρων για τη βελτίωση της κερδοφορίας της, συμπεριλαμβανομένων των μεταβολών στη διάρθρωση των τιμών, της μείωσης προσωπικού κ.λπ. Στις προηγούμενες παρατηρήσεις της, δηλαδή πριν από την έκδοση της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, η Φινλανδία δεν θεωρούσε ότι η HelB συνιστούσε προβληματική επιχείρηση κατά την έννοια των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών του 2004 όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων ([9]) (στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 2004).

6.1. **Ύπαρξη ενίσχυσης**

(54) Όσον αφορά το δάνειο εξοπλισμού του 2002 που χορηγήθηκε στην HKL Bussiliikenne, η Φινλανδία επαναλαμβάνει ότι το επιτόκιο του δανείου μπορεί να θεωρηθεί σύμφωνο με τους όρους της αγοράς, κυρίως επειδή ήταν συνδεδεμένο με το επιτόκιο της αγοράς, δηλαδή με Euribor δώδεκα μηνών.

(55) Επιπλέον, η Φινλανδία φρονεί ότι η HKL Bussiliikenne θα λάμβανε πιθανότατα δάνειο με παρόμοιους όρους από ιδιωτικό χρηματοδοτικό οργανισμό. Σύμφωνα με τη Φινλανδία, η πιστοληπτική ικανότητα της HKL Bussiliikenne, ως μέρους της οργανωτικής δομής του Δήμου και όχι ως χωριστού νομικού προσώπου, θα ήταν η ίδια με την πιστοληπτική ικανότητα του Δήμου (δηλαδή ικανοποιητική). Κατά την άποψη της Φινλανδίας, το επιτόκιο που καθορίστηκε για το δάνειο εξοπλισμού βασίστηκε στο επιτόκιο των εξωτερικών δανείων που είχε λάβει εκείνη την εποχή ο Δήμος από τη χρηματοπιστωτική αγορά.

(56) Η Φινλανδία διευκρίνισε επίσης ότι το δάνειο εξοπλισμού θα έπρεπε να θεωρηθεί αμιγώς εσωτερική ρύθμιση εντός του Δήμου, δεδομένου ότι ο Δήμος και η HKL Bussiliikenne αποτελούσαν το ίδιο νομικό πρόσωπο. Το δάνειο χορηγήθηκε χωρίς εξασφαλίσεις διότι επρόκειτο ακριβώς για εσωτερική ρύθμιση.

([8]) Εκτός από τους τόκους των κεφαλαιουχικών δανείων, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τους όρους των συμβάσεων κεφαλαιουχικών δανείων, οι τόκοι δεν ήταν απαιτητοί λόγω της ζημιογόνου δραστηριότητας της παλαιάς HelB.

([9]) Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ C 244 της 1.10.2004, σ. 2).

(57) Επιπροσθέτως, η Φινλανδία φαίνεται να ισχυρίζεται ότι, σε περίπτωση που το δάνειο εξοπλισμού θεωρηθεί κρατική ενίσχυση (αντίθετα με την άποψη της Φινλανδίας), θα πρέπει να χαρακτηριστεί υφιστάμενη ενίσχυση έως την 1η Ιανουαρίου 2005, ημερομηνία διαδοχής της HKL Bussiliikenne, μιας οντότητας του Δήμου που στερούνταν χωριστής νομικής προσωπικότητας, από τη HelB, μια εταιρεία δημοτικής ιδιοκτησίας με δική της νομική προσωπικότητα. Προς επίρρωση του ισχυρισμού της, η Φινλανδία παραπέμπει στην επιστολή των υπηρεσιών της Επιτροπής σε προγενέστερη υπόθεση, στο πλαίσιο της οποίας η Επιτροπή έκρινε ότι τα μέτρα που είχαν χορηγηθεί υπέρ οργανισμών δημοτικής ιδιοκτησίας στη Φινλανδία (απαλλαγή από ορισμένους φόρους, επιστροφή ΦΠΑ και απεριόριστη κρατική εγγύηση λόγω κρατικής ιδιοκτησίας και της συνεπαγόμενης απουσίας κινδύνου πτώχευσης) συνιστούσαν, όπως φαινόταν, υφιστάμενη ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 108 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, διότι ανάγονταν σε ημερομηνία προγενέστερη της ημερομηνίας προσχώρησης της Φινλανδίας στην Ένωση. ([10])

(58) Όσον αφορά την παράταση του δανείου εξοπλισμού το 2007, η Φινλανδία ισχυρίζεται ότι ήταν δικαιολογημένη βάσει του γεγονότος ότι επρόκειτο για δάνειο κυμαινόμενου επιτοκίου και ότι τα [βασικά] επιτόκια σημείωναν άνοδο το 2007 και προβλεπόταν ότι θα συνέχιζαν να καταγράφουν ανοδική πορεία. Η πτώση των επιτοκίων στο τρέχον χαμηλό επίπεδο δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθεί εκείνη την εποχή.

(59) Όσον αφορά το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005, η Φινλανδία προβάλλει το επιχείρημα ότι δεν επρόκειτο για νέο δάνειο, αλλά για μια αμιγώς τεχνική διαδικασία μεταβολής του «δανείου εκκίνησης», το οποίο συμπεριλαμβανόταν στον ισολογισμό της HKL Bussiliikenne επί δέκα και πλέον έτη, σε κεφαλαιουχικό δάνειο. Σκοπός της εν λόγω διαδικασίας ήταν να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με το φινλανδικό εταιρικό δίκαιο, σύμφωνα με το οποίο ένα «δάνειο εκκίνησης» εταιρείας δημοτικής ιδιοκτησίας δεν μπορούσε να διατηρείται στον ισολογισμό μιας εταιρείας περιορισμένης ευθύνης. Το κεφαλαιουχικό δάνειο αποτελεί τη συνήθη μορφή χρηματοδότησης των μετόχων για εταιρείες περιορισμένης ευθύνης.

(60) Όσον αφορά το επιτόκιο του 6 % επί του κεφαλαιουχικού δανείου του 2005, η Φινλανδία επισημαίνει ότι επρόκειτο για το ίδιο επιτόκιο που είχε επιβληθεί και στο «δάνειο εκκίνησης» για τη HKL Bussiliikenne. Λαμβανομένου υπόψη ότι επρόκειτο, κατά την άποψη της Φινλανδίας, για αμιγώς τεχνική μεταβολή και όχι για νέα ρύθμιση χρηματοδότησης, η επιβολή του ίδιου επιτοκίου πρέπει να θεωρηθεί δικαιολογημένη. Η Φινλανδία υπογραμμίζει επίσης ότι είχε υποβάλει σε προγενέστερο χρόνο εκτενή επισκόπηση των κεφαλαιουχικών δανείων που είχαν χορηγηθεί εκείνη την εποχή από άλλους φορείς. Τα επιτόκια επί των εν λόγω δανείων κυμαίνονταν μεταξύ 4,7 % και 7,539 %. Όλα τα κεφαλαιουχικά δάνεια που αναφέρονταν στην επισκόπηση είχαν χορηγηθεί χωρίς εξασφαλίσεις και είχαν χαρακτήρα μειωμένης εξασφάλισης, σύμφωνα με τον νόμο και, ως εκ τούτου, η Φινλανδία τα θεωρεί συγκρίσιμη ομάδα αναφοράς.

(61) Όσον αφορά το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011, η Φινλανδία εξακολουθεί να ισχυρίζεται ότι θα πρέπει να θεωρηθεί δάνειο που χορηγήθηκε από μακροπρόθεσμο ιδιοκτήτη ομίλου και όχι μεμονωμένη απόφαση βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης από εξωτερικό επενδυτή. Η Φινλανδία αναγνωρίζει το γεγονός ότι εκείνη την εποχή η οικονομική κατάσταση της HelB ήταν δεινή και ότι απαιτούνταν άμεση χορήγηση πρόσθετης χρηματοδότησης. Επίσης, η HelB έθεσε σε εφαρμογή μέτρα για τη βελτίωση της κερδοφορίας της κατά την περίοδο 2008-2010 στα οποία συμπεριλαμβάνονταν μείωση των δαπανών της εταιρείας, μεταβολές στη διάρθρωση των τιμών, αλλαγή της εφαρμοστέας συλλογικής σύμβασης, μείωση προσωπικού και κλείσιμο ενός αμαξοστασίου (του αμαξοστασίου Koskela). Η Φινλανδία τονίζει ότι το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 ήταν το πρώτο μέτρο που έλαβε ο Δήμος λόγω της δύσκολης οικονομικής κατάστασης της HelB.

(62) Η Φινλανδία παρέθεσε ένα παράδειγμα κεφαλαιουχικού δανείου που χορηγήθηκε σε άλλη εταιρεία κατά την περίοδο 2011-2012, στο οποίο το επιτόκιο επί του δανείου καθορίστηκε σε Euribor έξι μηνών + 4,75 %. Δεδομένου ότι το επιτόκιο του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011 (6 %) ήταν υψηλότερο, η Φινλανδία θεωρεί ότι είναι σύμφωνο με τους όρους της αγοράς.

(63) Επιπλέον, η Φινλανδία ισχυρίζεται ότι, λαμβανομένου υπόψη ότι το εθνικό δίκαιο περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις για τα κεφαλαιουχικά δάνεια, το γεγονός ότι το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005 δεν είχε αποπληρωθεί κατά τον χρόνο χορήγησης του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011 δεν μπορεί να θεωρηθεί, αυτό καθαυτό, σημαντικός παράγοντας προκειμένου να προσδιοριστεί αν ήταν σύμφωνο με τους όρους της αγοράς.

(64) Η Φινλανδία φρονεί ότι το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 είναι «εν πολλοίς το ίδιο με το δάνειο του 2011». Η Φινλανδία προβάλλει το επιχείρημα ότι δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση, αλλά δικαιολογημένο μέτρο χρηματοδότησης των μετόχων που εφαρμόστηκε για την εξασφάλιση της ρευστότητας της θυγατρικής πλήρους ιδιοκτησίας. Όσον αφορά το επιτόκιο του κεφαλαιουχικού δανείου του 2012, η Φινλανδία παραπέμπει στις παρατηρήσεις της σχετικά με το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011. Τέλος, σύμφωνα με τη Φινλανδία, λόγω του γεγονότος ότι το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 χορηγήθηκε μετά την υποβολή της καταγγελίας τον Οκτώβριο του 2011, το εκτελεστικό συμβούλιο του Δήμου απαίτησε το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 να χορηγηθεί υπό τους όρους της αγοράς. Βάσει των προαναφερομένων, η Φινλανδία ισχυρίζεται ότι το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 δεν εμπεριείχε στοιχεία κρατικής ενίσχυσης και δεν απαιτούνταν η κοινοποίησή του στην Επιτροπή για έγκριση.

([10]) Με επιστολή της 14ης Απριλίου 2010, οι υπηρεσίες της Επιτροπής γνωστοποίησαν στη Φινλανδία το προκαταρκτικό τους συμπέρασμα σχετικά με την υπόθεση SA.30679 (E 2/2010) — Aid to municipality-owned agencies in Finland (Ενίσχυση προς οργανισμούς δημοτικής ιδιοκτησίας στη Φινλανδία), σύμφωνα με το οποίο η εν λόγω ενίσχυση μπορεί να μην είναι πλέον συμβατή, και ζήτησαν από τη Φινλανδία να τροποποιήσει την υποκείμενη νομοθεσία ώστε οι οργανισμοί δημοτικής ιδιοκτησίας που ασκούν οικονομική δραστηριότητα να μην επωφελούνται πλέον από ενισχύσεις αυτού του είδους. Η Φινλανδία τροποποίησε τη νομοθεσία της· σε συνέχεια των εν λόγω τροποποιήσεων, με επιστολή της 1ης Απριλίου 2014, η Επιτροπή περάτωσε την υπόθεση.

6.2. **Συμβατότητα της ενίσχυσης**

(65) Η Φινλανδία δεν παρείχε καμία αιτιολόγηση όσον αφορά τη συμβατότητα, καθώς επανέλαβε τη θέση που είχε παρουσιάσει κατά το στάδιο της προκαταρκτικής αξιολόγησης, σύμφωνα με την οποία τα επίμαχα μέτρα δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ με την αιτιολογία ότι εφαρμόστηκαν σύμφωνα με τους όρους της αγοράς.

6.3. **Οικονομική συνέχεια**

(66) Η Φινλανδία υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει οικονομική συνέχεια μεταξύ της παλαιάς HelB και της νέας HelB λόγω του γεγονότος ότι η πώληση της δραστηριότητας της παλαιάς HelB ερμηνεύτηκε ως συμφωνία μεταβίβασης στοιχείων ενεργητικού.

(67) Η Φινλανδία ισχυρίζεται επίσης ότι παρά το γεγονός ότι η δραστηριότητα της παλαιάς HelB δεν πωλήθηκε μέσω ανοικτής, διαφανούς, αμερόληπτης και άνευ όρων διαδικασίας υποβολής προσφορών, η πώληση δημοσιοποιήθηκε τόσο ευρέως ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι η τιμή συναλλαγής που καθορίστηκε βάσει της προσφοράς και της απάντησης στην προσφορά, καθώς και κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, αντιπροσωπεύει την αγοραία αξία των εμπορικών δραστηριοτήτων της HelB. Προς επίρρωση αυτού του ισχυρισμού, η Φινλανδία παρέχει επιπροσθέτως αξιολόγηση που διενεργήθηκε από ανεξάρτητο εξωτερικό εμπειρογνώμονα, την Inspira Oy, στην οποία εκτιμάται ότι η συμφωνηθείσα τιμή συναλλαγής συνάδει με τις τιμές που υπολογίστηκαν στο πλαίσιο της αξιολόγησης με βάση την πλειονότητα των μεθόδων αποτίμησης.

7. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ

(68) Οι καταγγέλλοντες υπέβαλαν παρατηρήσεις σχετικά με την απόφαση κίνησης της διαδικασίας με κοινή επιστολή της 8ης Μαΐου 2015. Επιβεβαίωσαν τα πραγματικά περιστατικά και τάχθηκαν υπέρ του σκεπτικού που διατύπωσε η Επιτροπή στην εν λόγω απόφαση.

(69) Οι καταγγέλλοντες τόνισαν ότι η [παλαιά] HelB καλύπτει σαφώς τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί προβληματική επιχείρηση κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 2004, καθώς και βάσει των κατευθυντήριων γραμμών του 2014 σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων ([11]) (στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 2014). Σύμφωνα με τους καταγγέλλοντες, το ίδιο ισχύει και για την HKL Bussiliikenne βάσει των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών του 1999 όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων ([12]) (στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999).

(70) Οι καταγγέλλοντες ισχυρίζονται ότι η χορήγηση κρατικής στήριξης σε προβληματική επιχείρηση πρέπει καταρχήν να θεωρείται ότι εξασφαλίζει οικονομικό πλεονέκτημα στην εν λόγω επιχείρηση. Το κράτος είναι απίθανο να ενεργεί σύμφωνα με τη συνήθη πειθαρχία της αγοράς όταν παρέχει στήριξη σε μια επιχείρηση η οποία δεν παρουσιάζει προοπτικές μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας, όπως η HelB, δεδομένου ότι ένας συνετός ιδιωτικός φορέας δεν θα είχε χορηγήσει τα επίμαχα μέτρα στη HelB.

(71) Ειδικότερα, όσον αφορά το δάνειο εξοπλισμού του 2002, ένας συνετός ιδιώτης επενδυτής θα είχε ζητήσει υψηλότερο επιτόκιο από εκείνο που αντιστοιχούσε στο επιτόκιο που έλαβε η ίδια η δημόσια αρχή από τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Επιπλέον, κανένας ιδιώτης πιστωτής δεν θα μεταβίβαζε το δάνειο σε νεοσύστατη εταιρεία, όπως ήταν η HelB το 2005, υπό τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που είχαν χορηγηθεί αρχικά στον εδραιωμένο προκάτοχό της, εν προκειμένω στην HKL Bussiliikenne. Οι καταγγέλλοντες επισήμαναν επίσης ότι κανένας συνετός ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε αποδεχθεί τις επανειλημμένες αναβολές πληρωμών του αρχικού κεφαλαίου χωρίς να προβεί σε προς τα άνω προσαρμογές του επιτοκίου.

(72) Όσον αφορά το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005, οι καταγγέλλοντες ισχυρίζονται ότι, δεδομένου ότι αμφότερες οι HKL Bussiliikenne και STA παρουσίαζαν ζημίες πριν από την ίδρυση της HelB, ένας ιδιώτης επενδυτής θα είχε επιλέξει να παραιτηθεί από την εν λόγω επένδυση και όχι να χορηγήσει πρόσθετη χρηματοδότηση. Κατά συνέπεια, ολόκληρο το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005 πρέπει να θεωρηθεί οικονομικό πλεονέκτημα το οποίο η HelB δεν θα είχε αποκτήσει σε καμία περίπτωση υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς. Επιπλέον, ακόμη και αν ένας ιδιώτης επενδυτής συμφωνούσε να χορηγήσει τη χρηματοδότηση, δεν θα το έπραττε ποτέ υπό τους όρους που χορηγήθηκαν στη HelB, δηλαδή με επιτόκιο 6 % και χωρίς εξασφαλίσεις.

(73) Όσον αφορά τα κεφαλαιουχικά δάνεια του 2011 και του 2012, οι καταγγέλλοντες επισημαίνουν ότι κατά τον χρόνο χορήγησης των εν λόγω δανείων, η οικονομική κατάσταση της HelB ήταν εξαιρετικά δεινή, κάτι που γνώριζε πολύ καλά ο Δήμος. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τους καταγγέλλοντες, η HelB δεν είχε καταβάλει τόκους ούτε καμία από τις δόσεις του κεφαλαιουχικού δανείου του 2005. Υπό αυτές τις συνθήκες, κανένας δανειστής δεν θα ήταν διατεθειμένος να αναλάβει τον κίνδυνο ενός δανείου, και, ως εκ τούτου, το συνολικό ποσό των κεφαλαιουχικών δανείων του 2011 και του 2012 συνιστά κρατική ενίσχυση.

([11]) Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ C 249 της 31.7.2014, σ. 1).

([12]) Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ C 288 της 9.10.1999, σ. 2).

(74) Τέλος, οι καταγγέλλοντες προβάλλουν το επιχείρημα ότι υπάρχει σαφώς οικονομική συνέχεια μεταξύ της παλαιάς HelB και της νέας HelB, λόγω του πεδίου εφαρμογής της συμφωνίας, της απουσίας διαδικασίας υποβολής προσφορών και των λοιπών σχετικών κριτηρίων.

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΝΤΩΝ

(75) Η Φινλανδία θεωρεί ότι στις παρατηρήσεις των καταγγελλόντων επαναλαμβάνονται σε μεγάλο βαθμό οι ισχυρισμοί που περιγράφονταν ήδη στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας και, ως εκ τούτου, παραπέμπει στην απάντηση που υπέβαλε σχετικά με την εν λόγω απόφαση στις 17 Μαρτίου 2015. Η Φινλανδία υπέβαλε τις συμπληρωματικές παρατηρήσεις που ακολουθούν και αφορούν τις ανωτέρω παρατηρήσεις των καταγγελλόντων.

(76) Απαντώντας στις παρατηρήσεις των καταγγελλόντων ότι ο Δήμος δεν ενήργησε ως ιδιώτης επενδυτής, η Φινλανδία παρατήρησε ότι η αρχή του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς θα πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο ώστε να λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον του ιδιοκτήτη όσον αφορά την προστασία των κεφαλαίων που επενδύει στην εταιρεία που του ανήκει και την επιδίωξη μακροπρόθεσμης κερδοφορίας. Ως ιδιοκτήτης, ο Δήμος θα πρέπει να συγκριθεί με φορέα της αγοράς ο οποίος προσπαθεί να προστατεύσει την επένδυσή του και όχι με θεωρητικό επενδυτή χωρίς προηγούμενο χρηματοδοτικό άνοιγμα αυτού του είδους. Κατά την άποψη της Φινλανδίας, ο Δήμος, υπό την ιδιότητά του ως ιδιοκτήτη, ενήργησε κατά τον ίδιο τρόπο και υπό τους ίδιους όρους της αγοράς με άλλους ιδιοκτήτες εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην αγορά τοπικών μεταφορών με λεωφορεία στην περιοχή του Ελσίνκι, συμπεριλαμβανομένης της ίδιας της Nobina.

(77) Όσον αφορά τις παρατηρήσεις των καταγγελλόντων σχετικά με τα κεφαλαιουχικά δάνεια του 2011 και του 2012, η Φινλανδία παραπέμπει σε μελέτη που εκπονήθηκε το 2015 από εξωτερικό εμπειρογνώμονα (βλέπε αιτιολογική σκέψη 174), σύμφωνα με την οποία τα δάνεια ήταν σύμφωνα με τους όρους της αγοράς. Ωστόσο, εάν κριθεί ότι τα δάνεια συνιστούν ενίσχυση (αντίθετα προς τη θέση της Φινλανδίας), η Φινλανδία είναι της άποψης ότι η εν λόγω ενίσχυση θα πρέπει να περιοριστεί στο ποσό που προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου που επιβλήθηκε πράγματι και του επιτοκίου της αγοράς [και να μην θεωρηθεί ότι ισούται με το συνολικό ποσό των δανείων, όπως ισχυρίζονται οι καταγγέλλοντες].

9. ΥΠΑΡΞΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

(78) Στην παρούσα απόφαση εξετάζεται η ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, το κατά πόσον η εν λόγω ενίσχυση μπορεί να είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά και, τέλος, η οικονομική συνέχεια μεταξύ της παλαιάς HelB, νυν Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy, και της νέας HelB, η οποία ανήκει πλέον στον όμιλο KAG.

(79) Το άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ ορίζει ότι «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές».

(80) Επομένως, ένα μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση εάν πληροί τις ακόλουθες σωρευτικές προϋποθέσεις: i) μπορεί να καταλογιστεί στο Δημόσιο και προέρχεται από κρατικούς πόρους, ii) είναι επιλεκτικό, iii) εξασφαλίζει οικονομικό πλεονέκτημα σε επιχείρηση και iv) νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και επηρεάζει τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών.

9.1. **Μέτρο 1 — Το δάνειο εξοπλισμού του 2002 στην HKL Bussiliikenne**

(81) Καταρχάς, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται μόνον όταν ο δικαιούχος του μέτρου είναι «επιχείρηση». Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα ορίσει τις επιχειρήσεις ως οντότητες που ασκούν οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τις διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής τους ([13]). Συνεπώς, ο χαρακτηρισμός μιας συγκεκριμένης οντότητας ως επιχείρησης εξαρτάται αποκλειστικά από τη φύση των δραστηριοτήτων που ασκεί και όχι από το καθεστώς της σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Ωστόσο, μια οντότητα που αποτελεί επίσημα μέρος της δημόσιας διοίκησης μπορεί να θεωρηθεί επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Το μόνο καθοριστικό κριτήριο που λαμβάνεται υπόψη είναι αν η οντότητα ασκεί οικονομική δραστηριότητα.

([13]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Σεπτεμβρίου 2000, Pavlov κ.λπ., συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-180/98 έως C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, σκέψη 74· απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιανουαρίου 2006, Cassa di Risparmio di Firenze SpA κ.λπ., C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, σκέψη 107.

(82) Η Φινλανδία ισχυρίζεται ότι κατά τον χρόνο χορήγησης του δανείου εξοπλισμού, η HKL Bussiliikenne δεν αποτελούσε ούτε εταιρεία ούτε χωριστή νομική οντότητα δυνάμει του φινλανδικού δικαίου, αλλά συνιστούσε κέντρο κέρδους ([14]) εντός της εσωτερικής επιχειρηματικής μονάδας του Δήμου (HKL). Ως εκ τούτου, το δάνειο εξοπλισμού θα πρέπει να εκληφθεί ως εσωτερική ρύθμιση εντός του Δήμου. Φαίνεται ότι με τον ισχυρισμό αυτόν υπονοείται ότι το μέτρο δεν θα πρέπει να υπόκειται στους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις.

(83) Η Επιτροπή δεν συμμερίζεται την άποψη αυτή. Ακόμη και αν η HKL Bussiliikenne αποτελούσε επίσημα μέρος του Δήμου, συνιστούσε οικονομικό φορέα (όπως το αναγνωρίζει και η ίδια η Φινλανδία) ο οποίος ασκούσε δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών μεταφορών με λεωφορεία στην ανταγωνιστική αγορά, και όχι δημόσια αρχή η οποία ασκούσε ουσιώδεις λειτουργίες του κράτους. Υπό αυτή την έννοια, η HKL Bussiliikenne ασκούσε σαφώς οικονομικές δραστηριότητες και, ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρηθεί επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, ανεξάρτητα από το επίσημο νομικό καθεστώς της. Επομένως, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται στην περίπτωση της HKL Bussiliikenne. Είναι αυτονόητο ότι εφαρμόζονται επίσης στην περίπτωση της HelB, η οποία αποτελούσε χωριστή νομική οντότητα από τον Δήμο και ασκούσε το ίδιο είδος οικονομικών δραστηριοτήτων με τον προκάτοχό της.

(84) Φαίνεται ότι η Φινλανδία ισχυρίζεται επίσης ότι το δάνειο εξοπλισμού θα πρέπει να θεωρηθεί υφιστάμενη ενίσχυση, στο ίδιο πνεύμα με τα μέτρα που είχαν χορηγηθεί υπέρ των οργανισμών δημοτικής ιδιοκτησίας (βλέπε αιτιολογική σκέψη 57). Η Επιτροπή παρατηρεί ότι τα εν λόγω μέτρα είχαν τεθεί σε εφαρμογή πριν από την προσχώρηση της Φινλανδίας στην Ένωση την 1η Ιανουαρίου 1995 (π.χ. απαλλαγή από τον φόρο μεταβίβασης από το 1943, απαλλαγή από τον φόρο ακίνητης περιουσίας από το 1992, απαλλαγή από τον φόρο εισοδήματος από το 1974). Αντιθέτως, το δάνειο εξοπλισμού χορηγήθηκε στις 6 Μαΐου 2002, δηλαδή επτά και πλέον έτη από την ημερομηνία προσχώρησης. Ως εκ τούτου, είναι σαφές ότι δεν συνιστά υφιστάμενη ενίσχυση.

9.1.1. *Κρατικοί πόροι και δυνατότητα καταλογισμού*

(85) Ο Δήμος χορήγησε το δάνειο εξοπλισμού απευθείας στην HKL Bussiliikenne και στη συνέχεια το ανέλαβε το 2005 η HelB, η οποία το χρηματοδότησε από τον δικό της προϋπολογισμό. Κρατικοί πόροι για τους σκοπούς του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ είναι οι πόροι ενός κράτους μέλους και των δημόσιων αρχών του, καθώς και οι πόροι των δημόσιων επιχειρήσεων στις οποίες οι δημόσιες αρχές μπορούν να ασκούν, άμεσα ή έμμεσα, ελέγχουσα επιρροή. Βάσει του ορισμού αυτού, το μέτρο εμπεριέχει σαφώς κρατικούς πόρους και μπορεί να καταλογιστεί στο Δημόσιο. Η Φινλανδία δεν αμφισβητεί το συγκεκριμένο συμπέρασμα.

9.1.2. *Επιλεκτικότητα*

(86) Ο Δήμος χορήγησε το δάνειο εξοπλισμού αποκλειστικά στην HKL Bussiliikenne· το 2005 το δάνειο αυτό το ανέλαβε η HelB. Επομένως, το δάνειο εξοπλισμού χορηγήθηκε σε απολύτως ad hoc βάση σε μία μόνο εταιρεία και δεν ήταν διαθέσιμο σε άλλες εταιρείες που δραστηριοποιούνται είτε στον τομέα μεταφορών με λεωφορεία στην περιοχή του Ελσίνκι και βρίσκονται σε συγκρίσιμη νομική και πραγματική κατάσταση είτε σε άλλους τομείς. Καμία συγκρίσιμη εταιρεία δεν ήταν επιλέξιμη για τη χορήγηση παρόμοιου μέτρου με το μέτρο που χορηγήθηκε υπέρ της HKL Bussiliikenne και, κατά συνέπεια, καμία άλλη τέτοια εταιρεία δεν έλαβε συγκρίσιμο πλεονέκτημα. Επομένως, το μέτρο είναι επιλεκτικό.

9.1.3. *Ύπαρξη οικονομικού πλεονεκτήματος*

(87) Οι οικονομικές συναλλαγές που πραγματοποιούνται από δημόσιους οργανισμούς δεν εξασφαλίζουν πλεονέκτημα για τον αντισυμβαλλόμενό τους και, ως εκ τούτου, δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση εφόσον πραγματοποιούνται υπό συνήθεις συνθήκες της αγοράς ([15]). Προκειμένου να διαπιστωθεί αν μια συναλλαγή πραγματοποιείται υπό συνήθεις συνθήκες της αγοράς, η συμπεριφορά του δημόσιου οργανισμού πρέπει να συγκριθεί με τη συμπεριφορά ενός υποθετικού ιδιωτικού οικονομικού φορέα που βρίσκεται σε παρόμοια κατάσταση (πρόκειται για το λεγόμενο κριτήριο του φορέα της οικονομίας της αγοράς ή κριτήριο «ΦΟΑ»). Τα δικαστήρια της Ένωσης έχουν αναπτύξει ειδικούς τύπους κριτηρίου ΦΟΑ για διάφορα είδη οικονομικών συναλλαγών, και συγκεκριμένα την «αρχή του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς» για τον προσδιορισμό της ύπαρξης οικονομικού πλεονεκτήματος σε περιπτώσεις δημόσιων επενδύσεων μετοχικού κεφαλαίου ([16]) και το «κριτήριο του ιδιώτη πιστωτή» σε περιπτώσεις που αφορούν οφειλές ([17]).

([14]) Η Φινλανδία δεν υπέβαλε λεπτομερέστερες πληροφορίες σχετικά με αυτό το θέμα. Κέντρο κέρδους θεωρείται συνήθως μέρος ενός οργανισμού του οποίου οι οικονομικές επιδόσεις υπολογίζονται χωριστά από τα υπόλοιπα μέρη. Το σύστημα λογιστικής διαχείρισης διαρθρώνεται κατά τέτοιον τρόπο ώστε να είναι δυνατή η δέουσα κατανομή των εσόδων και των εξόδων στο κέντρο κέρδους. Αυτό δεν σημαίνει απαραιτήτως ότι ένα κέντρο κέρδους καταρτίζει δικές του υποχρεωτικές οικονομικές καταστάσεις.

([15]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1996, SFEI κ.λπ., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, σκέψεις 60 και 61.

([16]) Βλέπε, για παράδειγμα, απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1990, Βέλγιο κατά Επιτροπής («Tubemeuse»), C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, σκέψη 29· απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1991, Ιταλία κατά Επιτροπής («ALFA Romeo»), C-305/89, ECLI:EU:C:1991:142, σκέψεις 18 και 19· απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 30ής Απριλίου 1998, Cityflyer Express κατά Επιτροπής, T-16/96, ECLI:EU:T:1998:78, σκέψη 51· απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 21ης Ιανουαρίου 1999, Neue Maxhütte Stahlwerke και Lech-Stahlwerke κατά Επιτροπής, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-129/95, T-2/96 και T-97/96, ECLI:EU:T:1999:7, σκέψη 104· απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 6ης Μαρτίου 2003, Westdeutsche Landesbank Girozentrale και Land Nordrhein-Westfalen κατά Επιτροπής, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-228/99 και T-233/99, ECLI:EU:T:2003:57.

([17]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Νοεμβρίου 2007, Ισπανία κατά Επιτροπής, C-525/04 P, ECLI:EU:C:2007:698· απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Ιανουαρίου 2013, Frucona κατά Επιτροπής, C-73/11 P, ECLI:EU:C:2013:32· απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Ιουνίου 1999, DMTransport, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332.

(88) Επομένως, όσον αφορά το παρόν μέτρο, η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει αν με τη χορήγηση του δανείου εξοπλισμού στην HKL Bussiliikenne, το οποίο ανέλαβε στη συνέχεια η HelB, υπό τους συμφωνηθέντες όρους, ο Δήμος ενήργησε κατά τον ίδιο τρόπο που θα ενεργούσε και ένας υποθετικός ιδιώτης πιστωτής σε παρόμοια κατάσταση.

(89) Καταρχάς, πριν από τη χορήγηση δανείου, κάθε συνετός ιδιώτης πιστωτής θα διενεργούσε πρώτα αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του δυνητικού οφειλέτη προκειμένου να αποφασίσει αν θα χορηγήσει δάνειο και υπό ποιους όρους και προϋποθέσεις ([18]). Για να αποδείξει τη συμβατότητα με τους όρους της αγοράς, ένα κράτος μέλος πρέπει να προσκομίσει στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η απόφασή του να πραγματοποιήσει τη συναλλαγή λήφθηκε βάσει της προαναφερόμενης εκ των προτέρων αξιολόγησης ([19]).

(90) Η Φινλανδία δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι ο Δήμος είχε διενεργήσει αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας (ούτε οποιοδήποτε άλλο είδος εκ των προτέρων αξιολόγησης) της HKL Bussiliikenne πριν από τη χορήγηση του δανείου εξοπλισμού. Επιπλέον, η Φινλανδία αναγνώρισε ρητά ότι ουδέποτε είχε διενεργηθεί σχετική αξιολόγηση, εσωτερική ή εξωτερική. Αυτό αποτελεί ένδειξη ότι η Φινλανδία δεν ενήργησε ως υποθετικός ιδιώτης πιστωτής.

(91) Η Φινλανδία ισχυρίζεται ότι το δάνειο ήταν, παρ' όλα αυτά, σύμφωνο με τους όρους της αγοράς για τους εξής λόγους: i) το επιτόκιο ήταν συνδεδεμένο με το επιτόκιο της αγοράς, δηλαδή με Euribor δώδεκα μηνών, και ii) η HKL Bussiliikenne θα ήταν κατά πάσα πιθανότητα σε θέση να λάβει δάνειο με παρόμοιο περιθώριο από ιδιωτικό χρηματοδοτικό οργανισμό διότι, ως εσωτερική επιχειρηματική μονάδα, παρουσίαζε την ίδια (ικανοποιητική) πιστοληπτική ικανότητα με τον Δήμο αυτόν καθαυτόν.

(92) Όσον αφορά το πρώτο επιχείρημα, η Επιτροπή παρατηρεί ότι ένα κυμαινόμενο επιτόκιο, όπως το επιτόκιο που επιβλήθηκε στο δάνειο εξοπλισμού, αποτελείται από δύο στοιχεία: ένα βασικό επιτόκιο και ένα περιθώριο. Το βασικό επιτόκιο στην προκειμένη περίπτωση, δηλαδή Euribor δώδεκα μηνών, είναι ένα επιτόκιο βάσει του οποίου οι τράπεζες δανείζονται χρήματα μεταξύ τους στη διατραπεζική αγορά. Το περιθώριο είναι μια προσαύξηση η οποία εφαρμόζεται για τον κίνδυνο που συνδέεται με τον δανεισμό χρημάτων σε συγκεκριμένο οφειλέτη. Επομένως, το στοιχείο που έχει σημασία προκειμένου να διαπιστωθεί αν ένα δάνειο είναι σύμφωνο ή όχι με τους όρους της αγοράς είναι το περιθώριο και όχι το βασικό επιτόκιο. Ως εκ τούτου, το γεγονός ότι το επιτόκιο επί του δανείου εξοπλισμού ήταν συνδεδεμένο με Euribor δώδεκα μηνών δεν επαρκεί αυτό καθαυτό για να αποδειχθεί ότι το δάνειο ήταν σύμφωνο με τους όρους της αγοράς. Εκείνο που πρέπει να διαπιστωθεί είναι κατά ποσόν το περιθώριο αντανακλούσε δεόντως το προφίλ κινδύνου της HKL Bussiliikenne κατά τον χρόνο χορήγησης του δανείου εξοπλισμού. Βάσει των προαναφερομένων, το πρώτο επιχείρημα πρέπει να απορριφθεί.

(93) Όσον αφορά το δεύτερο επιχείρημα που διατύπωσε η Φινλανδία, η Επιτροπή επισημαίνει πρωτίστως ότι η Φινλανδία δεν προσκόμισε αντικειμενικά στοιχεία προς τεκμηρίωση του ισχυρισμού της ότι η HKL Bussiliikenne θα ήταν σε θέση να λάβει δάνειο με παρόμοιο περιθώριο από ιδιωτικό χρηματοδοτικό οργανισμό, όπως, π.χ., προσφορές από εμπορικές τράπεζες ή παραδείγματα συγκρίσιμων συναλλαγών στην αγορά. Η Φινλανδία ισχυρίζεται απλώς ότι η HKL Bussiliikenne θα ήταν σε θέση να λάβει ανάλογο δάνειο διότι παρουσίαζε την ίδια πιστοληπτική ικανότητα με τον Δήμο αυτόν καθαυτόν και διότι ο Δήμος εξασφάλιζε δάνεια με το ίδιο περιθώριο που χορηγήθηκε για το δάνειο εξοπλισμού.

(94) Η Επιτροπή δεν συμμερίζεται την άποψη αυτή. Πρώτον, η Επιτροπή θεωρεί ότι, παρά τη σύνδεσή τους σε επίπεδο οργανωτικής δομής, η HKL Bussiliikenne και ο Δήμος δεν παρουσίαζαν την ίδια πιστοληπτική ικανότητα. Από την οπτική γωνία του πιστωτή της αγοράς, δάνειο που χορηγείται στον Δήμο ως δημόσια αρχή ενέχει πάντα χαμηλότερο κίνδυνο από ό,τι ένα δάνειο που χορηγείται στην HKL Bussiliikenne, η οποία αποτελεί φορέα εκμετάλλευσης λεωφορείων που δραστηριοποιείται στην ανταγωνιστική αγορά, ακόμη και αν αποτελεί μέρος της οργανωτικής δομής του Δήμου.

(95) Δεύτερον και σημαντικότερο, η υψηλή πιστοληπτική ικανότητα του Δήμου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το γεγονός ότι τα δημόσια χρέη του καλύπτονται εντέλει από κρατικές εγγυήσεις. Δάνειο που χορηγείται στον Δήμο δεν μπορεί να θεωρηθεί κατάλληλο κριτήριο αναφοράς για την αγορά, διότι στους όρους του λαμβάνεται υπόψη αυτή η τελική κάλυψη από το κράτος, πλεονέκτημα που δεν μπορεί να εξασφαλίσει ένας οφειλέτης της αγοράς. Κατά συνέπεια, για να διαπιστωθεί αν το δάνειο εξοπλισμού είναι σύμφωνο με τους όρους της αγοράς, η πιστοληπτική ικανότητα της HKL Bussiliikenne πρέπει να αξιολογηθεί σε αυτοτελή βάση και οι όροι του δανείου πρέπει να συγκριθούν με κατάλληλο επιτόκιο της αγοράς ή με αντιπροσωπευτική τιμή. Όπως προαναφέρθηκε, η Φινλανδία δεν διενέργησε καμία σχετική αξιολόγηση. Κατά το παρελθόν

([18]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά EDF, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, σκέψεις 82 έως 85 και 105.

([19]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά EDF, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, σκέψεις 82 έως 85. Βλέπε, επίσης, απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Οκτωβρίου 2013, Land Burgenland κατά Επιτροπής, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-214/12 P, C-215/12 P και C-223/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, σκέψη 61.

η Επιτροπή δεν είχε κάνει αποδεκτά ως δάνεια απαλλαγμένα ενίσχυσης δάνεια τα οποία χορήγησε μέτοχος του δημόσιου τομέα στη θυγατρική του υπό τους ίδιους ευνοϊκούς όρους που ήταν διαθέσιμοι για τη συγκεκριμένη οντότητα του δημόσιου τομέα ([20]). Λαμβανομένου υπόψη του στοιχείου αυτού, το δεύτερο επιχείρημα που προβάλλει η Φινλανδία πρέπει επίσης να απορριφθεί.

(96) Η συμμόρφωση με τους όρους της αγοράς μπορεί να διαπιστωθεί άμεσα, όταν η συναλλαγή πραγματοποιείται «pari passu» από οντότητες του δημόσιου τομέα και ιδιωτικούς φορείς, ή βάσει άλλων μεθόδων αξιολόγησης, όταν τα δεδομένα της αγοράς που αφορούν τη συγκεκριμένη συναλλαγή δεν είναι διαθέσιμα. Το υπό εξέταση δάνειο χορηγήθηκε χωρίς τη συμμετοχή ιδιωτικών φορέων και, επομένως, δεν είναι δυνατόν να διαπιστωθεί άμεσα αν είναι σύμφωνο με τους όρους της αγοράς.

(97) Ελλείψει συγκεκριμένων πληροφοριών της αγοράς, η συμμόρφωση μιας συναλλαγής χρέους με τους όρους της αγοράς μπορεί να διαπιστωθεί μέσω συγκριτικής αξιολόγησης, δηλαδή μέσω της σύγκρισης των όρων της εν λόγω συναλλαγής με τους όρους συγκρίσιμων συναλλαγών της αγοράς. Συναλλαγές αυτού του είδους μπορεί να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, δάνεια που λαμβάνονται ή ομόλογα που εκδίδονται από συγκρίσιμους οφειλέτες της αγοράς ή συμβόλαια ασφάλισης πιστωτικού κινδύνου που αποτελούν αντικείμενο συναλλαγών επί των χρεών τους.

(98) Η Φινλανδία δεν παρέθεσε κανένα παράδειγμα συγκρίσιμων συναλλαγών της αγοράς που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως κριτήριο αναφοράς για το δάνειο εξοπλισμού του 2002.

(99) Σύμφωνα με τους καταγγέλλοντες, τα επιτόκια της Nobina (ανταγωνιστή της HelB από τον ιδιωτικό τομέα) για τα μακροπρόθεσμα δάνειά της κατά την περίοδο γύρω από το 2002 ανέρχονταν περίπου στο 8-11 %. Η πιστοληπτική διαβάθμιση της Nobina εκείνη την εποχή ήταν B+.

(100) Η Επιτροπή δεν εντόπισε άλλα κατάλληλα κριτήρια αναφοράς της αγοράς. Ωστόσο, η Επιτροπή επισημαίνει ότι το περιθώριο του 0,05 % που εφαρμόστηκε για το δάνειο εξοπλισμού υποδηλώνει ουσιαστικά μηδενικό πιστωτικό κίνδυνο. Ακόμη και οφειλέτες με άριστη πιστοληπτική διαβάθμιση και ικανοποιητικές εξασφαλίσεις δεν θα μπορούσαν πιθανότατα να εξασφαλίσουν τόσο χαμηλό περιθώριο από την αγορά, πόσο μάλλον η HKL Bussiliikenne, η οποία βρισκόταν σε δεινή οικονομική κατάσταση και δεν διέθετε εξασφαλίσεις.

(101) Λαμβανομένου υπόψη ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα της αγοράς που αφορούν τη συγκεκριμένη συναλλαγή και ότι δεν είναι δυνατόν να καθοριστούν κατάλληλα κριτήρια αναφοράς της αγοράς, η Επιτροπή θεωρεί δικαιολογημένη την αξιολόγηση της συμμόρφωσης του δανείου εξοπλισμού με τους όρους της αγοράς βάσει των επιτοκίων αναφοράς που καθορίζονται στην ανακοίνωση του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς ([21]). Το επιτόκιο αναφοράς θεωρείται ότι απεικονίζει το μέσο επίπεδο των ισχυόντων επιτοκίων στα κράτη μέλη για τα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια τα οποία συνοδεύονται από συνήθεις εγγυήσεις. Υπό αυτή την έννοια, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αντιπροσωπευτική τιμή του επιτοκίου της αγοράς.

(102) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το δάνειο εξοπλισμού δεν συνοδευόταν από εγγυήσεις. Επιπλέον, το μέσο επιτόκιο υποδηλώνει μέσο δανειολήπτη, δηλαδή δανειολήπτη ο οποίος βρίσκεται σε μέση οικονομική κατάσταση. Είναι σαφές ότι οι προκάτοχοι της HelB, HKL Bussiliikenne και STA, δεν βρίσκονταν σε μέση οικονομική κατάσταση. Και οι δύο εταιρείες κατέγραφαν αυξανόμενες ζημίες πριν από τη χορήγηση του δανείου εξοπλισμού και εξακολούθησαν να είναι ζημιογόνες και μετέπειτα (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 20-21). Τον Σεπτέμβριο του 2004 το ίδιο το δημοτικό συμβούλιο προέβλεψε ότι τα κέρδη των HKL Bussiliikenne και STA δεν θα παρουσίαζαν σημαντική βελτίωση στο άμεσο μέλλον και ότι οι ζημίες θα συνεχίζονταν ([22]). Όσον αφορά τη HelB, δεν είχε δικό της ιστορικό οικονομικών επιδόσεων πριν αναλάβει το δάνειο εξοπλισμού. Ωστόσο, ένας συνετός ιδιώτης πιστωτής θα είχε ασφαλώς λάβει υπόψη την οικονομική κατάσταση των προκατόχων της πριν λάβει την απόφαση μεταβίβασης του δανείου. Βάσει των ανωτέρω, είναι σαφές ότι το επιτόκιο αναφοράς στην παρούσα υπόθεση υποδηλώνει υποεκτίμηση του κινδύνου που συνεπαγόταν η χορήγηση του δανείου εξοπλισμού.

(103) Σύμφωνα με την ανακοίνωση του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς, το επιτόκιο αναφοράς είναι ένα κατώτατο επιτόκιο το οποίο μπορεί να αυξηθεί σε περιπτώσεις ιδιαίτερου κινδύνου (παραδείγματος χάρη, επιχείρηση που αντιμετωπίζει δυσχέρειες, απουσία εγγυήσεων τις οποίες συνήθως απαιτούν οι τράπεζες κ.λπ.). Σε τέτοιες περιπτώσεις, η προσαύξηση μπορεί να ανέλθει σε 400 σημεία βάσης και σε ακόμη υψηλότερο επίπεδο, εφόσον καμία τράπεζα δεν θα δεχόταν να χορηγήσει το υπό εξέταση δάνειο.

(104) Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 26, το δάνειο εξοπλισμού χορηγήθηκε χωρίς εξασφαλίσεις. Το στοιχείο αυτό αρκεί για να διαπιστωθεί ότι το δάνειο εξοπλισμού χορηγήθηκε σε περίπτωση ιδιαίτερου κινδύνου κατά την έννοια της ανακοίνωσης του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς.

([20]) Βλέπε π.χ. απόφαση (ΕΕ) 2016/788 της Επιτροπής, της 1ης Οκτωβρίου 2014, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.32833 (11/C) (πρώην 11/NN) την οποία χορήγησε η Γερμανία στο πλαίσιο των ρυθμίσεων χρηματοδότησης του αερολιμένα Frankfurt-Hahn που τέθηκαν σε εφαρμογή την περίοδο από το 2009 έως το 2011 (ΕΕ L 134 της 24.5.2016, σ. 1), αιτιολογική σκέψη 117.

([21]) Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη μέθοδο καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (ΕΕ C 273 της 9.9.1997, σ. 3).

([22]) Πρόταση 13/2004 του δημοτικού συμβουλίου της 1ης Σεπτεμβρίου 2004.

(105) Επιπλέον, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, πριν λάβει το δάνειο εξοπλισμού τον Μάιο του 2002, η HKL Bussiliikenne παρουσίαζε ενδείξεις προβληματικής επιχείρησης, όπως αύξηση των ζημιών. Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι η HKL Bussiliikenne θα κάλυπτε τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί προβληματική επιχείρηση βάσει των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999). Ωστόσο, βασιζόμενη στα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας έρευνας, η Επιτροπή έκρινε ότι η HKL Bussiliikenne δεν παρουσίασε μείωση του κύκλου εργασιών, αυξανόμενη δανειοληψία ή αύξηση των οικονομικών επιβαρύνσεων. Επομένως, η Επιτροπή είναι της άποψης ότι μόνο ο παράγοντας της αύξησης των ζημιών δεν αρκεί για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η HKL Bussiliikenne ήταν προβληματική επιχείρηση κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999. Ταυτόχρονα, οι αυξανόμενες ζημίες αποτελούν αδιαμφισβήτητα ένδειξη της δεινής οικονομικής κατάστασης της HKL Bussiliikenne εκείνη την εποχή, η οποία συνεπαγόταν υψηλότερο από τον μέσο κίνδυνο για τον πιστωτή. Πρόκειται μάλιστα για έναν ακόμη παράγοντα, επιπλέον της απουσίας εγγυήσεων, ο οποίος καταδεικνύει ότι το δάνειο εξοπλισμού χορηγήθηκε σε περίπτωση ιδιαίτερου κινδύνου. Η οικονομική κατάσταση της HKL Bussiliikenne δεν παρουσίασε ουσιαστική βελτίωση μετά τη χορήγηση του δανείου εξοπλισμού και εξακολούθησε να είναι κακή κατά τον χρόνο μεταβίβασης του δανείου στη HelB.

(106) Πριν από τη μεταβίβαση του δανείου εξοπλισμού στη HelB τον Ιανουάριο του 2005, η STA κατέγραφε επίσης αύξηση των ζημιών. Ακολουθώντας το ίδιο σκεπτικό με την περίπτωση της HKL Bussiliikenne, η Επιτροπή θεωρεί ότι, παρά το γεγονός ότι η αύξηση των ζημιών αποτελεί ένδειξη προβληματικής επιχείρησης, αυτό και μόνο το κριτήριο δεν αρκεί για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η STA ήταν προβληματική επιχείρηση. Ωστόσο, καταδεικνύει αδιαμφισβήτητα ότι η STA βρισκόταν σε δεινή οικονομική κατάσταση.

(107) Η HelB ιδρύθηκε το 2005 και, ως εκ τούτου, δεν είχε δικό της ιστορικό οικονομικών επιδόσεων πριν αναλάβει το δάνειο εξοπλισμού. Ωστόσο, η οικονομική κατάσταση των προκατόχων της, HKL Bussiliikenne και STA, θα έπρεπε να είχε ληφθεί υπόψη κατά την αξιολόγηση του κινδύνου που συνεπαγόταν η μεταβίβαση του δανείου εξοπλισμού στη HelB. Επιπλέον, το γεγονός ότι η HelB ήταν νεοσύστατη επιχείρηση συνιστούσε πρόσθετο κίνδυνο για τον πιστωτή, καθώς οι μελλοντικές οικονομικές επιδόσεις της ήταν δυσκολότερο να προβλεφθούν από αυτές μιας επιχείρησης με ιστορικό επιδόσεων.

(108) Οι πραγματικές οικονομικές επιδόσεις της HelB μετά τη μεταβίβαση του δανείου εξοπλισμού επιβεβαιώνουν τις προβλέψεις που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν βάσει των οικονομικών επιδόσεων των προκατόχων της. Η HelB ανέφερε σημαντικές ζημίες για κάθε έτος της δραστηριότητάς της, από την ίδρυσή της το 2005 έως το 2014. Μοναδική εξαίρεση αποτέλεσε το έτος 2013, κατά το οποίο κατέγραψε περιορισμένα κέρδη ύψους 0,1 εκατ. EUR αμέσως μετά τη χορήγηση των δύο κεφαλαιουχικών δανείων. Η κατάσταση επιδεινώθηκε περαιτέρω, καθώς το 2009 η HelB παρουσίασε αύξηση των αρνητικών ιδίων κεφαλαίων: -3,3 εκατ. EUR το 2009, -6,6 εκατ. EUR το 2010, -12,7 εκατ. EUR το 2011, -14,6 εκατ. EUR το 2012, -15,9 εκατ. EUR το 2013 και -22,9 εκατ. EUR το 2014.

(109) Τέλος, το 2004 και το 2007 ο Δήμος ανέβαλε την αποπληρωμή του δανείου εξοπλισμού για οκτώ συνολικά έτη, από την αρχικά προγραμματισμένη ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 2015 στις 31 Δεκεμβρίου 2023. Η παράταση της περιόδου αποπληρωμής αυξάνει τον κίνδυνο μη αποπληρωμής, για τον οποίο ένας συνετός πιστωτής της αγοράς θα είχε ζητήσει συμπληρωματική προσαύξηση. Ο Δήμος δεν αύξησε το περιθώριο για το δάνειο εξοπλισμού και, ως εκ τούτου, αυτός ο πρόσθετος κίνδυνος δεν συνυπολογίστηκε στο επιτόκιο.

(110) Βάσει της ανάλυσης που παρατίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 104 έως 109, η Επιτροπή θεωρεί ότι το δάνειο εξοπλισμού χορηγήθηκε και κατόπιν μεταβιβάστηκε σε μια περίπτωση ιδιαίτερου κινδύνου κατά την έννοια της ανακοίνωσης του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς. Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, η Επιτροπή εκτιμά ότι το κατώτατο επιτόκιο θα πρέπει να προσαυξηθεί τουλάχιστον κατά 400 σημεία βάσης.

(111) Σύμφωνα με την ανακοίνωση του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς, η προσαύξηση των 400 σημείων βάσης θα μπορούσε να ανέλθει σε ακόμη υψηλότερο επίπεδο, σε περίπτωση που καμία ιδιωτική τράπεζα δεν θα δεχόταν να χορηγήσει το υπό εξέταση δάνειο. Η Επιτροπή δεν εντόπισε σχετικά αποδεικτικά στοιχεία και εκτιμά ότι, κατά πάσα πιθανότητα, καμία ιδιωτική τράπεζα δεν θα είχε δεχτεί να χορηγήσει το δάνειο εξοπλισμού υπό τους ίδιους όρους με τον Δήμο, λαμβανομένης υπόψη της δεινής οικονομικής κατάστασης του δανειολήπτη ή των δανειοληπτών. Ωστόσο, απουσία σαφών κανόνων σχετικά με τον τρόπο ποσοτικού προσδιορισμού της εν λόγω συμπληρωματικής προσαύξησης, για λόγους σύνεσης, η Επιτροπή αποφάσισε να μην προβεί σε περαιτέρω προσαύξηση άνω των 400 σημείων βάσης.

(112) Το κατώτατο επιτόκιο αναφοράς για τη Φινλανδία, το οποίο καθορίζεται βάσει πενταετούς διατραπεζικού επιτοκίου swap, ανερχόταν σε 5,06 % τον Μάιο του 2002 και σε 4,08 % τον Ιανουάριο του 2005. Βάσει της ανακοίνωσης του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς, η Επιτροπή επιφυλάχτηκε της δυνατότητας να χρησιμοποιήσει βασικό επιτόκιο μικρότερης διάρκειας σε σχέση με το πενταετές διατραπεζικό επιτόκιο swap. Στην παρούσα υπόθεση, η Επιτροπή κρίνει σκόπιμη τη χρήση Euribor δώδεκα μηνών ως βασικού επιτοκίου. Και τούτο διότι, πρώτον, πρόκειται για το πραγματικό βασικό επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για το δάνειο εξοπλισμού και, ως εκ τούτου, παρέχει τη δυνατότητα ακριβέστερης προσέγγισης του επιτοκίου της αγοράς από ό,τι το επιτόκιο αναφοράς. Δεύτερον και σημαντικότερο, η χρήση Euribor παρέχει μια αντιπροσωπευτική τιμή κυμαινόμενου επιτοκίου της αγοράς, η οποία αντικατοπτρίζει επακριβώς τον τύπο επιτοκίου που χρησιμοποιήθηκε για το δάνειο εξοπλισμού (αντιθέτως, το επιτόκιο αναφοράς θα παρείχε στην πραγματικότητα μια αντιπροσωπευτική τιμή σταθερού επιτοκίου).

(113) Η μεθοδολογία καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς αναθεωρήθηκε στο πλαίσιο της ανακοίνωσης του 2008 για τα επιτόκια αναφοράς ([23]). Η νέα μεθοδολογία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2008, δηλαδή μετά τη χορήγηση του δανείου εξοπλισμού. Ωστόσο, το επιτόκιο του δανείου εξοπλισμού μπορούσε να επανακαθορίζεται ανά πενταετία από την ημερομηνία της πρώτης εκταμίευσης του δανείου (βλέπε αιτιολογική σκέψη 26), δηλαδή στις 24 Μαΐου 2007 και στις 24 Μαΐου 2012. Αντιμέτωπος με την επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης του οφειλέτη, ένας συνετός πιστωτής θα είχε χρησιμοποιήσει αυτή τη συμβατική δυνατότητα και θα είχε προβεί σε αύξηση του επιτοκίου ώστε να αντικατοπτρίζει το νέο επίπεδο κινδύνου. Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 153, η HelB κάλυπτε τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί προβληματική επιχείρηση τουλάχιστον από το 2009. Σύμφωνα με την ανακοίνωση του 2008 για τα επιτόκια αναφοράς, ένα σύμφωνο με τους όρους της αγοράς δανειακό περιθώριο για προβληματική επιχείρηση που χορηγείται χωρίς εξασφαλίσεις ανέρχεται σε 1 000 σημεία βάσης.

(114) Βάσει των προαναφερομένων, το επιτόκιο της αγοράς για το δάνειο εξοπλισμού αντιστοιχούσε i) σε Euribor δώδεκα μηνών συν 400 σημεία βάσης μεταξύ της 24ης Μαΐου 2002 και της 23ης Μαΐου 2012 και ii) σε Euribor δώδεκα μηνών συν 1 000 σημεία βάσης μεταξύ της 24ης Μαΐου 2012 και της 13ης Ιανουαρίου 2016, της ημερομηνίας παραίτησης του Δήμου από το δάνειο (βλέπε κατωτέρω). Το πραγματικό επιτόκιο ήταν Euribor δώδεκα μηνών συν 5 σημεία βάσης και, συνεπώς, κατά 395 σημεία βάσης και 995 σημεία βάσης, αντίστοιχα, χαμηλότερο από το επίπεδο της αγοράς.

(115) Στις 13 Ιανουαρίου 2016 ο Δήμος απάλλαξε τη HelB ([24]) από την υποχρέωση αποπληρωμής του ανεξόφλητου αρχικού κεφαλαίου, ύψους 10,7 εκατ. EUR, του δανείου εξοπλισμού. Συνεπώς, επιπλέον του επιτοκίου που ήταν χαμηλότερο από το επίπεδο της αγοράς, η HelB ευνοήθηκε και από την απαλλαγή της από την υποχρέωση αποπληρωμής του αρχικού κεφαλαίου.

(116) Βασιζόμενη στην προαναφερόμενη αξιολόγηση, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο Δήμος δεν ενήργησε ως πιστωτής της αγοράς διότι χορήγησε το δάνειο εξοπλισμού υπό όρους οι οποίοι δεν είναι σύμφωνοι με τους όρους της αγοράς. Ως εκ τούτου, το δάνειο εξοπλισμού του 2002 εξασφάλισε στις HKL Bussiliikenne και HelB αδικαιολόγητο οικονομικό πλεονέκτημα.

9.1.4. *Επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών*

(117) Η νόθευση του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ τεκμαίρεται μόλις το Δημόσιο παράσχει οικονομικό πλεονέκτημα σε επιχείρηση η οποία δραστηριοποιείται σε ελευθερωμένο τομέα όπου υπάρχει ή θα μπορούσε να υπάρχει ανταγωνισμός ([25]). Όπως παρατήρησε το Δικαστήριο στην απόφασή του για την υπόθεση Altmark ([26]), πολλά κράτη μέλη είχαν αρχίσει ήδη από το 1995 να ανοίγουν ορισμένες αγορές μεταφορών στον ανταγωνισμό επιχειρήσεων εγκατεστημένων σε άλλα κράτη μέλη, οπότε πολλές επιχειρήσεις προσέφεραν ήδη υπηρεσίες αστικών, προαστιακών ή περιφερειακών μεταφορών εντός κρατών μελών διαφορετικών από το κράτος της προέλευσής τους. Η φινλανδική αγορά λεωφορείων είναι ανοικτή στον ανταγωνισμό. Ειδικότερα, η προμήθεια υπηρεσιών τοπικών μεταφορών με λεωφορεία στην περιοχή του Ελσίνκι εξασφαλίζεται μέσω ανταγωνιστικών διαδικασιών πρόσκλησης υποβολής προσφορών από το 1998 (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 24 και 25). Στην αγορά δραστηριοποιούνται διάφοροι φορείς εκμετάλλευσης λεωφορείων, μεταξύ των οποίων φορείς από άλλα κράτη μέλη. Επιπλέον, κάθε μέτρο που χορηγείται από το κράτος, και είναι ικανό να βελτιώσει την ανταγωνιστική θέση του δικαιούχου σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις τις οποίες ανταγωνίζεται, επηρεάζει τον ανταγωνισμό και το εμπόριο ([27]). Συνεπώς, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το δάνειο εξοπλισμού νόθευσε ή απείλησε να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και επηρέασε τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών.

9.1.5. *Συμπέρασμα όσον αφορά την ύπαρξη ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ*

(118) Βάσει των προαναφερομένων, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο 1 συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Η ενίσχυση ισούται με το άθροισμα που προκύπτει από:

1) τη διαφορά μεταξύ α) των απαιτητών τόκων, υπολογιζόμενων βάσει του σύμφωνου με τους όρους της αγοράς επιτοκίου Euribor δώδεκα μηνών συν περιθώριο 400 σημείων βάσης (μεταξύ της 24ης Μαΐου 2002 και της 23ης Μαΐου 2012) και 1 000 σημείων βάσης (μεταξύ της 24ης Μαΐου 2012 και της 13ης Ιανουαρίου 2016) και β) των καταβληθέντων τόκων, υπολογιζόμενων βάσει του πραγματικού επιτοκίου Euribor δώδεκα μηνών συν περιθώριο 5 σημείων βάσης· και

2) το ανεξόφλητο αρχικό κεφάλαιο του δανείου, ύψους 10,7 εκατ. EUR, που δεν αποπληρώθηκε.

([23]) Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (ΕΕ C 14 της 19.1.2008, σ. 6).

([24]) Για την ακρίβεια, η Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy, η οποία είναι η σημερινή επωνυμία της HelB, μετονομάστηκε μετά την πώληση της δραστηριότητας της HelB στη Viikin Linja Oy στις 15 Δεκεμβρίου 2015.

([25]) Απόφαση της 15ης Ιουνίου 2000, Alzetta Mauro T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97 έως 607/97, T-1/98, T-3/98 έως T-6/98 και T-23/98, ECLI:EU:T:2000:151, σκέψεις 141 έως 147.

([26]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415.

([27]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Σεπτεμβρίου 1980, Philip Morris, 730/79, ECLI:EU:C:1980:209, σκέψη 11. Βλέπε επίσης απόφαση Alzetta Mauro (υποσημείωση 25), ECLI:EU:T:2000:151, σκέψη 80.

Η υπολογιζόμενη κατ' αυτόν τον τρόπο ενίσχυση ανέρχεται στο ποσό των 20 190 595 EUR (βλέπε παράρτημα). Η ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης ορίζεται ως εξής: για το μέρος 1), η ημερομηνία κατά την οποία οι τόκοι καθίσταντο απαιτητοί, δηλαδή η 31η Δεκεμβρίου κάθε έτους μεταξύ των ετών 2002 και 2015 και η 13η Ιανουαρίου 2016 (η τελευταία ημέρα του δανείου)· για το μέρος 2), η ημερομηνία παραίτησης από το δάνειο, δηλαδή η 13η Ιανουαρίου 2016.

9.2. **Μέτρο 2 — Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005 στη HelB**

9.2.1. *Κρατικοί πόροι και δυνατότητα καταλογισμού, επιλεκτικότητα, επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών*

(119) Το συμπέρασμα όσον αφορά τους κρατικούς πόρους και τη δυνατότητα καταλογισμού (βλέπε αιτιολογική σκέψη 85), την επιλεκτικότητα (βλέπε αιτιολογική σκέψη 86) και τις επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών (βλέπε αιτιολογική σκέψη 117) για το μέτρο 1 ισχύει αντιστοίχως στο παρόν μέτρο.

9.2.2. *Ύπαρξη οικονομικού πλεονεκτήματος*

(120) Η Φινλανδία ισχυρίζεται ότι το μέτρο δεν συνιστούσε νέα χρηματοδότηση, αλλά αμιγώς τεχνική μεταβολή του «δανείου εκκίνησης», το οποίο συμπεριλαμβανόταν στον ισολογισμό της HKL Bussiliikenne επί δέκα και πλέον έτη, σε κεφαλαιουχικό δάνειο. Κατά την άποψη της Φινλανδίας, η μεταβολή αυτή ήταν αναγκαία για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με το φινλανδικό δίκαιο (οι δραστηριότητες της HKL Bussiliikenne δυνάμει του φινλανδικού νόμου περί τοπικής αυτοδιοίκησης επρόκειτο να λήξουν, ενώ οι δραστηριότητες της HelB δυνάμει του φινλανδικού νόμου περί εταιρειών περιορισμένης ευθύνης επρόκειτο να ξεκινήσουν).

(121) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι όροι του κεφαλαιουχικού δανείου ήταν σαφώς ευνοϊκότεροι για τη HelB από ό,τι οι όροι των υποχρεώσεων (του «δανείου εκκίνησης» και της υποχρέωσης της STA) που μετατράπηκαν στο εν λόγω κεφαλαιουχικό δάνειο (βλέπε αιτιολογική σκέψη 30). Ενώ οι εν λόγω υποχρεώσεις ήταν απαιτητές ανεξάρτητα από την οικονομική κατάσταση της HelB, η αποπληρωμή του κεφαλαιουχικού δανείου ήταν υποχρεωτική μόνον εάν η HelB παρουσίαζε επαρκή κέρδη, πράγμα αμφίβολο, δεδομένου ότι οι προκάτοχοι της HelB (HKL Bussiliikenne και STA) είχαν καταγράψει σημαντικές ζημίες επί έξι διαδοχικά έτη πριν από τη χορήγηση του μέτρου (1999-2004). Επιπροσθέτως, το κεφαλαιουχικό δάνειο είχε χαρακτήρα μειωμένης εξασφάλισης σε σχέση με όλες τις άλλες οφειλές, κάτι το οποίο δεν ίσχυε για τις υποχρεώσεις που μετατράπηκαν. Πέραν αυτού, το «δάνειο εκκίνησης» είχε χορηγηθεί για 25 έτη, ενώ το κεφαλαιουχικό δάνειο ήταν απεριόριστης διάρκειας. Τέλος, το επιτόκιο του κεφαλαιουχικού δανείου (6 %) ήταν χαμηλότερο από το αρχικό επιτόκιο του «δανείου εκκίνησης» (9 %).

(122) Επιπλέον, ορισμένα χαρακτηριστικά του κεφαλαιουχικού δανείου, όπως η αποπληρωμή υπό τον όρο της παρουσίασης επαρκών κερδών, ο χαρακτήρας μειωμένης εξασφάλισης και η απεριόριστη διάρκεια, διαφέρουν σε τόσο μεγάλο βαθμό από ένα τυποποιημένο δάνειο και προσομοιάζουν τόσο πολύ με εισφορά κεφαλαίου ώστε να δικαιολογείται η αντιμετώπισή του ως μέσου οιονεί ιδίων κεφαλαίων και όχι πλέον ως δανείου. Το κεφαλαιουχικό δάνειο είχε αναγραφεί μάλιστα αρχικά στον ισολογισμό της HelB ως μετοχικό κεφάλαιο.

(123) Κατά το παρελθόν η Επιτροπή είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι σημαντικές μεταβολές της αρχικής χρηματοδότησης πρέπει να θεωρούνται νέο μέτρο ([28]). Λαμβανομένων, συνεπώς, υπόψη των προαναφερομένων, το κεφαλαιουχικό δάνειο δεν μπορεί να θεωρηθεί απλή «τεχνική μεταβολή», όπως ισχυρίζεται η Φινλανδία, αλλά νέα χρηματοδοτική ρύθμιση (σε σύγκριση με το «δάνειο εκκίνησης»), η οποία συνίσταται στη μετατροπή των υφιστάμενων υποχρεώσεων σε μέσο οιονεί ιδίων κεφαλαίων.

(124) Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι η μετατροπή των υφιστάμενων υποχρεώσεων στο κεφαλαιουχικό δάνειο ήταν αναγκαία για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με το φινλανδικό δίκαιο, η Επιτροπή παρατηρεί ότι αν και ορισμένα χαρακτηριστικά των κεφαλαιουχικών δανείων ρυθμίζονται πράγματι στον φινλανδικό νόμο περί εταιρειών περιορισμένης ευθύνης (π.χ. αποπληρωμή υποκείμενη σε όρους, απουσία εξασφαλίσεων), ο Δήμος δεν ήταν εξαρχής υποχρεωμένος βάσει του νόμου αυτού να μετατρέψει τις υποχρεώσεις σε κεφαλαιουχικό δάνειο, πόσο μάλλον να το πράξει υπό τους συμφωνηθέντες όρους. Ο Δήμος έπρεπε να επιλέξει το κατάλληλο μέσο. Για παράδειγμα, ο Δήμος μπορούσε να αναχρηματοδοτήσει τις υποχρεώσεις υπό διαφορετικούς όρους ή να τις αναχρηματοδοτήσει από την αγορά. Μόνον αφού ο Δήμος έλαβε την απόφαση να τις μετατρέψει σε κεφαλαιουχικό δάνειο, ορισμένα χαρακτηριστικά του εν λόγω δανείου έπρεπε να συνάδουν με το φινλανδικό δίκαιο. Ο Δήμος εξακολουθούσε να έχει την ευχέρεια να ορίσει άλλα χαρακτηριστικά, τα οποία δεν

([28]) Απόφαση της Επιτροπής, της 23ης Ιανουαρίου 2018, στην υπόθεση SA.43127 Αναδιάρθρωση των Πολωνικών Περιφερειακών Σιδηροδρόμων (ΕΕ C 158 της 4.5.2018, σ. 10), αιτιολογικές σκέψεις 65-67.

ρυθμίζονταν από τον νόμο, για παράδειγμα το επιτόκιο. Ως εκ τούτου, ο ισχυρισμός αυτός είναι αβάσιμος. Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν η μετατροπή ήταν αναγκαία για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με το εθνικό δίκαιο, οι όροι της εν λόγω μετατροπής έπρεπε και πάλι να συνάδουν με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις. Με άλλα λόγια, για τους σκοπούς της αξιολόγησης των κρατικών ενισχύσεων, δεν έχει σημασία αν ο Δήμος έπρεπε ή όχι να μετατρέψει τις υποχρεώσεις δυνάμει του εθνικού δικαίου, αλλά αν το έπραξε υπό τους όρους της αγοράς.

(125) Κατά συνέπεια, η Επιτροπή πρέπει να εξακριβώσει αν το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005 εξασφάλισε στη HelB αδικαιολόγητο οικονομικό πλεονέκτημα. Για τον σκοπό αυτόν, η Επιτροπή πρέπει να διαπιστώσει αν με την απόφασή του να μετατρέψει τις υποχρεώσεις στο κεφαλαιουχικό δάνειο υπό τους συμφωνηθέντες όρους, ο Δήμος ενήργησε κατά τρόπο συγκρίσιμο με τον τρόπο που θα ενεργούσε ένας ιδιώτης πιστωτής σε παρόμοια περίπτωση.

(126) Καλούμενος να επιλέξει μεταξύ της μεταβίβασης των υφιστάμενων υποχρεώσεων χωρίς τροποποίηση των όρων τους και της μετατροπής τους σε κεφαλαιουχικό δάνειο, ένας συνετός πιστωτής της αγοράς θα προέβαινε πρώτα σε σύγκριση του οικονομικού αποτελέσματος των δύο σεναρίων (για παράδειγμα, της καθαρής παρούσας αξίας των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών) και κατόπιν θα επέλεγε τη λύση που θα εξασφάλιζε υψηλότερη αναμενόμενη απόδοση.

(127) Ο Δήμος δεν εκπόνησε καμία συγκριτική ανάλυση αυτού του είδους προκειμένου να προσδιορίσει τον τρόπο δράσης που θα ήταν περισσότερο επωφελής από οικονομική άποψη. Η Φινλανδία αναγνώρισε ρητά ότι ο Δήμος δεν είχε διενεργήσει καμία σχετική εκ των προτέρων αξιολόγηση της εμπορικής δραστηριότητας πριν από τη χορήγηση του κεφαλαιουχικού δανείου. Επομένως, ο Δήμος δεν ήταν σε θέση να διαμορφώσει τεκμηριωμένες προβλέψεις ως προς το αν η HelB θα παρήγαγε επαρκή κεφάλαια για την αποπληρωμή του κεφαλαιουχικού δανείου, πόσο μάλλον ως προς το αν το δάνειο θα εξασφάλιζε υψηλότερη απόδοση από ό,τι οι υποχρεώσεις που μετατράπηκαν σε κεφαλαιουχικό δάνειο. Κανένας συνετός πιστωτής της αγοράς δεν θα ενεργούσε κατ' αυτόν τον τρόπο σε παρόμοια περίπτωση.

(128) Η Φινλανδία ενημέρωσε την Επιτροπή ότι είχε διεξαχθεί έρευνα, βάσει της οποίας εκτιμήθηκε ότι θα μπορούσαν να επιτευχθούν λειτουργικά και οικονομικά οφέλη από τη συγχώνευση της HKL Bussiliikenne με τη STA. Σε αυτό το πλαίσιο, η Φινλανδία παραπέμπει στην πρόταση της 1ης Σεπτεμβρίου 2004 που υπέβαλε το δημοτικό συμβούλιο για την πραγματοποίηση της εν λόγω συγχώνευσης ([29]).

(129) Η Επιτροπή εξέτασε την εν λόγω πρόταση και έκρινε ότι αφορά τη συγχώνευση και όχι το κεφαλαιουχικό δάνειο. Συγκεκριμένα, αναλύεται αν είναι πιο συμφέρουσα για τον Δήμο η συγχώνευση της HKL Bussiliikenne με τη STA ή η διατήρηση δύο χωριστών οντοτήτων και εξετάζεται ποιο μοντέλο συγχώνευσης θα αποτελούσε τη βέλτιστη λύση. Στην πρόταση δεν γίνεται καν αναφορά στο κεφαλαιουχικό δάνειο, πόσο μάλλον ανάλυση του οικονομικού σκεπτικού ή των όρων του. Επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά αιτιολόγηση της συμμόρφωσης του κεφαλαιουχικού δανείου με τους όρους της αγοράς.

(130) Σε κάθε περίπτωση, είναι προφανές ότι με τη χορήγηση του κεφαλαιουχικού δανείου (μέσω της μετατροπής των υποχρεώσεων), ο Δήμος αποδυνάμωσε τη θέση του ως πιστωτή. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι όροι αποπληρωμής του κεφαλαιουχικού δανείου ήταν σαφώς λιγότερο επωφελείς για τον Δήμο από ό,τι οι όροι αποπληρωμής των υποκείμενων υποχρεώσεων (βλέπε αιτιολογική σκέψη 121). Από την άλλη πλευρά, ο Δήμος δεν αποκόμισε σε αντάλλαγμα κανένα όφελος. Ειδικότερα, ως μοναδικός ιδιοκτήτης της HelB, ο Δήμος θα είχε τα ίδια δικαιώματα σε μελλοντικά κεφαλαιακά κέρδη, είτε χορηγούσε το κεφαλαιουχικό δάνειο (μέσω της μετατροπής των υποχρεώσεων) είτε μεταβίβαζε τις υποκείμενες υποχρεώσεις χωρίς τροποποίηση των όρων τους.

(131) Όπως και στην περίπτωση του δανείου εξοπλισμού (μέτρο 1), το μέτρο 2 χορηγήθηκε χωρίς τη συμμετοχή ιδιωτικών φορέων· επομένως, δεν είναι δυνατόν να διαπιστωθεί άμεσα αν είναι σύμφωνο με τους όρους της αγοράς.

(132) Σε αντίθεση με την περίπτωση του μέτρου 1, η Φινλανδία παρέθεσε παραδείγματα κεφαλαιουχικών δανείων που χορηγήθηκαν μεταξύ των ετών 2004 και 2006, για τα οποία το επιτόκιο που εφαρμόστηκε κυμαινόταν μεταξύ του 4,7 % και του 7,539 %, ισχυριζόμενη ότι διαμορφώνουν μια συγκρίσιμη ομάδα αναφοράς για το υπό αξιολόγηση κεφαλαιουχικό δάνειο.

(133) Ως προς το σημείο αυτό, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ένα κατάλληλο κριτήριο αναφοράς πρέπει να είναι επαρκώς συγκρίσιμο με την κρατική παρέμβαση, ιδίως όσον αφορά το είδος του εμπλεκόμενου φορέα, την οικεία αγορά, καθώς και το είδος της επίμαχης συναλλαγής και την κατάσταση της ωφελούμενης επιχείρησης ([30]).

(134) Όσον αφορά τα παραδείγματα που παρέθεσε η Φινλανδία, η Επιτροπή παρατηρεί, πρώτον, ότι η Φινλανδία δεν διευκρινίζει αν οι πιστωτές αναφοράς ήταν παρόμοιου τύπου με τον Δήμο, δηλαδή αν ήταν μητρικές εταιρείες ενός ομίλου με προηγούμενο άνοιγμα στους οφειλέτες τους, τόσο ως πιστωτές όσο και ως μέτοχοι. Δεύτερον, οι δικαιούχοι αναφοράς των κεφαλαιουχικών δανείων δραστηριοποιούνταν σε διαφορετικές αγορές από τη HelB (π.χ. παραγωγή μετάλλων, αγορά ακινήτων, οικοδομική βιομηχανία, χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες) και κανένας από αυτούς δεν παρείχε υπηρεσίες μεταφορών με λεωφορεία. Αυτό είναι σημαντικό διότι πέραν των επιμέρους οφειλετών, και οι τομείς επιχειρηματικής

([29]) Πρόταση 13/2004 του δημοτικού συμβουλίου της 1ης Σεπτεμβρίου 2004.

([30]) Βλέπε απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 6ης Μαρτίου 2003, Westdeutsche Landesbank Girozentrale και Land Nordrhein-Westfalen κατά Επιτροπής, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-228/99 και T-233/99, ECLI:EU:T:2003:57, σκέψη 251.

δραστηριότητας ενέχουν κίνδυνο σχετικό με την οικεία αγορά, ο οποίος πρέπει να αντικατοπτρίζεται επαρκώς στο κόστος χρηματοδότησης. Τρίτον, οι συναλλαγές αναφοράς συνίσταντο στη χορήγηση δανείων σε εδραιωμένες εταιρείες. Αντιθέτως, η υπό αξιολόγηση συναλλαγή συνίσταται στη χορήγηση κεφαλαιουχικού δανείου (μέσω της μετατροπής υποχρεώσεων) σε νεοσύστατη εταιρεία, η οποία ενέχει υψηλότερο κίνδυνο για τον πιστωτή (βλέπε αιτιολογική σκέψη 107). Τέταρτον, οι πιστωτές αναφοράς μπορεί να μην βρίσκονταν σε συγκρίσιμη οικονομική κατάσταση με τη HelB. Το στοιχείο αυτό είναι καίριας σημασίας διότι η οικονομική κατάσταση του οφειλέτη καθορίζει τον πιστωτικό κίνδυνο που αφορά τον συγκεκριμένο οφειλέτη και, κατ' επέκταση, το επιτόκιο. Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις ανωτέρω διαφορές, η Επιτροπή εκτιμά ότι τα παραδείγματα που παρέθεσε η Φινλανδία δεν μπορούν να θεωρηθούν συγκρίσιμες συναλλαγές της αγοράς και δεν αποτελούν, συνεπώς, κατάλληλο κριτήριο αναφοράς.

(135) Απουσία δεδομένων της αγοράς που αφορούν τη συγκεκριμένη συναλλαγή και κατάλληλων κριτηρίων αναφοράς της αγοράς, η Επιτροπή θεωρεί δικαιολογημένη την αξιολόγηση της συμμόρφωσης του κεφαλαιουχικού δανείου του 2005 με τους όρους της αγοράς βάσει της ανακοίνωσης του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς, όπως και στην περίπτωση του δανείου εξοπλισμού.

(136) Όπως και το δάνειο εξοπλισμού, το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005 χορηγήθηκε χωρίς εξασφαλίσεις. Επιπλέον, είχε χαρακτήρα μειωμένης εξασφάλισης σε σχέση με όλες τις άλλες οφειλές. Επομένως, το συμπέρασμα που συνάγεται στην αιτιολογική σκέψη 104 όσον αφορά το δάνειο εξοπλισμού, δηλαδή ότι χορηγήθηκε σε περίπτωση ιδιαίτερου κινδύνου κατά την έννοια της ανακοίνωσης του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς, ισχύει κατά μείζονα λόγο και για το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005.

(137) Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη ότι το 2005 η HelB δεν είχε δικό της ιστορικό οικονομικών επιδόσεων, κατά την αξιολόγηση του κινδύνου που ενείχε η χορήγηση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2005 (μέσω της μετατροπής των υποχρεώσεων) στη HelB, ένας πιστωτής της αγοράς θα είχε συνεκτιμήσει την οικονομική κατάσταση των προκατόχων της, δηλαδή των HKL Bussiliikenne και STA. Σε αυτό το πλαίσιο, η αξιολόγηση που περιγράφεται στις αιτιολογικές σκέψεις 105-106 σε σχέση με το δάνειο εξοπλισμού ισχύει αντιστοίχως για το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005. Επιπλέον, το γεγονός ότι η HelB ήταν νεοσύστατη εταιρεία συνιστούσε πρόσθετο κίνδυνο για έναν πιστωτή, διότι οι μελλοντικές οικονομικές επιδόσεις της ήταν λιγότερο προβλέψιμες σε σύγκριση με μια εταιρεία που είχε δικό της ιστορικό επιδόσεων.

(138) Βάσει των προαναφερομένων, η Επιτροπή θεωρεί ότι το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005 χορηγήθηκε σε περίπτωση ιδιαίτερου κινδύνου κατά την έννοια της ανακοίνωσης του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς. Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, η Επιτροπή εκτιμά ότι το κατώτατο επιτόκιο αναφοράς θα πρέπει να προσαυξηθεί τουλάχιστον κατά 400 σημεία βάσης.

(139) Η Επιτροπή δεν εντόπισε σχετικά αποδεικτικά στοιχεία και εκτιμά ότι, κατά πάσα πιθανότητα, καμία ιδιωτική τράπεζα δεν θα είχε δεχτεί να χορηγήσει το κεφαλαιουχικό δάνειο υπό τους ίδιους όρους με τον Δήμο. Σύμφωνα με τη Φινλανδία, δεν είναι πλέον δυνατόν να διαπιστωθεί με αξιόπιστο τρόπο αν οι τράπεζες ή οι χρηματοδοτικοί οργανισμοί ήταν πρόθυμοι να χορηγήσουν χρηματοδότηση στη HelB το 2005. Σύμφωνα με την ανακοίνωση του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς, σε περίπτωση που καμία ιδιωτική τράπεζα δεν θα δεχόταν να χορηγήσει το υπό εξέταση δάνειο, η προσαύξηση των 400 σημείων βάσης μπορεί να ανέλθει σε ακόμη υψηλότερο επίπεδο. Ωστόσο, όπως και στην περίπτωση του δανείου εξοπλισμού του 2002, απουσία σαφών κανόνων σχετικά με τον τρόπο ποσοτικού προσδιορισμού της εν λόγω συμπληρωματικής προσαύξησης, για λόγους σύνεσης, η Επιτροπή αποφάσισε να μην προβεί σε περαιτέρω προσαύξηση άνω των 400 σημείων βάσης.

(140) Επιπλέον, τόσο η προσαύξηση όσο το κατώτατο επιτόκιο αναφοράς αυτό καθαυτό υποδηλώνει υποεκτίμηση του κινδύνου που συνεπαγόταν η χορήγηση του κεφαλαιουχικού δανείου (μέσω της μετατροπής των υποχρεώσεων). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα επιτόκια αναφοράς υποτίθεται ότι αντικατοπτρίζουν τον μέσο όρο των επιτοκίων που επιβάλλονται σε τυποποιημένα δάνεια, ενώ το υπό εξέταση μέτρο δεν συνιστά τυποποιημένο δάνειο, αλλά μέσο οιονεί ιδίων κεφαλαίων (βλέπε αιτιολογική σκέψη 122), για το οποίο ένας πιστωτής της αγοράς θα απαιτούσε υψηλότερο επιτόκιο, τηρουμένων αμετάβλητων όλων των άλλων παραγόντων.

(141) Λαμβανομένου υπόψη του ιδιαίτερου κινδύνου που ενείχε η χορήγηση του κεφαλαιουχικού δανείου (μέσω της μετατροπής των υποχρεώσεων), η αντιπροσωπευτική τιμή του επιτοκίου της αγοράς θα έπρεπε να ανέρχεται τουλάχιστον σε 8,08 % τον Ιανουάριο του 2005 (όταν μετατράπηκε το «δάνειο εκκίνησης») και τουλάχιστον σε 7,70 % τον Απρίλιο του 2006 (όταν μετατράπηκε η υποχρέωση της STA), τιμές που ισούνται με τα κατώτατα επιτόκια αναφοράς 4,08 % και 3,70 %, αντίστοιχα, προσαυξημένα κατά τουλάχιστον 400 σημεία βάσης. Βάσει των ανωτέρω, το επιτόκιο του κεφαλαιουχικού δανείου (6 %) ήταν χαμηλότερο από την αντιπροσωπευτική τιμή του επιτοκίου της αγοράς που καθορίστηκε σύμφωνα με την ανακοίνωση του 1997 για τα επιτόκια της αγοράς.

(142) Βασιζόμενη στην προαναφερόμενη αξιολόγηση, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο Δήμος δεν ενήργησε ως πιστωτής της αγοράς, διότι χορήγησε το κεφαλαιουχικό δάνειο (μέσω της μετατροπής των υποχρεώσεων) υπό όρους οι οποίοι δεν ήταν σύμφωνοι με τους όρους της αγοράς. Επομένως, το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005 εξασφάλισε στη HelB αδικαιολόγητο οικονομικό πλεονέκτημα.

9.2.3. *Συμπέρασμα σχετικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης*

(143) Βάσει των προαναφερομένων, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο 2 συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Η ενίσχυση ανέρχεται στο ποσό που προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ:

1) των απαιτητών τόκων, υπολογιζόμενων βάσει του σύμφωνου με τους όρους της αγοράς επιτοκίου, δηλαδή α) 8,08 % επί του «δανείου εκκίνησης» μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 2005 και της 11ης Δεκεμβρίου 2015 και β) 7,70 % επί της υποχρέωσης της STA μεταξύ της 18ης Απριλίου 2006 και της 11ης Δεκεμβρίου 2015 ([31])· και

2) των τόκων που καταβλήθηκαν πράγματι, δηλαδή 0.

Η υπολογιζόμενη κατ' αυτόν τον τρόπο ενίσχυση ανέρχεται στο ποσό των 20 241 255 EUR (βλέπε παράρτημα). Ως ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης ορίζεται η ημερομηνία κατά την οποία θα καθίσταντο απαιτητοί οι τόκοι εάν το δάνειο είχε χορηγηθεί υπό τους όρους της αγοράς, δηλαδή η 31η Δεκεμβρίου κάθε έτους μεταξύ του 2005 και του 2014 και η 11η Δεκεμβρίου 2015 (η ημερομηνία μετατροπής του κεφαλαιουχικού δανείου του 2005 σε μετοχικό κεφάλαιο της HelB) ([32]).

9.3. **Μέτρο 3 — Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 στη HelB**

9.3.1. *Κρατικοί πόροι και δυνατότητα καταλογισμού, επιλεκτικότητα, επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών*

(144) Το συμπέρασμα όσον αφορά τους κρατικούς πόρους και τη δυνατότητα καταλογισμού (βλέπε αιτιολογική σκέψη 85), την επιλεκτικότητα (βλέπε αιτιολογική σκέψη 86) και τις επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών (βλέπε αιτιολογική σκέψη 117) για το μέτρο 1 ισχύει αντιστοίχως στο παρόν μέτρο.

9.3.2. *Ύπαρξη οικονομικού πλεονεκτήματος*

(145) Ως προκαταρκτική παρατήρηση, επισημαίνεται ότι το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 χορηγήθηκε υπό τους ίδιους όρους με το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005, και συγκεκριμένα με επιτόκιο 6 %, χωρίς εξασφαλίσεις, με απαίτηση αποπληρωμής υπό τον όρο της διαθεσιμότητας επαρκών κερδών, με χαρακτήρα μειωμένης εξασφάλισης σε σχέση με όλες τις άλλες οφειλές και με απεριόριστη διάρκεια. Επομένως, όπως και στην περίπτωση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2005, το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 έπρεπε να αντιμετωπιστεί ως μέσο οιονεί ιδίων κεφαλαίων. Η ίδια η Φινλανδία χαρακτηρίζει το μέτρο 3 «εισφορά κεφαλαίου» και αναγνωρίζει ότι επρόκειτο για μέσο μετοχικού κεφαλαίου. Σε αντίθεση, ωστόσο, με το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005, το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 δεν προέκυψε από τη μετατροπή υφιστάμενων υποχρεώσεων, αλλά αποτελούσε νέα επένδυση μετοχικού κεφαλαίου.

(146) Κατά την εξέταση του ενδεχόμενου επένδυσης μετοχικού κεφαλαίου, ένας συνετός επενδυτής της αγοράς θα διενεργούσε πρωτίστως ανάλυση αξιολόγησης της επένδυσης προκειμένου να διαπιστώσει αν ο αναμενόμενος συντελεστής απόδοσης της εν λόγω επένδυσης είναι υψηλότερος από τον απαιτούμενο συντελεστή απόδοσης του επενδυτή, λαμβανομένων υπόψη όλων των σχετικών κινδύνων. Ως απαιτούμενος συντελεστής απόδοσης στην παρούσα υπόθεση μπορεί να οριστεί ένα ελάχιστο ποσοστό απόδοσης που θα επιδίωκε να εξασφαλίσει ένας επενδυτής της αγοράς ώστε να αναλάβει την επένδυση. Στις συνήθεις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της επένδυσης περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, η καθαρή παρούσα αξία (ΚΠΑ) ή ο συντελεστής εσωτερικής απόδοσης (IRR). Ένας συνετός φορέας της αγοράς θα αναλάμβανε την επένδυση εάν ο συντελεστής εσωτερικής απόδοσής της ήταν υψηλότερος από τον απαιτούμενο συντελεστή απόδοσης ή εάν η καθαρή παρούσα αξία της ήταν μεγαλύτερη του μηδενός.

(147) Ο Δήμος δεν διενέργησε αξιολόγηση της επένδυσης, ούτε οποιοδήποτε άλλο είδος εκ των προτέρων ανάλυσης, προκειμένου να εκτιμήσει το οικονομικό αποτέλεσμα της επένδυσης πριν λάβει την απόφαση να χορηγήσει στη HelB το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011. Σύμφωνα με τη Φινλανδία, ο Δήμος παρακολουθούσε και γνώριζε την οικονομική κατάσταση της HelB πριν χορηγήσει το δάνειο. Ωστόσο, απλώς και μόνο η επίγνωση της οικονομικής κατάστασης δεν αρκεί για να δικαιολογήσει μια επένδυση, πολύ περισσότερο μάλιστα όταν η εν λόγω κατάσταση είναι δεινή, όπως στην περίπτωση της HelB. Όπως αποδείχτηκε στην πράξη, ο Δήμος χορήγησε απλώς μετοχικό κεφάλαιο χωρίς να έχει τεκμηριωμένη άποψη σχετικά με το αν η επένδυσή του ήταν πιθανό να εξασφαλίσει τον απαιτούμενο συντελεστή απόδοσης. Ένας συνετός επενδυτής δεν θα ενεργούσε ασφαλώς κατ' αυτόν τον τρόπο σε παρόμοια περίπτωση.

([31]) Οι απαιτητοί τόκοι υπολογίζονται βάσει του ανεξόφλητου αρχικού κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση των τόκων, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τους όρους του δανείου, οι μη καταβληθέντες τόκοι έπρεπε να κεφαλαιοποιηθούν (βλέπε αιτιολογική σκέψη 31).

([32]) Σύμφωνα με τη δανειακή σύμβαση, οι τόκοι ήταν πληρωτέοι εάν η εταιρεία παρήγε επαρκή κέρδη σε ένα δεδομένο οικονομικό έτος. Το οικονομικό έτος για τη HelB συνέπιπτε με το ημερολογιακό έτος. Επομένως, η Επιτροπή θεωρεί ότι εάν το δάνειο είχε χορηγηθεί υπό τους όρους της αγοράς (δηλαδή με πληρωτέο επιτόκιο σύμφωνο με τους όρους της αγοράς, ανεξάρτητα από τις οικονομικές επιδόσεις της HelB), οι τόκοι θα ήταν απαιτητοί στις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους καθ' όλη τη διάρκεια του δανείου και στις 11 Δεκεμβρίου 2015, δηλαδή την ημερομηνία μετατροπής του δανείου σε μετοχικό κεφάλαιο της HelB.

(148) Όπως και στην περίπτωση των δύο προηγούμενων μέτρων, το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 χορηγήθηκε χωρίς τη συμμετοχή ιδιωτικών φορέων και, επομένως, δεν είναι δυνατόν να διαπιστωθεί άμεσα αν είναι σύμφωνο με τους όρους της αγοράς.

(149) Η Φινλανδία παρέθεσε ένα παράδειγμα κεφαλαιουχικού δανείου, το οποίο χορηγήθηκε στις 4 Δεκεμβρίου 2012 για το ποσό των 65 εκατ. EUR και με επιτόκιο Euribor έξι μηνών συν περιθώριο 4,75 % (δηλαδή συνολικά 5,092 % την ημερομηνία χορήγησης), ισχυριζόμενη ότι, δεδομένου ότι το επιτόκιο του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011 ήταν υψηλότερο, το στοιχείο αυτό μπορεί να θεωρηθεί απόδειξη συμμόρφωσης με τους όρους της αγοράς.

(150) Όπως και στην περίπτωση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2005, η Φινλανδία δεν διευκρίνισε αν ο πιστωτής αναφοράς ήταν παρόμοιου τύπου με τον Δήμο, δηλαδή αν ήταν μητρική εταιρεία ενός ομίλου με προηγούμενο άνοιγμα στον οφειλέτη του, τόσο ως πιστωτής όσο και ως μέτοχος. Επιπροσθέτως, ο εκδότης αναφοράς του κεφαλαιουχικού δανείου δραστηριοποιούνταν σε διαφορετική αγορά (πωλήσεις δασικών εκτάσεων και αγροτεμαχίων) από τον Δήμο/τη HelB. Επιπλέον, η συναλλαγή αναφοράς πραγματοποιήθηκε μετά την παρέλευση ενάμισι και πλέον έτους από τη χορήγηση του υπό αξιολόγηση κεφαλαιουχικού δανείου. Τέλος, ο πιστωτής αναφοράς μπορεί να μην βρισκόταν σε συγκρίσιμη οικονομική κατάσταση με τη HelB. Επομένως η Επιτροπή εκτιμά ότι το παράδειγμα που παρέθεσε η Φινλανδία δεν μπορεί να θεωρηθεί συγκρίσιμη συναλλαγή της αγοράς και δεν αποτελεί, συνεπώς, κατάλληλο κριτήριο αναφοράς.

(151) Η Επιτροπή δεν εντόπισε άλλα κατάλληλα κριτήρια αναφοράς της αγοράς. Λαμβανομένου υπόψη ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα της αγοράς που αφορούν τη συγκεκριμένη συναλλαγή και ότι δεν θα ήταν δυνατόν να προσδιοριστούν κατάλληλα κριτήρια αναφοράς της αγοράς, η Επιτροπή πρέπει να καταφύγει σε άλλες μεθόδους αξιολόγησης.

(152) Σε περίπτωση επένδυσης μετοχικού κεφαλαίου, όπως αυτή του παρόντος μέτρου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η καθαρή παρούσα αξία συνιστά κατάλληλη μέθοδο αξιολόγησης. Η καθαρή παρούσα αξία ισούται με τις αναμενόμενες μελλοντικές ταμειακές ροές από το δάνειο που προεξοφλούνται με τον απαιτούμενο συντελεστή απόδοσης. Στις αναμενόμενες μελλοντικές ταμειακές ροές περιλαμβάνονται οι αρχικές κεφαλαιουχικές δαπάνες (δηλαδή το δάνειο αυτό καθαυτό) και οι επακόλουθες πληρωμές που πρέπει να εισπραχθούν για το δάνειο (δηλαδή η αποπληρωμή του αρχικού κεφαλαίου και η εξόφληση των τόκων) έως την πλήρη απόσβεσή του. Επομένως, η Επιτροπή πρέπει να εκτιμήσει το ύψος των πληρωμών που ένας συνετός και ορθολογικός επενδυτής της αγοράς θα μπορούσε ευλόγως να αναμένει να εισπράξει επί του κεφαλαιουχικού δανείου που θα χορηγούσε σε μια εταιρεία ευρισκόμενη στην οικονομική κατάσταση της HelB το 2011.

(153) Η Επιτροπή εξέτασε πρώτα την οικονομική κατάσταση της HelB το 2010, δηλαδή το τελευταίο οικονομικό έτος πριν από τη χορήγηση του κεφαλαιουχικού δανείου από τον Δήμο. Για το συγκεκριμένο έτος, η HelB ανέφερε ζημία ύψους -3,3 εκατ. EUR και αρνητικά ίδια κεφάλαια της τάξης των -6,6 εκατ. EUR. Σε προγενέστερες υποθέσεις ([33]), η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι όταν μια εταιρεία παρουσιάζει αρνητικά ίδια κεφάλαια, τεκμαίρεται εκ προοιμίου ότι πληροί τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί προβληματική επιχείρηση σύμφωνα με το σημείο 10 των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 2004. Το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε επίσης ότι μια εταιρεία με αρνητικά ίδια κεφάλαια θεωρείται προβληματική επιχείρηση ([34]). Ως εκ τούτου, βάσει των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 2004, πριν λάβει το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011, η HelB κάλυπτε τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί προβληματική επιχείρηση (πληρούσε τις εν λόγω προϋποθέσεις από το 2009 και μετά ([35]). Αυτό σημαίνει ότι επρόκειτο για μια επιχείρηση η οποία, χωρίς παρέμβαση από το κράτος, θα οδηγούνταν προς μία σχεδόν βέβαιη οικονομική εξαφάνιση βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα.

(154) Προκειμένου να αξιολογήσει τις οικονομικές προοπτικές μιας εταιρείας, ένας συνετός ιδιώτης επενδυτής δεν θα εξέταζε μόνο την τρέχουσα οικονομική της κατάσταση, αλλά και το ιστορικό των προηγούμενων οικονομικών της επιδόσεων. Και τούτο διότι η τρέχουσα οικονομική κατάσταση μπορεί να είναι στρεβλωμένη, για παράδειγμα, λόγω των επιπτώσεων μεμονωμένων, μη επαναλαμβανόμενων συμβάντων. Η συνεκτίμηση μεγαλύτερου ιστορικού επιδόσεων παρέχει στον επενδυτή τη δυνατότητα να προβλέψει καλύτερα πιθανές μελλοντικές τάσεις. Ένας τέτοιος επενδυτής θα επιδίωκε να απαντήσει στο ερώτημα αν, παρά τη δεινή οικονομική κατάσταση της HelB το 2010, συνέτρεχαν εύλογοι λόγοι να αναμένεται ότι η εταιρεία θα βελτίωνε τις επιδόσεις της και θα παρουσίαζε επαρκή κέρδη στο μέλλον ώστε να αποπληρώσει το κεφαλαιουχικό δάνειο.

(155) Εξετάζοντας παλαιότερες οικονομικές καταστάσεις της HelB, ένας επενδυτής θα παρατηρούσε ότι η εταιρεία δεν είχε αναφέρει ποτέ κέρδη από την έναρξη λειτουργίας της το 2005. Επομένως, οι ζημίες που κατέγραψε το 2010 δεν αποτελούσαν εξαίρεση λόγω των πιθανών επιπτώσεων μεμονωμένων συμβάντων ή προσωρινής επιδείνωσης του περιβάλλοντος της αγοράς, αλλά εντάσσονταν σε μια μακροπρόθεσμη τάση που χαρακτηριζόταν από έξι διαδοχικά έτη σοβαρών ζημιών. Στις 31 Δεκεμβρίου 2010 οι συσσωρευμένες ζημίες της HelB ανέρχονταν σε -16,5 εκατ. EUR (πτώση σε σχέση με τις ζημίες ύψους -0,1 εκατ. EUR το 2005). Είναι αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι ένας συνετός επενδυτής θα

([33]) Απόφαση 2008/716/ΕΚ της Επιτροπής, της 2ας Απριλίου 2008, σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 38/07 (πρώην NN 45/07) που έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλία υπέρ της Arbel Fauvet Rail SA (ΕΕ L 238 της 5.9.2008, σ. 27), η οποία αντικαταστάθηκε από την απόφαση (ΕΕ) 2015/1321 της Επιτροπής, της 23ης Ιουνίου 2010, σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 38/07 (πρώην NN 45/07) που έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλία υπέρ της Arbel Fauvet Rail SA (ΕΕ L 203 της 31.7.2015, σ. 31).

([34]) Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 3ης Μαρτίου 2010, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-102/07 και T-120/07 Freistaat Sachsen κ.λπ. κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2010:62, σκέψη 106.

([35]) Όπως αποδείχτηκε αργότερα, η HelB κατέγραψε αύξηση των αρνητικών ιδίων κεφαλαίων: -3,3 εκατ. EUR το 2009, -6,6 εκατ. EUR το 2010, -12,7 εκατ. EUR το 2011, -14,6 εκατ. EUR το 2012, -15,9 εκατ. EUR το 2013 και -22,9 εκατ. EUR το 2014.

εκλάμβανε τα στοιχεία αυτά ως σοβαρή προειδοποίηση ότι η εταιρεία ήταν ζημιογόνος για διαρθρωτικούς λόγους και ότι δεν αναμενόταν να παραγάγει κέρδη. Η πρόβλεψη αυτή θα ήταν ακόμη πιο δικαιολογημένη μετά την εξέταση του ιστορικού οικονομικών επιδόσεων των προκατόχων της HelB, HKL Bussiliikenne και STA. Όπως αποδείχτηκε στην πράξη, ούτε οι εν λόγω εταιρείες παρουσίαζαν κέρδη, τουλάχιστον από το 1999 και μετά. Αυτό σημαίνει ότι το έτος 2010 δεν ήταν το έκτο αλλά ουσιαστικά το δωδέκατο διαδοχικό έτος κατά το οποίο η HelB ή οι προκάτοχοί της κατέγραφαν ζημίες.

(156) Έστω ότι ένας συνετός επενδυτής, παρότι γνώριζε την εν λόγω δεινή κατάσταση και το ιστορικό επιδόσεων της HelB, έκρινε παρ' όλα αυτά ότι άξιζε να εξεταστεί αν η χορήγηση νέου κεφαλαιουχικού δανείου μπορούσε να αποκαταστήσει την κερδοφορία της εταιρείας. Η Φινλανδία φαίνεται ότι υποστηρίζει ότι η ενέργεια αυτή θα μπορούσε εύλογα να αναμένεται, λαμβανομένου ιδίως υπόψη ότι η HelB έθεσε σε εφαρμογή τα μέτρα για τη βελτίωση της κερδοφορίας κατά την περίοδο 2008-2010 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 61).

(157) Ως προς το σημείο αυτό, η Επιτροπή παρατηρεί ότι ο εν λόγω επενδυτής θα γνώριζε ήδη το πραγματικό οικονομικό αποτέλεσμα των συγκεκριμένων μέτρων για τη βελτίωση της κερδοφορίας προτού λάβει την υπό εξέταση επενδυτική απόφαση. Στο τέλος του 2010, δηλαδή του τελευταίου έτους εφαρμογής των εν λόγω μέτρων, η HelB ανέφερε ζημία -3,3 εκατ. EUR. Συγκριτικά, κατά την περίοδο 2005-2007, δηλαδή κατά τη διάρκεια των τριών ετών πριν από την εφαρμογή των μέτρων, η HelB ανέφερε μέση ετήσια ζημία της τάξης των -2,5 εκατ. EUR. Αυτό σημαίνει ότι μετά την εφαρμογή των μέτρων για τη βελτίωση της κερδοφορίας, όχι μόνο δεν αποκαταστάθηκε η κερδοφορία της η HelB, αλλά αντιθέτως καταγράφηκαν ακόμη μεγαλύτερες ζημίες από ό,τι στο παρελθόν. Αξίζει να σημειωθεί ότι, όπως αποδείχτηκε εκ των υστέρων, το επόμενο έτος, και παρά τη χορήγηση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011, η ζημία της HelB αυξήθηκε περαιτέρω και ανήλθε σε -6,1 εκατ. EUR.

(158) Ένας συνετός επενδυτής θα είχε διερευνήσει επίσης αν η εταιρεία-στόχος της πιθανής του επένδυσης αποπλήρωνε άλλες οφειλές. Η διαπίστωση ότι η HelB εκπλήρωνε τις υποχρεώσεις της θα αποτελούσε καθησυχαστικό στοιχείο για τον επενδυτή. Απεναντίας, ένας συνετός επενδυτής δεν θα θεωρούσε καθησυχαστικό το γεγονός ότι η HelB δεν είχε προβεί σε καμία πληρωμή όσον αφορά το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005. Το ανεξόφλητο υπόλοιπο του εν λόγω δανείου στο τέλος του 2010 (περιλαμβανομένων των δεδουλευμένων τόκων) ανερχόταν στο ποσό των 21,6 εκατ. EUR. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τη Φινλανδία, κατά τον χρόνο χορήγησης του κεφαλαιουχικού δανείου του 2005, η HelB παρουσίαζε ικανοποιητική πιστοληπτική ικανότητα και βελτιούμενες προοπτικές κερδοφορίας. Εάν μια εταιρεία, η οποία βρισκόταν, κατά τους ισχυρισμούς, σε ικανοποιητική οικονομική κατάσταση, δεν είχε πραγματοποιήσει καμία πληρωμή για το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005, ένας συνετός επενδυτής δεν θα ανέμενε να λάβει περισσότερα από μια επιχείρηση σε πολύ χειρότερη οικονομική κατάσταση, όπως η HelB το 2011.

(159) Η Επιτροπή δεν συμμερίζεται την άποψη της Φινλανδίας ότι η μη αποπληρωμή του κεφαλαιουχικού δανείου του 2005 δεν μπορεί να θεωρηθεί σημαντικός παράγοντας προκειμένου να διαπιστωθεί αν το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 είναι σύμφωνο με τους όρους της αγοράς. Η Φινλανδία προβάλλει τον ισχυρισμό αυτόν με το σκεπτικό ότι το φινλανδικό δίκαιο περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις σχετικά με τα κεφαλαιουχικά δάνεια. Οι λόγοι για τους οποίους η εικαζόμενη ανάγκη διασφάλισης της συμμόρφωσης με το φινλανδικό δίκαιο δεν μπορεί να θεωρηθεί παράγοντας προσδιορισμού της συμμόρφωσης με τους όρους της αγοράς, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 124 όσον αφορά το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005, ισχύουν, τηρουμένων των αναλογιών, και για το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011. Επιπλέον, κάθε συνετός επενδυτής που θα εξέταζε το ενδεχόμενο χορήγησης κεφαλαιουχικού δανείου θα λάμβανε υπόψη ως σημαντικό κριτήριο για τη λήψη της σχετικής απόφασης το κατά πόσον ο δυνητικός του οφειλέτης είχε προβεί στην αποπληρωμή παρόμοιων δανείων κατά το παρελθόν.

(160) Όσον αφορά το ερώτημα σχετικά με τις ταμειακές ροές που ένας συνετός επενδυτής θα ανέμενε να προκύψουν από το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011, αξίζει να υπενθυμιστεί ότι το δάνειο ήταν αποπληρωτέο μόνον εάν και στον βαθμό που η HelB παρουσίαζε επαρκή κέρδη. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εξέτασε τι είδους κέρδη ένας συνετός επενδυτής θα ανέμενε να παρουσιάσει η HelB από το 2011 και μετά.

(161) Βάσει της ανάλυσης που παρατίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 153-157, η Επιτροπή φρονεί ότι ένας συνετός επενδυτής με προφίλ συνήθους κινδύνου δεν θα ανέμενε από τη HelB να παραγάγει κέρδη και, κατ' επέκταση, να πραγματοποιήσει πληρωμές για το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011. Η ανάλυση αυτή επιβεβαιώνεται επίσης από τα πραγματικά οικονομικά αποτελέσματα της HelB, καθώς η HelB εξακολούθησε να καταγράφει ζημίες και δεν πραγματοποίησε καμία πληρωμή για την εξόφληση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011. Εντέλει, ο Δήμος μετέτρεψε το δάνειο σε μετοχικό κεφάλαιο, ενέργεια που σήμαινε ουσιαστικά διαγραφή του δανείου, δεδομένου ότι η HelB προέβη σε παύση της λειτουργίας της.

(162) Ακόμη και αν η HelB είχε παραγάγει κάποια κέρδη, δεν θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει το σύνολο των κερδών αυτών για την αποπληρωμή του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011. Η HelB θα έπρεπε να καλύψει πρώτα το υπόλοιπο των συσσωρευμένων ζημιών της και των κεφαλαιουχικών δανείων (-0,6 εκατ. EUR στις 31 Δεκεμβρίου 2010) και στη συνέχεια, εφόσον εξακολουθούσε να υπάρχει πλεόνασμα, να χρησιμοποιήσει σχεδόν το 80 % του ποσού αυτού για την αποπληρωμή του κεφαλαιουχικού δανείου του 2005. Και τούτο διότι τα κεφαλαιουχικά δάνεια ήταν αποπληρωτέα σε αναλογική βάση και το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005 (περιλαμβανομένων των δεδουλευμένων τόκων) αντιστοιχούσε περίπου στο 80 % του συνολικού υπολοίπου και των δύο κεφαλαιουχικών δανείων (δηλαδή των δανείων του 2005 και του 2011). Με άλλα λόγια, για να αποπληρωθεί το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 ύψους 5,8 εκατ. EUR, η HelB θα έπρεπε να παρουσιάσει

κέρδη τουλάχιστον 28 εκατ. EUR, διότι θα έπρεπε επίσης να καλύψει το έλλειμμα κεφαλαίου ύψους -0,6 εκατ. EUR και να αποπληρώσει το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005 (21,6 εκατ. EUR, περιλαμβανομένων των δεδουλευμένων τόκων στο τέλος του 2010). Επιπλέον, η HelB θα έπρεπε να εξοφλήσει τυχόν δεδουλευμένους τόκους επί του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011. Συγκριτικά, κατά τη διάρκεια των έξι οικονομικών ετών λειτουργίας της έως το 2010, η HelB κατέγραψε συνολικές καθαρές ζημίες ύψους -16,3 εκατ. EUR.

(163) Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 161, οι αναμενόμενες μελλοντικές πληρωμές για την εξόφληση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011, από την οπτική γωνία του συνετού επενδυτή, θα ήταν μηδενικές. Επομένως, η καθαρή παρούσα αξία της συγκεκριμένης επένδυσης, η οποία ισούται με το άθροισμα των αρχικών κεφαλαιουχικών δαπανών (δηλαδή με το δάνειο αυτό καθαυτό) και των επακόλουθων πληρωμών, ανέρχεται σε -5,8 εκατ. EUR. Ακόμη και αν υποτεθεί ότι η HelB θα παρουσίαζε κάποια κέρδη, δεν θα ήταν ασφαλώς επαρκή για να αποπληρώσει ολόκληρο το δάνειο (βλέπε αιτιολογική σκέψη 162). Στην περίπτωση αυτή, η καθαρή παρούσα αξία της επένδυσης θα εξακολουθούσε να είναι αρνητική. Δεδομένου ότι ο κανόνας λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο της ανάλυσης της καθαρής παρούσας αξίας είναι i) απόφαση υπέρ της επένδυσης εάν η καθαρή παρούσα αξία είναι μεγαλύτερη του μηδενός και ii) απόφαση κατά της επένδυσης εάν η καθαρή παρούσα αξία είναι αρνητική, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ένας συνετός επενδυτής δεν θα χορηγούσε το κεφαλαιουχικό δάνειο στη HelB τον Ιανουάριο του 2011.

(164) Η Φινλανδία ισχυρίζεται ότι το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 δεν θα πρέπει να αξιολογηθεί σε σύγκριση με δάνειο χορηγούμενο από υποθετικό νέο επενδυτή, αλλά ως εισφορά κεφαλαίου από μακροπρόθεσμο ιδιοκτήτη ομίλου στη θυγατρική πλήρους ιδιοκτησίας του, με στόχο την προστασία του κεφαλαίου του.

(165) Πράγματι, κατά τη διερεύνηση του ερωτήματος αν το υπό εξέταση κεφαλαιουχικό δάνειο είναι σύμφωνο με τους όρους της αγοράς, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το προηγούμενο άνοιγμα του Δήμου στη HelB ως μετόχου (και πιστωτή) ([36]). Προηγούμενο άνοιγμα αυτού του είδους μπορεί να εξεταστεί στο πλαίσιο αντιπαραδειγμάτων, π.χ. με τη σύγκριση μεταξύ της αναμενόμενης απόδοσης της υπό εξέταση επένδυσης και της αναμενόμενης απόδοσης στο πλαίσιο του αντιπαραδείγματος. Στα αντιπαραδείγματα αυτού του είδους μπορεί να περιλαμβάνεται, π.χ., η πώληση της εταιρείας, η εκποίηση στοιχείων ενεργητικού, η εκκαθάριση, η αναδιάρθρωση ή η άντληση ιδιωτικού κεφαλαίου. Εάν οποιοδήποτε από αυτά τα εναλλακτικά σενάρια παρείχε υψηλότερα αναμενόμενα κέρδη ή χαμηλότερες αναμενόμενες ζημίες από τη λύση που επιλέχθηκε, ο ιδιοκτήτης της αγοράς θα προέκρινε την εν λόγω επιλογή.

(166) Ο Δήμος δεν προέβη σε σύγκριση της απόδοσης του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011 με την απόδοση οποιουδήποτε άλλου εναλλακτικού σεναρίου. Επιπλέον, η Φινλανδία δεν προβάλλει το επιχείρημα ότι το δάνειο θα απέφερε στον Δήμο την υψηλότερη απόδοση. Επομένως, ο Δήμος έλαβε την υπό εξέταση επενδυτική απόφαση χωρίς να επαληθεύσει αν θα είναι περισσότερο επωφελής από άλλες διαθέσιμες επιλογές. Σε κάθε περίπτωση, κανένας συνετός επενδυτής με προηγούμενο άνοιγμα δεν θα ενεργούσε κατ' αυτόν τον τρόπο.

(167) Ελλείψει σύγκρισης από τον Δήμο, η Επιτροπή διενέργησε τη δική της αξιολόγηση. Καταρχάς, η Επιτροπή παρατηρεί ότι ένας μέτοχος στον οποίο ανήκει το 100 % των μετοχών μιας εταιρείας μπορεί όντως να έχει διαφορετικά συμφέροντα από έναν επενδυτή χωρίς προηγούμενο άνοιγμα· ωστόσο, ακόμη και ένας τέτοιος μέτοχος δεν θα χρηματοδοτούσε τη θυγατρική του επ' αόριστον, αλλά θα απαιτούσε αργά ή γρήγορα απόδοση επί της επένδυσής του.

(168) Έως την ημερομηνία χορήγησης του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011 από τον Δήμο, η HelB και οι προκάτοχοί της δεν είχαν καταγράψει κέρδη επί τουλάχιστον 12 διαδοχικά έτη, ούτε διαφαίνονταν ρεαλιστικές προοπτικές κερδοφορίας για το μέλλον (βλέπε αιτιολογική σκέψη 155). Επιπλέον, παρότι ο Δήμος είχε επενδύσει κατά το παρελθόν τουλάχιστον 30,8 εκατ. EUR με τη μορφή του «δανείου εκκίνησης» και του δανείου εξοπλισμού, το κεφάλαιό του μειωνόταν σε ετήσια βάση. Έως το 2010 οι συσσωρευμένες κεφαλαιακές ζημίες του Δήμου από την επένδυση στη HelB και στους προκατόχους της ανέρχονταν σε -21,7 εκατ. EUR ([37]). Είναι αμφίβολο αν ένας συνετός μέτοχος θα είχε συνεχίσει να χρηματοδοτεί τη θυγατρική του υπό αυτές τις περιστάσεις.

(169) Με ποσοτικούς όρους, η απόδοση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011 που θα ανέμενε ευλόγως ένας συνετός επενδυτής της αγοράς ανερχόταν σε -5,8 εκατ. EUR (βλέπε αιτιολογική σκέψη 163). Ωστόσο, δεν πρόκειται για το μοναδικό στοιχείο που θα λάμβανε υπόψη ένας μέτοχος (ιδίως ένας μέτοχος στον οποίο ανήκει το 100 % των μετοχών μιας εταιρείας). Θα εξέταζε επίσης τα αναμενόμενα μελλοντικά μεγέθη των κεφαλαιακών κερδών/ζημιών. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή επισημαίνει ότι εάν το κεφάλαιο της HelB εξακολουθούσε να μειώνεται κατά μέσο όρο με τον ρυθμό που είχε καταγραφεί μεταξύ 2005 και 2010, ο Δήμος θα έχανε τουλάχιστον άλλα -2,7 εκατ. EUR από το κεφάλαιό του κάθε χρόνο μετά την επένδυση. Η απώλεια για τον Δήμο ήταν στην πραγματικότητα πολύ μεγαλύτερη, κατά μέσο όρο -4,1 εκατ. EUR ετησίως από το κεφάλαιό του κατά την περίοδο 2011-2014.

([36]) Βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Απριλίου 2014, ING Groep NV, C-224/12 P, ECLI:EU:C:2014:213, σκέψεις 29 έως 37.

([37]) Το καθαρό ενεργητικό της HKL Bussiliikenne μειώθηκε από 9 εκατ. EUR το 1999 σε 3,6 εκατ. EUR το 2004, ενώ το καθαρό ενεργητικό της HelB μειώθηκε από 9,7 εκατ. EUR το 2005 σε -6,6 εκατ. EUR το 2010.

(170) Η Επιτροπή θα εξετάσει στη συνέχεια ένα εναλλακτικό σενάριο πώλησης της HelB. Στην περίπτωση αυτή, ο Δήμος θα αναλάμβανε το κόστος της διαδικασίας πώλησης, το οποίο είναι κατά κανόνα αμελητέο. Θα έχανε επίσης το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005. Το δάνειο αυτό, ωστόσο, δεν αναμενόταν να αποπληρωθεί ούτως ή άλλως, και πράγματι δεν αποπληρώθηκε ποτέ (βλέπε αιτιολογική σκέψη 158). Ο Δήμος θα έχανε επίσης το δάνειο εξοπλισμού, του οποίου το ανεξόφλητο υπόλοιπο ανερχόταν στο τέλος του 2010 στα 13,1 εκατ. EUR, και για την εξόφληση του οποίου η HelB κατέβαλλε ετησίως 0,6 εκατ. EUR. Δεν ήταν εύλογο να αναμένεται ότι το δάνειο εξοπλισμού θα αποπληρωνόταν πλήρως (η HelB είχε εξοφλήσει στην πραγματικότητα μόνο 2,4 εκατ. EUR πριν από τη διαγραφή του δανείου από τον Δήμο). Ωστόσο, ακόμη και στην απίθανη περίπτωση που η HelB συνέχιζε να αποπληρώνει το συγκεκριμένο δάνειο, κάθε σχετικό έσοδο θα υπεραντισταθμιζόταν από τις πιθανές κεφαλαιακές ζημίες (βλέπε την προηγούμενη αιτιολογική σκέψη). Εν ολίγοις, μπορεί να θεωρηθεί με βεβαιότητα ότι το πρόσθετο κόστος του σεναρίου πώλησης σε σύγκριση με τη λύση που επιλέχθηκε είναι μηδενικό.

(171) Από την άλλη πλευρά, στο πλαίσιο αυτού του εναλλακτικού σεναρίου, ο Δήμος θα εισέπραττε έσοδα από την πώληση. Η Επιτροπή δεν διαθέτει ακριβή εκτίμηση της αξίας της HelB τον Ιανουάριο του 2011. Ωστόσο, για τους σκοπούς της αξιολόγησης, δεν είναι απαραίτητο να καθοριστεί η ακριβής τιμή πώλησης. Αρκεί να καταδειχθεί ότι τα αναμενόμενα έσοδα από την πώληση θα ήταν υψηλότερα από την απόδοση στο πλαίσιο του βασικού σεναρίου, δηλαδή -5,8 εκατ. EUR (βλέπε αιτιολογική σκέψη 163).

(172) Τον Σεπτέμβριο του 2015, η Inspira Oy, εταιρεία εμπειρογνωμόνων που προσέλαβε ο Δήμος, εκτίμησε ότι η αξία της HelB κυμαινόταν μεταξύ 11,6 εκατ. EUR και 25,6 εκατ. EUR (ανάλογα με τη χρησιμοποιούμενη μέθοδο αποτίμησης). Τον Δεκέμβριο του 2015, ο Δήμος πώλησε τη HelB έναντι τιμήματος 24,2 εκατ. EUR. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το καθαρό ενεργητικό της HelB, το οποίο αντικατοπτρίζει την αξία της εταιρείας, ήταν κατά 16,3 εκατ. EUR χαμηλότερο τον Δεκέμβριο του 2014 σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2010. Επιδεινώθηκαν επίσης οι οικονομικές προοπτικές της HelB, δεδομένου ότι η εταιρεία ανέφερε ζημία -7 εκατ. EUR το 2014 (πτώση σε σχέση με το προηγούμενο έτος) και ζημία -3,3 εκατ. EUR το 2010 (άνοδος σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος). Βάσει των στοιχείων αυτών, μπορεί να θεωρηθεί ότι η αξία της HelB κατά τον χρόνο χορήγησης του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011 ήταν υψηλότερη από ό,τι κατά τον χρόνο πώλησης της εταιρείας. Σε κάθε περίπτωση, συνάγεται πέρα από κάθε εύλογη αμφιβολία ότι ο Δήμος θα μπορούσε να αναμένει τουλάχιστον κάποια έσοδα από την πώληση της HelB τον Ιανουάριο του 2011. Το στοιχείο αυτό είναι επαρκές για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η αναμενόμενη απόδοση ήταν υψηλότερη στο πλαίσιο του σεναρίου πώλησης από ό,τι στο πλαίσιο του σεναρίου χορήγησης του δανείου που επιλέχθηκε στην πραγματικότητα. Κατά συνέπεια, το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 δεν ήταν σύμφωνο με τους όρους της αγοράς, ακόμη και αν ληφθεί υπόψη το προηγούμενο οικονομικό άνοιγμα του Δήμου.

(173) Με την επιφύλαξη του συμπεράσματος που συνάγεται στην προηγούμενη αιτιολογική σκέψη, ακόμη και αν το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 αποτελούσε τη βέλτιστη επιλογή που θα μπορούσε να προκρίνει ο Δήμος (κάτι που δεν ισχύει), θα εξακολουθούσε να μην είναι σύμφωνο με τους όρους της αγοράς εφόσον δεν χορηγήθηκε υπό τους όρους της αγοράς. Και τούτο διότι, σύμφωνα με την ανακοίνωση του 2008 για τα επιτόκια αναφοράς ([38]), η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2008 και έχει, συνεπώς, εφαρμογή στο κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011, η αντιπροσωπευτική τιμή του επιτοκίου της αγοράς για τυποποιημένο δάνειο που χορηγήθηκε τον Ιανουάριο του 2011 σε επιχείρηση με οικονομικές δυσχέρειες (βαθμολογία CCC και κάτω), όπως η HelB, χωρίς εξασφαλίσεις, ανερχόταν σε 11,49 % (βασικό επιτόκιο 1,49 % συν περιθώριο 1 000 σημείων βάσης). Επομένως, ήταν πολύ μεγαλύτερο από το επιτόκιο του 6 % που επιβλήθηκε πράγματι. Μάλιστα η αντιπροσωπευτική τιμή του επιτοκίου θα έπρεπε να είναι ακόμη υψηλότερη ώστε να αντικατοπτρίζει τον πρόσθετο κίνδυνο που συνδεόταν με τον χαρακτήρα οιονεί ιδίων κεφαλαίων του κεφαλαιουχικού δανείου.

(174) Η Φινλανδία υπέβαλε μελέτη που εκπονήθηκε από εμπειρογνώμονα, ο οποίος αξιολόγησε τη συμμόρφωση των δανείων μειωμένης εξασφάλισης που χορηγήθηκαν στη HelB με τους όρους της αγοράς. Η μελέτη καλύπτει τα κεφαλαιουχικά δάνεια του 2011 και του 2012. Ο εμπειρογνώμονας διαπίστωσε ότι το επιτόκιο του 6 % που επιβλήθηκε για τα εν λόγω δάνεια μπορεί να θεωρηθεί ότι βασίζεται στους όρους της αγοράς. Η Επιτροπή παρατηρεί, ωστόσο, ότι η μελέτη έχει ημερομηνία 8 Ιουνίου 2015, δηλαδή εκπονήθηκε σε πολύ μεταγενέστερο χρόνο από τον χρόνο κατά τον οποίο ο Δήμος έλαβε την απόφαση να χορηγήσει τα υπό εξέταση δάνεια. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το κατά πόσον μια κρατική παρέμβαση είναι σύμφωνη με τους όρους της αγοράς πρέπει να εξετάζεται εκ των προτέρων, λαμβανομένων υπόψη των πληροφοριών που είναι διαθέσιμες κατά τη στιγμή που λαμβάνεται η απόφαση για την παρέμβαση ([39]). Η μελέτη εκπονήθηκε εκ των υστέρων και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να γίνει δεκτή ως νόμιμο αποδεικτικό στοιχείο συμμόρφωσης με τους όρους της αγοράς.

(175) Ωστόσο, η Επιτροπή εξέτασε τη μελέτη και εκτιμά ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτή ως αποδεικτικό στοιχείο συμμόρφωσης με τους όρους της αγοράς για τους ακόλουθους λόγους: Πρώτον, περιλαμβάνει εκτίμηση της διαβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας της HelB για την τριετή περίοδο 2010-2012 και, επομένως, δεν αποτυπώνει επακριβώς την οικονομική κατάσταση της εταιρείας κατά τον ακριβή χρόνο χορήγησης των δανείων. Δεύτερον, συγκρίνει τα υπό αξιολόγηση δάνεια με δείγμα δανείων μειωμένης εξασφάλισης που συνάφθηκαν υπό τους όρους της αγοράς. Ωστόσο, η ομάδα αναφοράς έτεινε προς τους οφειλέτες υψηλότερης διαβάθμισης, με συνέπεια την υποεκτίμηση της διάμεσης τιμής του επιτοκίου της αγοράς ([40]). Σε κάθε περίπτωση,

([38]) Βλέπε υποσημείωση 23.

([39]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά EDF, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, σκέψεις 83, 84 και 85 και 105· απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής (Stardust), C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, σκέψεις 71 και 72· απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 30ής Απριλίου 1998, Cityflyer Express κατά Επιτροπής, T-16/96, ECLI:EU:T:1998:78, σκέψη 76· απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 25ης Ιουνίου 2015, Servizi assicurativi del commercio estero SpA (SACE) και Sace BT SpA κατά Επιτροπής, T-305/13, ECLI:EU:T:2015:435 σκέψη 183,·η οποία επιβεβαιώθηκε με την απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Νοεμβρίου 2017, C-472/15 P, ECLI:EU:C:2017:885, σκέψεις 108 και 109.

([40]) Το δείγμα περιλαμβάνει συγκεκριμένα οκτώ δάνεια (υψηλότερης) διαβάθμισης BB–/Ba3 και μόνο δύο δάνεια (χαμηλότερης) διαβάθμισης CCC +/Caa1, με αποτέλεσμα να μειώνεται η διάμεση τιμή του επιτοκίου της ομάδας αναφοράς.

το επιτόκιο των κεφαλαιουχικών δανείων για τη HelB εξακολουθεί να είναι αδικαιολόγητα χαμηλότερο από την εν λόγω υποεκτιμημένη διάμεση τιμή του επιτοκίου (6,9 %). Τέλος, το επιτόκιο των κεφαλαιουχικών δανείων είναι χαμηλότερο από τη διάμεση τιμή των ονομαστικών επιτοκίων για τα ομόλογα που εκδόθηκαν το 2011 και το 2012, ενώ τα ομόλογα είναι κατά κανόνα υψηλότερης εξοφλητικής προτεραιότητας από ό,τι τα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης και, συνεπώς, χαμηλότερου κινδύνου. Συμπερασματικά, πέραν του γεγονότος ότι η μελέτη εκπονήθηκε εκ των υστέρων, κάτι που είναι από μόνο του επαρκές για να απορριφθεί ως νόμιμο αποδεικτικό στοιχείο, δεν περιλαμβάνει ορθή εκτίμηση του σύμφωνου με τους όρους της αγοράς επιτοκίου για τα κεφαλαιουχικά δάνεια.

(176) Βασιζόμενη στην προαναφερόμενη αξιολόγηση, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 εξασφάλισε στη HelB αδικαιολόγητο οικονομικό πλεονέκτημα.

(177) Στην αιτιολογική σκέψη 163 η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ένας συνετός επενδυτής δεν θα είχε χορηγήσει το κεφαλαιουχικό δάνειο στη HelB τον Ιανουάριο του 2011. Με άλλα λόγια, η HelB δεν θα είχε λάβει ανάλογο δάνειο από την αγορά υπό οποιουσδήποτε όρους. Και τούτο διότι, ανεξάρτητα από το επιβαλλόμενο επιτόκιο, η καθαρή παρούσα αξία μιας επένδυσης που συνίσταται στη χορήγηση ενός δανείου αυτού του είδους θα ήταν σε κάθε περίπτωση αρνητική. Δεδομένης της δυσχερούς οικονομικής της κατάστασης, η HelB δεν θα μπορούσε ευλόγως να αναμένει ότι θα παρουσιάσει επαρκή κέρδη ώστε να αποπληρώσει το εν λόγω δάνειο. Το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι σε περιπτώσεις στις οποίες ο δανειολήπτης βρίσκεται σε εύθραυστη οικονομική κατάσταση, η οποία χαρακτηρίζεται κυρίως από μείωση του κύκλου εργασιών, αρνητικά ίδια κεφάλαια και αδυναμία εξόφλησης δανείων από τα δικά της κεφάλαια, το οικονομικό πλεονέκτημα που εμπεριέχει ένα δάνειο μπορεί να ισούται με το συνολικό ποσό των κεφαλαίων του δανείου ([41]). Βάσει των ανωτέρω, το οικονομικό πλεονέκτημα του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011 ισούται με το συνολικό ποσό του δανείου.

9.3.3. *Συμπέρασμα σχετικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης*

(178) Βάσει των προαναφερομένων, η Επιτροπή θεωρεί ότι το μέτρο 3 συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Η ενίσχυση ανέρχεται στο συνολικό ποσό του δανείου, δηλαδή 5,8 εκατ. EUR. Ως ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης ορίζεται η ημερομηνία χορήγησης του δανείου, δηλαδή η 31η Ιανουαρίου 2011.

9.4. **Μέτρο 4 — Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 στη HelB**

9.4.1. *Κρατικοί πόροι και δυνατότητα καταλογισμού, επιλεκτικότητα, επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών*

(179) Το συμπέρασμα όσον αφορά τους κρατικούς πόρους και τη δυνατότητα καταλογισμού (βλέπε αιτιολογική σκέψη 85), την επιλεκτικότητα (βλέπε αιτιολογική σκέψη 86) και τις επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών (βλέπε αιτιολογική σκέψη 117) για το μέτρο 1 ισχύει αντιστοίχως στο παρόν μέτρο.

9.4.2. *Ύπαρξη οικονομικού πλεονεκτήματος*

(180) Καταρχάς, η Φινλανδία προβάλλει το επιχείρημα ότι εφόσον το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 χορηγήθηκε μετά την υποβολή της καταγγελίας τον Οκτώβριο του 2011, το εκτελεστικό συμβούλιο του Δήμου απαίτησε το εν λόγω δάνειο να χορηγηθεί υπό τους όρους της αγοράς. Σε αυτή τη βάση, η Φινλανδία ισχυρίζεται ότι το δάνειο δεν εμπεριέχει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης. Ο ισχυρισμός αυτός δεν υποστηρίζεται με αποδεικτικά στοιχεία ή με τεκμηριωμένη αιτιολόγηση, ούτε επιβεβαιώνεται από την αξιολόγηση της Επιτροπής (βλέπε κατωτέρω). Επομένως, πρέπει να απορριφθεί.

(181) Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 χορηγήθηκε υπό τους ίδιους όρους με το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011. Συγκεκριμένα, χορηγήθηκε με επιτόκιο 6 %, χωρίς εξασφαλίσεις, με απαίτηση αποπληρωμής υπό τον όρο της διαθεσιμότητας επαρκών κερδών, είχε χαρακτήρα μειωμένης εξασφάλισης σε σχέση με όλες τις άλλες οφειλές και ήταν απεριόριστης διάρκειας. Η Φινλανδία επιβεβαίωσε ότι οι γενικοί όροι του κεφαλαιουχικού δανείου του 2012 ήταν οι ίδιοι με αυτούς του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011.

(182) Πριν από τη χορήγηση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2012 στη HelB, ο Δήμος δεν διενέργησε αξιολόγηση της επένδυσης ούτε καμία άλλη ισοδύναμη εκτίμηση του αναμενόμενου οικονομικού αποτελέσματος της επένδυσης.

(183) Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 χορηγήθηκε χωρίς τη συμμετοχή ιδιωτικών φορέων και, επομένως, δεν είναι δυνατόν να διαπιστωθεί άμεσα αν είναι σύμφωνο με τους όρους της αγοράς. Η Φινλανδία δεν παρέθεσε συγκρίσιμες συναλλαγές στην αγορά (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 149-150) και η Επιτροπή δεν εντόπισε άλλα κατάλληλα κριτήρια αναφοράς της αγοράς. Επομένως, όπως και στην περίπτωση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011, η Επιτροπή πρέπει να καταφύγει στην άλλη μέθοδο αξιολόγησης, δηλαδή στην ανάλυση της καθαρής παρούσας αξίας.

([41]) Υπόθεση T-423/14, Λάρκο Γενική Μεταλλευτική και Μεταλλουργική ΑΕ κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2018:57, σκέψη 193 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

(184) Κατά τον χρόνο χορήγησης του κεφαλαιουχικού δανείου του 2012, η οικονομική κατάσταση της HelB είχε επιδεινωθεί περαιτέρω σε σύγκριση με την κατάσταση της εταιρείας όταν έλαβε το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011. Στο τέλος του 2011, η HelB ανέφερε ζημία -6,1 εκατ. EUR (πτώση σε σχέση με τη ζημία -3,3 εκατ. EUR το 2010) και αρνητικά ίδια κεφάλαια -12,7 εκατ. EUR (πτώση σε σχέση με τα αρνητικά ίδια κεφάλαια -6,6 εκατ. EUR το 2010). Η εταιρεία κάλυπτε τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί προβληματική επιχείρηση κατά την έννοια των κατευθυντηρίων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 2004. Ομοίως, οι οικονομικές προοπτικές της HelB τον Μάιο του 2012 ήταν ακόμη χειρότερες από ό,τι τον Ιανουάριο του 2011, δηλαδή κατά τον χρόνο χορήγησης του προηγούμενου κεφαλαιουχικού δανείου. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι οι συσσωρευμένες ζημίες της αυξήθηκαν περαιτέρω λόγω της ζημίας που καταγράφηκε το έτος 2011, το οποίο αποτέλεσε και το δέκατο τρίτο διαδοχικό έτος της ζημιογόνου δραστηριότητας της HelB ή των προκατόχων της.

(185) Δεδομένης της περαιτέρω επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης και των οικονομικών προοπτικών της HelB, το συμπέρασμα που συνάγεται στην αιτιολογική σκέψη 161 όσον αφορά το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 ισχύει κατά μείζονα λόγο και για το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012. Με άλλα λόγια, ένας συνετός επενδυτής με προφίλ συνήθους κινδύνου δεν θα ανέμενε από τη HelB να παραγάγει κέρδη και, κατ' επέκταση, να πραγματοποιήσει πληρωμές για το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012. Αυτό επιβεβαιώθηκε από μεταγενέστερα συμβάντα, καθώς η HelB δεν πραγματοποίησε καμία πληρωμή για την εξόφληση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2012 και ο Δήμος το μετέτρεψε σε μετοχικό κεφάλαιο, ενέργεια που σήμαινε ουσιαστικά διαγραφή του δανείου, δεδομένου ότι η HelB προέβη σε παύση της λειτουργίας της.

(186) Επιπλέον, τον Μάιο του 2012 ο Δήμος δεν είχε λάβει ακόμη καμία πληρωμή ούτε για το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005 ούτε για το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011. Το ανεξόφλητο υπόλοιπο των εν λόγω δανείων στο τέλος του 2011 (περιλαμβανομένων των δεδουλευμένων τόκων) ανερχόταν στο ποσό των 28,4 εκατ. EUR (δηλαδή αυξήθηκε κατά 6,8 εκατ. EUR σε σχέση με το τέλος του 2010). Κατά συνέπεια, για να αποπληρωθεί το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012, η HelB θα έπρεπε να παρουσιάσει κέρδη τουλάχιστον 37,3 εκατ. EUR ώστε να είναι σε θέση να καλύψει πρώτα το έλλειμμα κεφαλαίου ([42]) (-0,9 εκατ. EUR στο τέλος του 2011) και στη συνέχεια να αποπληρώσει τα κεφαλαιουχικά δάνεια του 2005 και του 2011 (28,4 εκατ. EUR, περιλαμβανομένων των δεδουλευμένων τόκων στο τέλος του 2011) σε αναλογική βάση, μαζί με το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 ύψους 8 εκατ. EUR. Επομένως, τα απαιτούμενα μελλοντικά κέρδη για την αποπληρωμή του κεφαλαιουχικού δανείου του 2012 ήταν κατά 9,3 εκατ. EUR υψηλότερα από ό,τι στην περίπτωση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 162).

(187) Δεδομένου ότι οι αναμενόμενες μελλοντικές πληρωμές για την εξόφληση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2012 ήταν μηδενικές, η καθαρή παρούσα αξία της συγκεκριμένης επένδυσης, η οποία ισοδυναμεί με το άθροισμα των αρχικών κεφαλαιουχικών δαπανών (δηλαδή με το δάνειο αυτό καθαυτό) και των επακόλουθων πληρωμών, ανέρχεται σε -8 εκατ. EUR. Ακόμη και αν η HelB παρουσίαζε κάποια κέρδη, δεν θα ήταν ασφαλώς επαρκή για να αποπληρώσει ολόκληρο το δάνειο (βλέπε αιτιολογική σκέψη 186). Στην περίπτωση αυτή, η καθαρή παρούσα αξία της επένδυσης θα εξακολουθούσε να είναι αρνητική. Βάσει των ανωτέρω, και λαμβανομένου υπόψη του κανόνα λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο της ανάλυσης της καθαρής παρούσας αξίας (βλέπε αιτιολογική σκέψη 163), η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ένας συνετός επενδυτής δεν θα χορηγούσε το κεφαλαιουχικό δάνειο στη HelB τον Μάιο του 2012.

(188) Όσον αφορά το επιχείρημα της Φινλανδίας ότι το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 αποτελούσε δικαιολογημένο μέτρο χρηματοδότησης των μετόχων που εφαρμόστηκε για την εξασφάλιση της ρευστότητας θυγατρικής εταιρείας πλήρους ιδιοκτησίας, η αξιολόγηση που παρατίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 165-172 όσον αφορά το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011, ισχύει, τηρουμένων των αναλογιών, και για το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012, όπως επεξηγείται αναλυτικότερα κατωτέρω.

(189) Έως την ημερομηνία χορήγησης του κεφαλαιουχικού δανείου του 2012 από τον Δήμο, η HelB και οι προκάτοχοί της δεν είχαν καταγράψει κέρδη επί τουλάχιστον 13 διαδοχικά έτη, ούτε διαφαίνονταν ρεαλιστικές προοπτικές κερδοφορίας για το μέλλον (βλέπε αιτιολογική σκέψη 184). Επιπλέον, παρότι ο Δήμος είχε επενδύσει κατά το παρελθόν τουλάχιστον 36,6 εκατ. EUR με τη μορφή του «δανείου εκκίνησης», του δανείου εξοπλισμού και του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011, το κεφάλαιό του μειωνόταν σε διαρκή βάση. Έως το 2011 οι συσσωρευμένες κεφαλαιακές ζημίες του Δήμου από την επένδυση στη HelB και στους προκατόχους της ανέρχονταν σε -27,8 εκατ. EUR ([43]). Είναι αμφίβολο αν ένας λογικός μέτοχος θα εξακολουθούσε να χρηματοδοτεί τη θυγατρική του υπό αυτές τις περιστάσεις.

(190) Με ποσοτικούς όρους, η απόδοση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2012 που θα ανέμενε ευλόγως ένας συνετός επενδυτής της αγοράς ανερχόταν σε -8 εκατ. EUR (βλέπε αιτιολογική σκέψη 187). Ωστόσο, δεν πρόκειται για το μοναδικό στοιχείο που θα λάμβανε υπόψη ένας μέτοχος (ιδίως ένας μέτοχος στον οποίο ανήκει το 100 % των μετοχών μιας εταιρείας). Θα εξέταζε επίσης τα αναμενόμενα μελλοντικά μεγέθη των κεφαλαιακών κερδών/ζημιών. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή επισημαίνει ότι εάν το κεφάλαιο της HelB εξακολουθούσε να μειώνεται κατά μέσο όρο με τον ρυθμό που είχε καταγραφεί μεταξύ 2005 και 2011, ο Δήμος θα έχανε τουλάχιστον άλλα -3,2 εκατ. EUR από το κεφάλαιό του κάθε χρόνο μετά την επένδυση. Η απώλεια για τον Δήμο ήταν στην πραγματικότητα πολύ μεγαλύτερη, κατά μέσο όρο -3,4 εκατ. EUR ετησίως από το κεφάλαιό του κατά την περίοδο 2012-2014.

(191) Όπως και στην περίπτωση του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011, η Επιτροπή θα εξετάσει στη συνέχεια ένα εναλλακτικό σενάριο πώλησης της HelB. Στην περίπτωση αυτή, ο Δήμος θα αναλάμβανε το κόστος της διαδικασίας πώλησης, το οποίο είναι κατά κανόνα αμελητέο. Θα έχανε επίσης τα κεφαλαιουχικά δάνεια του 2005 και 2του 2011. Τα εν λόγω δάνεια, ωστόσο, δεν αναμενόταν να αποπληρωθούν ούτως ή άλλως, και πράγματι δεν αποπληρώθηκαν ποτέ (βλέπε αιτιολογικές

([42]) Το άθροισμα των συσσωρευμένων ζημιών και των κεφαλαιουχικών δανείων.

([43]) Το καθαρό ενεργητικό της HKL Bussiliikenne μειώθηκε από 9 εκατ. EUR το 1999 σε 3,6 εκατ. EUR το 2004, ενώ το καθαρό ενεργητικό της HelB μειώθηκε από 9,7 εκατ. EUR το 2005 σε -12,7 εκατ. EUR το 2011.

σκέψεις 158 και 161). Ο Δήμος θα έχανε επίσης το δάνειο εξοπλισμού, του οποίου το ανεξόφλητο υπόλοιπο ανερχόταν στο τέλος του 2011 στα 12,5 εκατ. EUR, και για την εξόφληση του οποίου η HelB κατέβαλλε ετησίως 0,6 εκατ. EUR. Δεν ήταν εύλογο να αναμένεται ότι το δάνειο εξοπλισμού θα αποπληρωνόταν πλήρως (η HelB είχε εξοφλήσει στην πραγματικότητα μόνο 1,8 εκατ. EUR πριν από τη διαγραφή του δανείου από τον Δήμο). Ωστόσο, ακόμη και στην απίθανη περίπτωση που η HelB συνέχιζε να αποπληρώνει το συγκεκριμένο δάνειο, κάθε σχετικό έσοδο θα υπεραντισταθμιζόταν από τις πιθανές κεφαλαιακές ζημίες (βλέπε την προηγούμενη αιτιολογική σκέψη). Εν ολίγοις, μπορεί να θεωρηθεί με βεβαιότητα ότι το πρόσθετο κόστος του σεναρίου πώλησης σε σύγκριση με τη λύση που επιλέχθηκε είναι μηδενικό.

(192) Από την άλλη πλευρά, στο πλαίσιο αυτού του εναλλακτικού σεναρίου, ο Δήμος θα εισέπραττε έσοδα από την πώληση. Η Επιτροπή δεν διαθέτει ακριβή εκτίμηση της αξίας της HelB τον Μάιο του 2012. Ωστόσο, για τους σκοπούς της αξιολόγησης, δεν είναι απαραίτητο να καθοριστεί η ακριβής τιμή πώλησης. Αρκεί να καταδειχθεί ότι τα αναμενόμενα έσοδα από την πώληση θα ήταν υψηλότερα από την απόδοση στο πλαίσιο του βασικού σεναρίου, δηλαδή -8 εκατ. EUR (βλέπε αιτιολογική σκέψη 187).

(193) Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 172, τον Σεπτέμβριο του 2015 η εκτιμώμενη αξία της HelB κυμαινόταν μεταξύ 11,6 εκατ. EUR και 25,6 εκατ. EUR, και τον Δεκέμβριο του 2015 ο Δήμος πώλησε τη HelB έναντι τιμήματος 24,2 εκατ. EUR. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το καθαρό ενεργητικό της HelB, το οποίο αντικατοπτρίζει την αξία της εταιρείας, ήταν κατά 10,2 εκατ. EUR χαμηλότερο τον Δεκέμβριο του 2014 σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2011. Επιδεινώθηκαν επίσης οι οικονομικές προοπτικές της HelB, δεδομένου ότι η εταιρεία ανέφερε ζημία -7 εκατ. EUR το 2014 (πτώση κατά 7,1 εκατ. EUR σε σχέση με το προηγούμενο έτος) και ζημία -6,1 εκατ. EUR το 2010 (πτώση κατά 3,3 εκατ. EUR σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος). Βάσει των στοιχείων αυτών, μπορεί να θεωρηθεί ότι η αξία της HelB κατά τον χρόνο χορήγησης του κεφαλαιουχικού δανείου του 2012 ήταν υψηλότερη από ό,τι κατά τον χρόνο πώλησης της εταιρείας. Σε κάθε περίπτωση, συνάγεται πέρα από κάθε εύλογη αμφιβολία ότι ο Δήμος θα μπορούσε να αναμένει τουλάχιστον κάποια έσοδα από την πώληση της HelB τον Μάιο του 2012. Το στοιχείο αυτό είναι επαρκές για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η αναμενόμενη απόδοση ήταν υψηλότερη στο πλαίσιο του σεναρίου πώλησης από ό,τι στο πλαίσιο του σεναρίου χορήγησης του δανείου που επιλέχθηκε στην πραγματικότητα. Κατά συνέπεια, το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 δεν ήταν σύμφωνο με τους όρους της αγοράς, ακόμη και αν ληφθεί υπόψη το προηγούμενο οικονομικό άνοιγμα του Δήμου.

(194) Με την επιφύλαξη του συμπεράσματος που συνάγεται στην προηγούμενη αιτιολογική σκέψη, ακόμη και αν το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 αποτελούσε τη βέλτιστη επιλογή που θα μπορούσε να προκρίνει ο Δήμος (κάτι που δεν ισχύει), θα εξακολουθούσε να μην είναι σύμφωνο με τους όρους της αγοράς εφόσον δεν χορηγήθηκε υπό τους όρους της αγοράς. Και τούτο διότι, σύμφωνα με την ανακοίνωση του 2008 για τα επιτόκια αναφοράς ([44]), η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2008 και έχει, συνεπώς, εφαρμογή στο κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012, η αντιπροσωπευτική τιμή του επιτοκίου της αγοράς για τυποποιημένο δάνειο που χορηγήθηκε τον Μάιο του 2012 σε επιχείρηση με οικονομικές δυσχέρειες (βαθμολογία CCC και κάτω), όπως η HelB, χωρίς εξασφαλίσεις, ανερχόταν σε 11,67 % (βασικό επιτόκιο 1,67 % συν περιθώριο 1 000 σημείων βάσης). Επομένως, ήταν πολύ μεγαλύτερο από το επιτόκιο του 6 % που επιβλήθηκε πράγματι. Μάλιστα η αντιπροσωπευτική τιμή του επιτοκίου θα έπρεπε να είναι ακόμη υψηλότερη ώστε να αντικατοπτρίζει τον πρόσθετο κίνδυνο που συνδεόταν με τον χαρακτήρα οιονεί ιδίων κεφαλαίων του κεφαλαιουχικού δανείου.

(195) Σύμφωνα με την αξιολόγηση που παρατίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 174-175, η μελέτη που υπέβαλε η Φινλανδία όσον αφορά τα κεφαλαιουχικά δάνεια του 2011 και του 2012 δεν μπορεί να γίνει δεκτή ως νόμιμο αποδεικτικό στοιχείο της συμμόρφωσής τους με τους όρους της αγοράς.

(196) Βάσει των προαναφερομένων, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012 εξασφάλισε στη HelB αδικαιολόγητο οικονομικό πλεονέκτημα. Η ενίσχυση ανέρχεται στο συνολικό ποσό του δανείου, για τους ίδιους λόγους που διευκρινίζονται στην αιτιολογική σκέψη 177.

9.4.3. *Συμπέρασμα σχετικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης*

(197) Βάσει των προαναφερομένων, η Επιτροπή θεωρεί ότι το μέτρο 4 συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Η ενίσχυση ανέρχεται στο συνολικό ποσό του δανείου, δηλαδή 8 εκατ. EUR. Ως ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης ορίζεται η ημερομηνία χορήγησης του δανείου, δηλαδή η 23η Μαΐου 2012.

9.5. **Γενικό συμπέρασμα σχετικά με την ύπαρξη ενίσχυσης**

(198) Βάσει της αξιολόγησης που παρατίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 78 έως 197, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα μέτρα 1, 2, 3 και 4 (το δάνειο εξοπλισμού και τα κεφαλαιουχικά δάνεια) συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, η οποία ανέρχεται στο συνολικό ποσό των 54 231 850 EUR.

10. **ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ**

(199) Εφόσον τα μέτρα 1, 2, 3 και 4 συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει κατά πόσον η εν λόγω ενίσχυση μπορεί να κηρυχθεί συμβατή με την εσωτερική αγορά.

([44]) Βλέπε υποσημείωση 23.

(200) Κατά την πάγια νομολογία, απόκειται στο κράτος μέλος να επικαλεστεί πιθανούς λόγους συμβατότητας και να καταδείξει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις της εν λόγω συμβατότητας ([45]). Ωστόσο, η Φινλανδία θεωρεί ότι τα υπό εξέταση μέτρα δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση και, ως εκ τούτου, δεν υπέβαλε λόγους συμβατότητας.

(201) Ωστόσο, η Επιτροπή διενέργησε αξιολόγηση της συμβατότητας της ενίσχυσης.

(202) Δεδομένου ότι η HelB και οι προκάτοχοί της δραστηριοποιούνται στον τομέα των δημόσιων επιβατικών μεταφορών, η Επιτροπή εξέτασε πρώτα αν θα μπορούσαν να έχουν εφαρμογή στην παρούσα υπόθεση ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1191/69 και ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1370/2007 ([46]). Ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1191/69 προέβλεπε τους εφαρμοστέους κανόνες για τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας στον τομέα των χερσαίων μεταφορών πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1370/2007 για τις δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1370/2007 καθορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι πληρωμές αποζημιώσεων που προβλέπονται στις συμβάσεις παροχής και στις παραχωρήσεις υπηρεσιών δημόσιων επιβατικών μεταφορών θεωρούνται συμβατές με την εσωτερική αγορά και απαλλάσσονται από την υποχρέωση εκ των προτέρων κοινοποίησης κρατικής ενίσχυσης. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι τόσο το δάνειο εξοπλισμού του 2002 όσο και τα κεφαλαιουχικά δάνεια του 2005, του 2011 και του 2012 αποτελούν μέτρα χρηματοδότησης με δανειακά κεφάλαια που λήφθηκαν υπέρ της HelB και δεν συνιστούν κατ' ουδένα τρόπο αποζημίωση για την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Επομένως, τα υπό αξιολόγηση μέτρα δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των εν λόγω κανονισμών.

(203) Η Επιτροπή εξέτασε στη συνέχεια κατά πόσον το άρθρο 93 της ΣΛΕΕ αποτελεί κατάλληλη βάση για την αξιολόγηση της συμβατότητας. Το άρθρο 93 της ΣΛΕΕ περιλαμβάνει κανόνες σχετικά με τη συμβατότητα των κρατικών ενισχύσεων στο πεδίο του συντονισμού των μεταφορών και των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας στον τομέα των μεταφορών και συνιστά lex specialis σε σχέση με το άρθρο 106 παράγραφος 2 και το άρθρο 107 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το εν λόγω άρθρο «*δέχεται ότι οι ενισχύσεις στις μεταφορές συμβιβάζονται [με την εσωτερική αγορά] μόνο σε περιπτώσεις σαφώς καθορισμένες και μη συνεπαγόμενες βλάβη των γενικών συμφερόντων της [Ένωσης]*» ([47]).

(204) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι για να είναι μια ενίσχυση συμβατή, πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες συντονισμού των μεταφορών. Για να μπορεί ένα συγκεκριμένο μέτρο να θεωρηθεί ότι ανταποκρίνεται στις ανάγκες συντονισμού των μεταφορών, πρέπει να είναι αναγκαίο και αναλογικό προς τον επιδιωκόμενο στόχο. Κατά την πάγια πρακτική της στο πλαίσιο της λήψης αποφάσεων, η Επιτροπή έκρινε ότι η ενίσχυση για τον συντονισμό των μεταφορών είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 93 της ΣΛΕΕ, εάν πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: i) η ενίσχυση συμβάλλει στην επίτευξη στόχου κοινού συμφέροντος· ii) η ενίσχυση είναι απαραίτητη και έχει χαρακτήρα κινήτρου· iii) η ενίσχυση είναι αναλογική· iv) η ενίσχυση ή η ενισχυόμενη δραστηριότητα διατίθεται σε όλους τους χρήστες, χωρίς διακρίσεις. Επομένως, η ενίσχυση πρέπει πρωτίστως να είναι απαραίτητη για την επίτευξη στόχου κοινού συμφέροντος και να έχει χαρακτήρα κινήτρου, δηλαδή η ενίσχυση πρέπει να αλλάζει τη συμπεριφορά του δικαιούχου κατά τέτοιον τρόπο ώστε να αναλαμβάνει την άσκηση συμπληρωματικής δραστηριότητας, την οποία είτε δεν θα ασκούσε χωρίς την ενίσχυση είτε θα την ασκούσε με περιορισμένο ή διαφορετικό τρόπο, με συνέπεια να μην επιτυγχάνεται ο στόχος κοινού συμφέροντος. Η Επιτροπή θεωρεί ότι τόσο το δάνειο εξοπλισμού του 2002 όσο και τα κεφαλαιουχικά δάνεια του 2005, του 2011 και του 2012 δεν είχαν χαρακτήρα κινήτρου, διότι τα εν λόγω μέτρα δεν άλλαξαν τη συμπεριφορά της HelB (ούτε των προκατόχων της) κατά τέτοιον τρόπο ώστε να αναλάβει την άσκηση συμπληρωματικής δραστηριότητας την οποία δεν θα ασκούσε χωρίς την ενίσχυση. Δεδομένου ότι οι προϋποθέσεις που περιγράφονται ανωτέρω είναι σωρευτικές, το στοιχείο αυτό είναι επαρκές για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι τα υπό αξιολόγηση μέτρα δεν μπορούν να κηρυχθούν συμβατά σύμφωνα με το άρθρο 93 της ΣΛΕΕ.

(205) Η Επιτροπή εξέτασε επίσης αν οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 107 παράγραφοι 2 και 3 της ΣΛΕΕ θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση της συμβατότητας της ενίσχυσης. Η Επιτροπή εκτιμά ότι οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 107 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ (ενισχύσεις προς μεμονωμένους καταναλωτές, ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα, ενισχύσεις προς την οικονομία ορισμένων περιοχών οι οποίες θίγονται από τη διαίρεση της Γερμανίας) είναι σαφές ότι δεν εφαρμόζονται στην προκειμένη περίπτωση. Το ίδιο συμπέρασμα ισχύει και για τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχεία δ) και ε) της ΣΛΕΕ (ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και ενισχύσεις που καθορίζονται από το Συμβούλιο). Δεν έχει επίσης εφαρμογή η εξαίρεση που αφορά την ανάπτυξη ορισμένων περιοχών ή δραστηριοτήτων και προβλέπεται στο άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο α) της ΣΛΕΕ.

([45]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Απριλίου 1993, Ιταλία κατά Επιτροπής, C-364/90, ECLI:EU:C:1993:157, σκέψη 20.

([46]) Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1191/69 του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1969, περί των ενεργειών των κρατών μελών που αφορούν τις υποχρεώσεις που είναι συνυφασμένες με την έννοια της δημοσίας υπηρεσίας στον τομέα των σιδηροδρομικών, οδικών και εσωτερικών πλωτών μεταφορών (ΕΕ L 156 της 28.6.1969, σ. 1)· κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1370/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2007, για τις δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 1191/69 και (ΕΟΚ) αριθ. 1107/70 (ΕΕ L 315 της 3.12.2007, σ. 1).

([47]) Βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Οκτωβρίου 1978, Επιτροπή κατά Βελγίου, C-156/77, ECLI:EU:C:1978:180, σκέψη 10.

(206) Η Επιτροπή εξέτασε επιπλέον κατά πόσον κάποιο από τα επίμαχα μέτρα θα μπορούσε να είναι συμβατό, σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, βάσει των κανόνων για την κρίση που κατοχυρώνονται στο προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης ([48]). Καταρχάς, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η υπό αξιολόγηση ενίσχυση δεν φαίνεται να χορηγήθηκε με σκοπό τη στήριξη της πρόσβασης σε χρηματοδότηση στο πλαίσιο της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Η Φινλανδία δεν ισχυρίζεται ότι η HelB δεν μπορούσε να προσελκύσει χρηματοδότηση λόγω των επιπτώσεων της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Σε κάθε περίπτωση, το προσωρινό πλαίσιο ίσχυε από τις 17 Δεκεμβρίου 2008 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2011. Εφαρμόστηκε στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας και στις ενισχύσεις υπό τη μορφή εγγυήσεων και επιδοτούμενου επιτοκίου, στις ενισχύσεις για την παραγωγή πράσινων προϊόντων και στα μέτρα χορήγησης επιχειρηματικών κεφαλαίων. Όσον αφορά τα δάνεια, μόνο το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011 χορηγήθηκε εντός της περιόδου εφαρμογής του προσωρινού πλαισίου. Ωστόσο, από την 1η Ιανουαρίου 2011 τα επιδοτούμενα δάνεια προς προβληματικές επιχειρήσεις εξαιρούνταν από το πεδίο εφαρμογής του προσωρινού πλαισίου. Κατά τον χρόνο χορήγησης του κεφαλαιουχικού δανείου του 2011 στη HelB, η εταιρεία κάλυπτε τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί προβληματική επιχείρηση (αιτιολογική σκέψη 153). Βάσει των ανωτέρω, η Επιτροπή εκτιμά ότι το προσωρινό πλαίσιο δεν είναι εφαρμοστέο στην υπό αξιολόγηση ενίσχυση.

(207) Το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ ορίζει ότι δύναται να επιτρέπονται κρατικές ενισχύσεις για την προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον. Κατ' εφαρμογή της διάταξης αυτής, η Επιτροπή καθόρισε τα κριτήρια που θα χρησιμοποιεί κατά την αξιολόγηση ενισχύσεων διάσωσης και αναδιάρθρωσης στις κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999 ([49]) και στις κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 2004 ([50]) (που έχουν εφαρμογή στα υπό εκτίμηση μέτρα). Επομένως, η αξιολόγηση της συμβατότητας με την εσωτερική αγορά πρέπει να περιλαμβάνει την εξέταση του αν πληρούνται οι προϋποθέσεις που καθορίζονται στις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές. Δεδομένης της οικονομικής κατάστασης των HKL Bussiliikenne, STA και HelB, καθώς και της φύσης των υπό εξέταση μέτρων (που αποσκοπούσαν στη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας του δικαιούχου), η Επιτροπή κρίνει σκόπιμη την αξιολόγηση της παρούσας ενίσχυσης βάσει των εφαρμοστέων κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης.

(208) Σύμφωνα με αμφότερες τις κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999 και του 2004, μόνο προβληματικές επιχειρήσεις είναι επιλέξιμες για τη χορήγηση ενίσχυσης διάσωσης και αναδιάρθρωσης. Όπως διαπιστώνεται στην αιτιολογική σκέψη 105, σε σχέση με το δάνειο εξοπλισμού του 2002, η HKL Bussiliikenne δεν αποτελούσε προβληματική επιχείρηση σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999 κατά τον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης. Ομοίως, η HelB δεν αποτελούσε προβληματική επιχείρηση σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 2004 κατά τον χρόνο χορήγησης του κεφαλαιουχικού δανείου του 2005, καθώς ήταν νεοσύστατη επιχείρηση και δεν είχε ιστορικό οικονομικών επιδόσεων πριν από το 2005. Επιπλέον, σύμφωνα με το σημείο 12 των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 2004, μια νεοσύστατη επιχείρηση δεν είναι επιλέξιμη για ενισχύσεις διάσωσης ή αναδιάρθρωσης, ακόμη και αν η αρχική της χρηματοοικονομική θέση είναι επισφαλής. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, όταν μια νέα επιχείρηση προκύπτει από εκκαθάριση προϋπάρχουσας επιχείρησης ή από ανάληψη μόνο του ενεργητικού της. Μια επιχείρηση καταρχήν θεωρείται νεοσύστατη για τα πρώτα τρία έτη μετά την έναρξη λειτουργίας στον σχετικό τομέα δραστηριοτήτων. Μόνο μετά την παρέλευση αυτής της περιόδου καθίσταται επιλέξιμη για ενισχύσεις διάσωσης ή αναδιάρθρωσης, υπό τον όρο ότι: α) καλύπτει τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί προβληματική κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης, και β) δεν αποτελεί μέρος ευρύτερου επιχειρηματικού ομίλου, εκτός εάν πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις οι οποίες ορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης. Επομένως, η HelB δεν ήταν επιλέξιμη για ενίσχυση διάσωσης και αναδιάρθρωσης για την περίοδο 2005-2007, δηλαδή για τα πρώτα τρία έτη λειτουργίας της HelB. Όσον αφορά τα κεφαλαιουχικά δάνεια του 2011 και του 2012, η HelB κάλυπτε τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί προβληματική επιχείρηση, σύμφωνα με το σημείο 10 των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 2004, τουλάχιστον από το 2009 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 153) και εκείνη την εποχή ήταν επιλέξιμη για ενίσχυση διάσωσης και αναδιάρθρωσης.

(209) Ωστόσο, η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι όροι σχετικά με τις ενισχύσεις διάσωσης, οι οποίοι καθορίζονται στο τμήμα 3.1 των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999 και του 2004, δεν πληρούνται για κανένα από τα υπό αξιολόγηση μέτρα. Εκτός από το δάνειο εξοπλισμού του 2002, τα υπό εξέταση μέτρα δεν αποτελούσαν ενισχύσεις ρευστότητας υπό τη μορφή εγγυήσεων δανείου ή χορήγησης δανείου. Επισημαίνεται ειδικότερα ότι τα κεφαλαιουχικά δάνεια δεν συνιστούσαν τυποποιημένα τραπεζικά δάνεια, αλλά μέσα οιονεί ιδίων κεφαλαίων. Επιπλέον, κανένα από τα υπό αξιολόγηση μέτρα δεν έληξε εντός έξι μηνών κατ' ανώτατο όριο από την καταβολή της πρώτης δόσης στην επιχείρηση,

([48]) Ανακοίνωση της Επιτροπής — Προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης (ΕΕ C 16 της 22.1.2009, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε στις 25 Φεβρουαρίου 2009 (ΕΕ C 83 της 7.4.2009, σ. 1), στις 28 Οκτωβρίου 2009 (ΕΕ C 261 της 31.10.2009, σ. 2) και στις 8 Δεκεμβρίου 2009 (ΕΕ C 303 της 15.12.2009, σ. 6). Η ισχύς του προσωρινού πλαισίου είχε προβλεφθεί αρχικά έως το τέλος του 2010, στη συνέχεια παρατάθηκε και εντέλει έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2011 (ΕΕ C 6 της 11.1.2011, σ. 5).

([49]) Βλέπε υποσημείωση 12.

([50]) Βλέπε υποσημείωση 9.

ούτε δικαιολογούνταν από σοβαρούς κοινωνικούς λόγους. Τέλος, τα μέτρα δεν συνοδεύονταν από δέσμευση της Φινλανδίας να υποβάλει στην Επιτροπή σχέδιο αναδιάρθρωσης ή σχέδιο εκκαθάρισης, όπως απαιτείται στο σημείο 25 στοιχείο γ) των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 2004 και στο σημείο 23 στοιχείο δ) των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999.

(210) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η Φινλανδία δεν κοινοποίησε στην Επιτροπή κανένα από τα υπό εξέταση μέτρα ως ενίσχυση αναδιάρθρωσης, όπως ορίζεται στο τμήμα 3.2 των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999 και του 2004. Σύμφωνα με αμφότερες τις κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999 και του 2004, η χορήγηση ενίσχυσης αναδιάρθρωσης εξαρτάται από την εφαρμογή σχεδίου αναδιάρθρωσης, το οποίο πρέπει να εγκριθεί από την Επιτροπή για όλες τις περιπτώσεις μεμονωμένων ενισχύσεων. Η Φινλανδία δεν υπέβαλε σχέδιο αναδιάρθρωσης. Δεν κατέδειξε επίσης αν πληρούται οποιαδήποτε από τις απαραίτητες προϋποθέσεις συμβατότητας για ενισχύσεις αυτού του είδους (αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας, αντισταθμιστικά μέτρα, ιδία συμμετοχή κ.λπ.). Επομένως, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ενίσχυση δεν πληροί τις προϋποθέσεις συμβατότητας των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999 και του 2004.

Συμπέρασμα σχετικά με τη συμβατότητα της ενίσχυσης

(211) Κατά συνέπεια, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η κρατική ενίσχυση που αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 198 δεν είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά.

11. **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ**

(212) Σύμφωνα με τη Συνθήκη και κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή είναι αρμόδια να αποφασίσει ότι το οικείο κράτος μέλος πρέπει να καταργήσει ή να τροποποιήσει ενίσχυση, εφόσον διαπιστωθεί ότι αυτή είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά ([51]). Επίσης, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η υποχρέωση ενός κράτους να καταργήσει ενίσχυση η οποία κρίθηκε από την Επιτροπή ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά αποσκοπεί στην επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση.

(213) Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο εν λόγω στόχος επιτυγχάνεται εφόσον ο δικαιούχος επιστρέψει τα ποσά που χορηγήθηκαν ως ασυμβίβαστη ενίσχυση, χάνοντας με τον τρόπο αυτόν το πλεονέκτημα που απολάμβανε στην αγορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές του, και επανέρχονται τα πράγματα στην προ της καταβολής της ενίσχυσης κατάσταση ([52]).

(214) Επιπλέον, σύμφωνα με τη νομολογία ([53]), η υποχρέωση ανάκτησης μπορεί να επεκταθεί σε νέα εταιρεία προς την οποία η οικεία εταιρεία έχει μεταβιβάσει ή πωλήσει τμήμα των περιουσιακών της στοιχείων, οσάκις η εν λόγω μεταβίβαση ή δομή πώλησης οδηγήσει στη διαπίστωση οικονομικής συνέχειας μεταξύ των δύο εταιρειών.

(215) Όπως αναφέρεται στις αιτιολογικές σκέψεις 45 έως 49, μετά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας, η δραστηριότητα της HelB πωλήθηκε στον ιδιωτικό φορέα εκμετάλλευσης λεωφορείων Viikin Linja Oy (μέλος του ομίλου KAG), ο οποίος τη μετονόμασε στη συνέχεια σε «Helsingin Bussiliikenne» και αποτελεί πλέον τη νέα HelB.

(216) Επομένως, προκειμένου να προσδιοριστεί η εταιρεία από την οποία πρέπει να ανακτηθεί η ασυμβίβαστη ενίσχυση που χορηγήθηκε στη HelB, η Επιτροπή οφείλει να εξακριβώσει αν υπάρχει οικονομική συνέχεια μεταξύ της παλαιάς HelB (νυν Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy) και της νέας HelB (μέλος του ομίλου KAG). Εάν διαπιστωθεί η ύπαρξη οικονομικής συνέχειας μεταξύ των δύο εταιρειών, η ενίσχυση, στον βαθμό που δεν έχει ανακτηθεί από την παλαιά HelB, πρέπει να ανακτηθεί από τη νέα HelB (μέλος του ομίλου KAG).

([51]) Βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1973, Επιτροπή κατά Γερμανίας, 70/72, ECLI:EU:C:1973:87, σκέψη 13.
([52]) Βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιουνίου 1999, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, σκέψεις 64 και 65.
([53]) Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 28ης Μαρτίου 2012, Ryanair κατά Επιτροπής, T-123/09, ECLI:EU:T:2012:164, σκέψη 155).

(217) Κατά τη νομολογία Multimedia ([54]) και την πρακτική της Επιτροπής ([55]), η αξιολόγηση της οικονομικής συνέχειας μεταξύ του δικαιούχου ενίσχυσης και της επιχείρησης στην οποία μεταβιβάστηκαν τα στοιχεία ενεργητικού του διενεργείται βάσει ενός συνόλου κριτηρίων. Μπορούν να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθοι παράγοντες: i) το αντικείμενο της μεταβίβασης (στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, διατήρηση του εργατικού δυναμικού, δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία)· ii) το τίμημα της μεταβίβασης· iii) η ταυτότητα των μετόχων ή των ιδιοκτητών της αγοράστριας και της αρχικής επιχείρησης· iv) ο χρόνος κατά τον οποίο πραγματοποιήθηκε η πώληση (μετά την έναρξη της έρευνας, την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας ή την οριστική απόφαση)· v) η οικονομική λογική της πράξης ([56]).

(218) Ως εκ τούτου, δεδομένης της πώλησης της δραστηριότητας της παλαιάς HelB στη νέα HelB, η Επιτροπή θα αναλύσει, βάσει των προαναφερόμενων κριτηρίων, κατά πόσον υπάρχει οικονομική συνέχεια μεταξύ της παλαιάς HelB (νυν Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy) και της νέας HelB (μέλος του ομίλου KAG), η οποία εξαγόρασε τη δραστηριότητα της παλαιάς HelB.

11.1. **Το πεδίο της συναλλαγής**

(219) Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι προκειμένου να αποφεύγεται η οικονομική συνέχεια, τα στοιχεία ενεργητικού και τα λοιπά στοιχεία της μεταβιβαζόμενης δραστηριότητας πρέπει να αντιπροσωπεύουν απλώς ένα μέρος της προηγούμενης εταιρείας ή των δραστηριοτήτων της. Όσο μεγαλύτερο είναι το μέρος της αρχικής δραστηριότητας που μεταβιβάζεται σε μια νέα οντότητα, τόσο πιθανότερο είναι η οικονομική δραστηριότητα που σχετίζεται με αυτά τα στοιχεία ενεργητικού να συνεχίσει να επωφελείται από την ασυμβίβαστη ενίσχυση ([57]).

(220) Παρότι η Φινλανδία ισχυρίζεται ότι η συναλλαγή συνιστούσε «συμφωνία μεταβίβασης στοιχείων ενεργητικού», από τους όρους της συναλλαγής προκύπτει στην πραγματικότητα ότι η δραστηριότητα της HelB πωλήθηκε ως λειτουργούσα οντότητα. Όπως αναφέρεται στις αιτιολογικές σκέψεις 47-48, το πεδίο της συναλλαγής περιλάμβανε το σύνολο των απαιτούμενων στοιχείων ενεργητικού για την άσκηση της δραστηριότητας (μεταξύ των οποίων και η αποσβεστέα οφειλή για τον νεοαποκτηθέντα στόλο λεωφορείων της HelB), το σύνολο των 918 εργαζομένων ([58]), την εμπορική ονομασία «Helsingin Bussiliikenne Oy», καθώς και το σύνολο των συμβάσεων και των συνδεδεμένων υποχρεώσεων (συμπεριλαμβανομένων των συμβάσεων για την παροχή υπηρεσιών μεταφορών και για την υπομίσθωση των εγκαταστάσεων του αμαξοστασίου, αλλά εξαιρουμένων του δανείου εξοπλισμού του 2002 και των κεφαλαιουχικών δανείων του 2005, του 2011 και του 2012).

(221) Επιπλέον, στο άρθρο 2.2 της σύμβασης πώλησης, της 14ης Δεκεμβρίου 2015, μεταξύ της HelB και της Viikin Linja Oy αναφέρεται ρητά ότι η δραστηριότητα της HelB μεταβιβάζεται σύμφωνα με την εν λόγω σύμβαση ως λειτουργούσα οντότητα, ενώ στο άρθρο 2.3 της εν λόγω σύμβασης πώλησης ορίζεται ότι η πώληση περιλαμβάνει το σύνολο των στοιχείων ενεργητικού και το σύνολο των συμβάσεων και υποχρεώσεων που απαιτούνται για τη συνέχιση της δραστηριότητας της HelB.

(222) Ως εκ τούτου, όσον αφορά το πεδίο της συναλλαγής, η νέα HelB ανέλαβε ουσιαστικά όλες τις οικονομικές δραστηριότητες της παλαιάς HelB, περιλαμβανομένων όλων των συναφών στοιχείων ενεργητικού, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Επομένως, η νέα HelB συνεχίζει απλώς τις οικονομικές δραστηριότητες της παλαιάς HelB με το ίδιο ουσιαστικά πεδίο εφαρμογής σε σύγκριση με την κατάσταση πριν από τη συναλλαγή.

(223) Η Επιτροπή επισημαίνει περαιτέρω ότι η πώληση της δραστηριότητας της HelB δεν περιλάμβανε τις ανεξόφλητες υποχρεώσεις της HelB που προέκυψαν από το δάνειο εξοπλισμού του 2002 και τα κεφαλαιουχικά δάνεια του 2005, του 2011 και του 2012, που ανέρχονταν περίπου στο ποσό των 54 εκατ. EUR (περιλαμβανομένων των δεδουλευμένων τόκων) ([59]).

([54]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Μαΐου 2003, Ιταλία και SIM 2 Multimedia κατά Επιτροπής, C-328/99 και C-399/00, ECLI:EU:C:2003:252.

([55]) Απόφαση της Επιτροπής της 17ης Σεπτεμβρίου 2008 στις υποθέσεις N 321/2008, N 322/2008 και N 323/2008 για την έγκριση ενισχύσεων τις οποίες έθεσε σε εφαρμογή η Ελλάδα — Πώληση ορισμένων περιουσιακών στοιχείων της Olympic Airlines/Ολυμπιακή Αεροπορία Υπηρεσίες (ΕΕ C 18 της 23.1.2010, σ. 9)· απόφαση της Επιτροπής της 12ης Νοεμβρίου 2008 στην υπόθεση N 510/2008 για την έγκριση ενίσχυσης την οποία έθεσε σε εφαρμογή η Ιταλία — Πώληση περιουσιακών στοιχείων της Alitalia (ΕΕ C 46 της 25.2.2009, σ. 6)· απόφαση της Επιτροπής της 4ης Απριλίου 2012 στην υπόθεση SA.34547 για την έγκριση ενίσχυσης την οποία έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλία — Reprise des actifs du groupe SERNAM dans le cadre de son redressement judiciaire (ΕΕ C 305 της 10.10.2012, σ. 10).

([56]) Το εν λόγω σύνολο κριτηρίων επιβεβαιώθηκε για πρώτη φορά από το Γενικό Δικαστήριο στην απόφασή του της 28ης Μαρτίου 2012, Ryanair κατά Επιτροπής (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 28ης Μαρτίου 2012, Ryanair κατά Επιτροπής, T-123/09, ECLI:EU:T:2012:164, σκέψη 155), με την οποία επικυρώθηκε η απόφαση της Alitalia.

([57]) Απόφαση (ΕΕ) 2015/1826 της Επιτροπής, της 15ης Οκτωβρίου 2014, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.33797 — (2013/C) (ex 2013/NN) (ex 2011/CP) την οποία έθεσε σε εφαρμογή η Σλοβακία υπέρ της NCHZ (ΕΕ L 269 της 15.10.2015, σ. 71), αιτιολογική σκέψη 149.

([58]) Οι εργαζόμενοι δεν απολύθηκαν ώστε να επαναπροσληφθούν στη συνέχεια από τη νέα HelB, αλλά οι συμβάσεις απασχόλησής τους μεταβιβάστηκαν απλώς στη νέα HelB σύμφωνα με τη ρήτρα 2.6 της πράξης πώλησης.

([59]) Ο Δήμος απάλλαξε την παλαιά HelB από την υποχρέωση αποπληρωμής του δανείου εξοπλισμού του 2002 στις 13 Ιανουαρίου 2016, ενώ τα κεφαλαιουχικά δάνεια μετατράπηκαν σε κεφάλαιο της παλαιάς HelB στις 11 Δεκεμβρίου 2015, δηλαδή λίγες ημέρες πριν από την πώληση της δραστηριότητάς της.

(224) Επιπλέον, η Φινλανδία αναγνώρισε ρητά, αφενός, ότι η παλαιά HelB δεν διέθετε στοιχεία ενεργητικού εκτός από τα ποσά του λογαριασμού μεσεγγύησης και τα ποσά που θα μπορούσε να εισπράξει δυνητικά μέσω της ρήτρας δικαιώματος επί αποδόσεων της πράξης πώλησης (βλέπε αιτιολογική σκέψη 46) και, αφετέρου, ότι σε περίπτωση που το ποσό της ανάκτησης θα ήταν μεγαλύτερο από το άθροισμα των ποσών του λογαριασμού μεσεγγύησης και των ποσών που θα μπορούσε να εισπράξει δυνητικά μέσω της ρήτρας δικαιώματος επί αποδόσεων, αυτό θα οδηγούσε στην πράξη στην έναρξη διαδικασίας αφερεγγυότητας για την παλαιά HelB.

(225) Η Επιτροπή φρονεί ότι ένα τέτοιο σχέδιο, το οποίο αφήνει την παλαιά HelB «κενή περιεχομένου», με υποχρεώσεις ύψους περίπου 54 εκατ. EUR, που είναι υπερδιπλάσιες της τιμής πώλησης και χωρίς στοιχεία ενεργητικού για την κάλυψη των εν λόγω υποχρεώσεων, καταδεικνύει σαφώς την απόπειρα παράκαμψης της υποχρέωσης ανάκτησης εκ μέρους της Φινλανδίας και αποτελεί ένδειξη της οικονομικής συνέχειας μεταξύ της παλαιάς HelB και της νέας HelB.

11.2. **Το τίμημα της μεταβίβασης**

(226) Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 45, η δραστηριότητα της HelB πωλήθηκε χωρίς την προκήρυξη διαδικασίας υποβολής προσφορών, στοιχείο που αποτελεί εν γένει ένδειξη ότι η τιμή πώλησης δεν αντιπροσωπεύει την τιμή της αγοράς.

(227) Σύμφωνα με τις φινλανδικές αρχές, προσεγγίστηκαν διάφοροι εγχώριοι και αλλοδαποί φορείς εκμετάλλευσης δημόσιων μεταφορών ([60]) όσον αφορά την πώληση της δραστηριότητας της HelB και η μία και μοναδική προσφορά υποβλήθηκε από τον ιδιωτικό φορέα εκμετάλλευσης λεωφορείων Viikin Linja Oy, ο οποίος προσέφερε την τιμή των 24 210 193 EUR (βλέπε αιτιολογική σκέψη 46).

(228) Ωστόσο, απλώς και μόνο η διανομή ενός νομικά μη δεσμευτικού ενημερωτικού φυλλαδίου σχετικά με την επένδυση σε δυνητικούς αγοραστές που προεπιλέγονται από τον ίδιο τον πωλητή δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ισοδυναμεί με κίνηση διαδικασίας πρόσκλησης υποβολής προσφορών μέσω δημόσιας αναγγελίας. Όταν οι αποδέκτες μιας τέτοιας πρόσκλησης για υποβολή προσφορών επιλέγονται ανεπίσημα, υπάρχει πολύ μεγάλη πιθανότητα να μην προσεγγιστούν ορισμένοι δυνητικοί αγοραστές που θα ήταν διατεθειμένοι να καταβάλουν υψηλότερο τίμημα. Επιπλέον, η διεξαγωγή της πώλησης μέσω διαδικασίας πρόσκλησης υποβολής προσφορών διασφαλίζει την αντικειμενικότητα και τη διαφάνεια της διαδικασίας, οι οποίες μπορούν να υπονομευτούν εύκολα στο πλαίσιο μιας υποκειμενικής διαδικασίας τύπου «έρευνας», όπως η διαδικασία που διοργανώθηκε από τον Δήμο του Ελσίνκι.

(229) Οι φινλανδικές αρχές ισχυρίζονται περαιτέρω ότι η τιμή που επιτεύχθηκε για την πώληση της δραστηριότητας της HelB αντιπροσώπευε την τιμή της αγοράς βάσει εκ των προτέρων αξιολόγησης ([61]), η οποία διενεργήθηκε κατά παραγγελία του Δήμου από την ανεξάρτητη εταιρεία Inspira Oy. Η Inspira Oy χρησιμοποίησε τρεις διαφορετικές μεθόδους αποτίμησης, και συγκεκριμένα i) τη μέθοδο των προεξοφλημένων ταμειακών ροών, από την οποία προκύπτει ότι η αγοραία αξία της HelB κυμαίνεται μεταξύ 11,6-17,6 εκατ. EUR, ii) τη μέθοδο των πολλαπλασίων συγκρίσιμων συναλλαγών, η οποία παρέχει εκτίμηση της τάξης των 22,1 εκατ. EUR (βάσει EBITDA της HelB το 2014) ([62]) ή 23,2 εκατ. EUR (βάσει EBITDA της HelB το 2015) ([63]) και iii) τη μέθοδο της εύλογης αξίας ενεργητικού, με την οποία η εκτίμηση της αγοραίας αξίας της δραστηριότητας της HelB ανέρχεται σε 25,6 εκατ. EUR.

(230) Η Φινλανδία ισχυρίζεται επίσης ότι ακόμη και χωρίς να ληφθούν υπόψη το δεσμευμένο ποσό σε λογαριασμό μεσεγγύησης και η ρήτρα δικαιώματος επί αποδόσεων (βλέπε αιτιολογική σκέψη 46), η τιμή πώλησης έτεινε προς το υψηλότερο άκρο της κλίμακας αποτίμησης.

(231) Η Επιτροπή εξέτασε την αποτίμηση και διαπίστωσε ότι παρουσιάζει ελλείψεις οι οποίες στρεβλώνουν την εκτιμώμενη αγοραία αξία της δραστηριότητας της HelB. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η ίδια η Inspira Oy περιγράφει την αποτίμηση ως «χονδρική εκτίμηση για τον προσδιορισμό του επιπέδου της τιμής πώλησης».

(232) Όσον αφορά την πρώτη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε (οι προεξοφλημένες ταμειακές ροές), ο εκτιμητής εξέτασε δύο σενάρια. Στο πρώτο σενάριο, το οποίο βασίζεται σε προβλέψεις διαχείρισης, λαμβάνεται ως παραδοχή σταθερή ανάπτυξη 2 % για μια εναπομένουσα περίοδο και, βάσει αυτής, η αξία της επιχείρησης που προκύπτει είναι 17,6 εκατ. EUR. Στο δεύτερο σενάριο, το οποίο βασίζεται μόνο στις τρέχουσες συμβάσεις, λαμβάνεται ως παραδοχή ότι μετά το 2022 η εταιρεία δεν θα καταγράψει ταμειακές ροές και, βάσει αυτής, η αξία της επιχείρησης που προκύπτει είναι 11,6 εκατ. EUR.

(233) Η Επιτροπή θεωρεί ότι η υποκείμενη παραδοχή στο δεύτερο σενάριο, ότι δηλαδή η εταιρεία δεν θα καταγράψει ταμειακές ροές μετά το 2022, είναι ενδεχομένως υπερβολικά απαισιόδοξη. Δεδομένου ότι ο αγοραστής δεν θα αναλάμβανε το δάνειο εξοπλισμού και τα κεφαλαιουχικά δάνεια (περίπου 54 εκατ. EUR, περιλαμβανομένων των δεδουλευμένων τόκων), δεν θα μπορούσε ευλόγως να αποκλειστεί το ενδεχόμενο καταγραφής κάποιων θετικών ταμειακών ροών σε πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Το ενδεχόμενο αυτό λαμβάνεται υπόψη με την επιφύλαξη της αξιολόγησης των κεφαλαιουχικών δανείων που παρατίθεται στην παρούσα απόφαση, η οποία διενεργήθηκε βάσει της παραδοχής ότι τα δάνεια παραμένουν στον ισολογισμό της HelB. Κατά συνέπεια, στην περίπτωση αυτή ταμειακές ροές θα μπορούσαν να τεθούν στη διάθεση ενός επενδυτή μόνο μετά την αποπληρωμή των δανείων.

([60]) Η Φινλανδία ισχυρίζεται ότι το ενημερωτικό φυλλάδιο της επένδυσης όσον αφορά τη δραστηριότητα της HelB διανεμήθηκε σε 9 εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των καταγγελλόντων.

([61]) Έργο Viima, αιτιολογική έκθεση της 21.9.2015 σχετικά με την τιμή πώλησης, η οποία υποβλήθηκε ως παράρτημα IX25 της απάντησης της Φινλανδίας της 23.6.2016.

([62]) 19,6 εκατ. EUR, εάν χρησιμοποιηθούν πολλαπλάσια εταιρειών που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο.

([63]) 20,6 εκατ. EUR, εάν χρησιμοποιηθούν πολλαπλάσια εταιρειών που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο.

(234) Επιπλέον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι και στα δύο σενάρια, το μέσο σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου (ΜΣΚΚ) της HelB που χρησιμοποιήθηκε ως προεξοφλητικό επιτόκιο ήταν 7,3 %. Όπως καθίσταται σαφές από την αποτίμηση, το εν λόγω επιτόκιο καθορίστηκε με την πρόσθεση προσαύξησης λόγω μειωμένης ρευστότητας της τάξης του 5 % στη συνιστώσα του κόστους μετοχικού κεφαλαίου του ΜΣΚΚ. Παρότι η προσαύξηση λόγω μειωμένης ρευστότητας χρησιμοποιείται πράγματι στο πλαίσιο των αποτιμήσεων εταιρειών, η Φινλανδία δεν τεκμηρίωσε τους λόγους για τους οποίους το επίπεδο του 5 % θα πρέπει να θεωρείται δικαιολογημένο. Απεναντίας, αναγνώρισε ότι επρόκειτο αμιγώς για εκτίμηση διακριτικής ευχέρειας ([64]). Το στοιχείο αυτό μπορεί να στρέβλωσε περαιτέρω την εκτιμώμενη αγοραία αξία.

(235) Όσον αφορά τη δεύτερη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε (μέθοδος πολλαπλασίων συγκριτικών συναλλαγών), κατά την αποτίμηση χρησιμοποιούνται στους υπολογισμούς τα EBITDA της παλαιάς HelB για τα έτη 2014 και 2015 και δεν λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η HelB αποτελούσε αντικείμενο πώλησης.

(236) Η Επιτροπή θεωρεί ότι για τους σκοπούς της αποτίμησης της εταιρείας, θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν τα αναμενόμενα EBITDA της HelB και όχι τα ιστορικά EBITDA. Εάν στο πλαίσιο της πρώτης μεθόδου αποτίμησης είχαν ληφθεί υπόψη τα αναμενόμενα EBITDA, τηρουμένων όλων των άλλων παραγόντων σταθερών, η αγοραία αξία της εταιρείας θα αυξανόταν από 22,1-23,2 εκατ. EUR σε περίπου 36 εκατ. EUR.

(237) Όσον αφορά την τρίτη μέθοδο (εύλογη αξία ενεργητικού), η Επιτροπή παρατηρεί ότι στις 31 Αυγούστου 2015 η λογιστική αξία των λεωφορείων (που αντιστοιχεί περίπου στο 95 % του συνόλου των πάγιων στοιχείων ενεργητικού της HelB) ([65]) ήταν 42,6 εκατ. EUR. Από αυτά τα 42,6 εκατ. EUR, περίπου 32,7 εκατ. EUR αφορούσαν λεωφορεία που αγοράστηκαν πριν από το 2015 και περίπου 9,9 εκατ. EUR αφορούσαν τα νέα λεωφορεία κλάσης EURO 6 που αγοράστηκαν το 2015. Κατά την αποτίμηση συνυπολογίστηκαν επίσης άλλα 3,4 εκατ. EUR που αφορούσαν τα λεωφορεία που επρόκειτο να αγοραστούν το φθινόπωρο του 2015.

(238) Η εύλογη αξία των παλαιότερων λεωφορείων υπολογίστηκε βάσει συντελεστή προεξόφλησης 50 % επί της καθαρής λογιστικής αξίας τους (δηλαδή μετά την απόσβεση). Ο συντελεστής 50 % είναι αυθαίρετος και εξηγείται με βάση την περιορισμένη δευτερεύουσα αγορά στόλων λεωφορείων στη Φινλανδία και την παλαιότητα των σχετικών λεωφορείων (κατά μέσο όρο 7,3 ετών). Η εύλογη αξία των νέων λεωφορείων (περιλαμβανομένης των λεωφορείων που επρόκειτο να αγοραστούν το φθινόπωρο του 2015) υπολογίστηκε βάσει του συντελεστή προεξόφλησης 30 % που εφαρμόστηκε στην καθαρή λογιστική αξία τους.

(239) Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο συντελεστής προεξόφλησης του 30 % που εφαρμόστηκε στη λογιστική αξία των νέων λεωφορείων, η ηλικία των οποίων ήταν κάτω του ενός έτους, είναι ενδεχομένως υπερβολικά υψηλός, στοιχείο που είναι ακόμη πιο προφανές για τα λεωφορεία που επρόκειτο να αγοραστούν. Η Επιτροπή θεωρεί επιπλέον ότι ο συντελεστής προεξόφλησης της τάξης του 50 % για τα παλαιότερα λεωφορεία φαίνεται να είναι επίσης υπερβολικά υψηλός, δεδομένου ότι στη λογιστική αξία τους λαμβάνεται ήδη υπόψη η απόσβεση. Συγκριτικά, εάν εφαρμοζόταν συντελεστής προεξόφλησης 10 % στα νέα λεωφορεία και συντελεστής προεξόφλησης 30 % στα παλαιότερα λεωφορεία, η εκτιμώμενη αξία της εταιρείας θα αυξανόταν από 25,6 εκατ. EUR σε περίπου 35 εκατ. EUR.

(240) Επιπλέον, στα έγγραφα της πώλησης προβλεπόταν πλήρης αποζημίωση της νέας HelB από την παλαιά HelB σε περίπτωση απαίτησης ανάκτησης κρατικής ενίσχυσης (βλέπε αιτιολογική σκέψη 46). Από οικονομική άποψη, η αποζημίωση αυτή μειώνει τον επιχειρηματικό κίνδυνο για τον αγοραστή διότι αποτελεί ουσιαστικά ασφάλιση έναντι ενδεχόμενη υποχρέωσης. Υπό αυτή την έννοια, παρέχει στον αγοραστή πρόσθετο όφελος και, ως εκ τούτου, θα έπρεπε να συνυπολογιστεί στην τιμή πώλησης. Ωστόσο, στην αποτίμηση της Inspira Oy δεν λαμβάνεται υπόψη η αποζημίωση κατά τον προσδιορισμό της τιμής πώλησης.

(241) Για τους λόγους που αναφέρονται στις αιτιολογικές σκέψεις 231 έως 240, η Επιτροπή θεωρεί ότι η αποτίμηση που υπέβαλε η Φινλανδία δεν αντικατοπτρίζει με ακρίβεια την αγοραία τιμή της HelB. Το στοιχείο αυτό, σε συνδυασμό με την απουσία προκήρυξης ανοικτής, διαφανούς, αμερόληπτης και άνευ όρων διαδικασίας πρόσκλησης υποβολής προσφορών, οδηγεί την Επιτροπή στο συμπέρασμα ότι το τίμημα που καταβλήθηκε από τον αγοραστή για τη δραστηριότητα της HelB δεν αντικατοπτρίζει με ακρίβεια την τιμή της αγοράς.

11.3. **Η ταυτότητα των ιδιοκτητών**

(242) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι ο Δήμος του Ελσίνκι πώλησε τη δραστηριότητα της HelB στον ιδιωτικό φορέα εκμετάλλευσης λεωφορείων Viikin Linja Oy, ο οποίος δεν συνδεόταν κατ' ουδένα τρόπο με τον Δήμο.

([64]) Παρατηρήσεις της Φινλανδίας της 13ης Ιανουαρίου 2017.
([65]) Παρατηρήσεις της Φινλανδίας της 13ης Ιανουαρίου 2017.

(243) Ως εκ τούτου, ελλείψει απόδειξης περί του αντιθέτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχουν δεσμοί μεταξύ των αρχικών και των νέων ιδιοκτητών της δραστηριότητας της HelB που μεταβιβάστηκε στη Viikin Linja Oy.

11.4. **Χρόνος της συναλλαγής**

(244) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι μια συναλλαγή δεν πρέπει να πραγματοποιείται με σκοπό να αποφευχθεί η ανάκτηση της κρατικής ενίσχυσης, καθώς αυτό θα συνεπάγονταν καταστρατήγηση μελλοντικής αρνητικής απόφασης της Επιτροπής ([66]).

(245) Η πώληση της δραστηριότητας της HelB ξεκίνησε τον Απρίλιο του 2015, δηλαδή αμέσως μετά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας από την Επιτροπή και την ενημέρωση της Φινλανδίας για την απόφαση κίνησης της διαδικασίας.

(246) Κατά συνέπεια, τόσο το φινλανδικό Δημόσιο όσο και ο Δήμος του Ελσίνκι είχαν πλήρη επίγνωση της πιθανότητας τα υπό εξέταση μέτρα να συνιστούν παράνομη και ασυμβίβαστη ενίσχυση, η οποία θα έπρεπε να ανακτηθεί.

(247) Επιπλέον, η έρευνα της Επιτροπής όσον αφορά την παρούσα υπόθεση κρατικής ενίσχυσης αναφέρεται μάλιστα ως ένα από τα κίνητρα της πώλησης ([67]), με καταβολή μετρητών σε λογαριασμό μεσεγγύησης εν είδει εξασφάλισης, σε περίπτωση που η Επιτροπή εκδώσει αρνητική απόφαση, με επέκταση της ανάκτησης στη νέα HelB.

(248) Επομένως, η Επιτροπή εκτιμά ότι ο χρόνος πώλησης της δραστηριότητας της HelB και οι προαναφερόμενες περιστάσεις καταδεικνύουν σαφώς ότι η πώληση της δραστηριότητας της HelB διοργανώθηκε με σκοπό την καταστρατήγηση δυνητικής αρνητικής απόφασης της Επιτροπής.

11.5. **Οικονομική λογική της συναλλαγής**

(249) Όταν η Επιτροπή εξετάζει το κριτήριο της οικονομικής λογικής της συναλλαγής επαληθεύει αν ο αγοραστής των περιουσιακών στοιχείων τα χρησιμοποιεί κατά τον ίδιο τρόπο με τον πωλητή ή, αντιθέτως, αν ενσωματώνει τα στοιχεία ενεργητικού στην ίδια εμπορική στρατηγική του και τοιουτοτρόπως υλοποιεί συνέργειες που δικαιολογούν το ενδιαφέρον του για την απόκτηση αυτών των στοιχείων ενεργητικού ([68]).

(250) Στην υπό κρίση υπόθεση, η εξαγορά από τον αγοραστή αφορούσε όλα τα στοιχεία ενεργητικού που απαιτούνταν για τη συνέχιση της δραστηριότητας της παλαιάς HelB ως λειτουργούσας οντότητας, μαζί με το σύνολο των εργαζομένων της παλαιάς HelB και των συναφών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων (εκτός από το δάνειο εξοπλισμού του 2002 και τα κεφαλαιουχικά δάνεια του 2005, του 2011 και του 2012). Επιπλέον, στη σύμβαση πώλησης αναφέρεται ρητά ότι η πώληση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο λειτουργούσας οντότητας.

(251) Όπως αναφέρεται στις αιτιολογικές σκέψεις 23 και 25, η Viikin Linja Oy ήταν ανταγωνιστής της Nobina AB και δραστηριοποιούνταν στην ίδια αγορά με την παλαιά HelB. Μετά την εξαγορά της δραστηριότητας της παλαιάς HelB, ο αγοραστής, Viikin Linja Oy, τη μετονόμασε σε HelB, η οποία κατέστη η νέα HelB, μέλος του ομίλου KAG. Από την ενέργεια αυτή προκύπτει ότι η δραστηριότητα της παλαιάς HelB επρόκειτο να συνεχιστεί χωρίς σημαντικές διαφορές στο πλαίσιο της νέας HelB, με τα ίδια λεωφορεία στις ίδιες γραμμές, ακόμη και με το ίδιο χρώμα ([69]).

(252) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η νέα HelB συνεχίζει απλώς τη δραστηριότητα της παλαιάς HelB και χρησιμοποιεί τα στοιχεία ενεργητικού της παλαιάς HelB κατά τον ίδιο τρόπο με την παλαιά HelB.

11.6. **Συμπέρασμα σχετικά με την οικονομική συνέχεια μεταξύ της παλαιάς HelB και της νέας HelB**

(253) Κατά συνέπεια, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η μοναδική αλλαγή που επέφερε η πώληση της δραστηριότητας της HelB αφορούσε τη νομική οντότητα στην οποία ανήκει η νέα HelB. Η δραστηριότητα της παλαιάς HelB πωλήθηκε μετά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας από την Επιτροπή, και πωλήθηκε ως λειτουργούσα οντότητα, με τη μεταβίβαση στη νέα HelB του συνόλου των εργαζομένων, των στοιχείων ενεργητικού και των συμβάσεων. Πέραν αυτού, η νέα HelB συνεχίζει τη δραστηριότητα της παλαιάς HelB και χρησιμοποιεί τα στοιχεία ενεργητικού της παλαιάς HelB κατά τον ίδιο τρόπο με την παλαιά HelB.

([66]) Απόφαση (ΕΕ) 2015/1587 της Επιτροπής, της 7ης Μαΐου 2015, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.35546 (2013/C) (πρώην 2012/NN) την οποία χορήγησε η Πορτογαλία στην Estaleiros Navais de Viana do Castelo SA (ΕΕ L 250 της 25.9.2015, σ. 208), αιτιολογική σκέψη 165 και απόφαση 2011/97/ΕΚ της Επιτροπής, της 14ης Σεπτεμβρίου 2005, κρατική ενίσχυση C 11/04 (πρώην NN 4/03) — Ολυμπιακή Αεροπορία — Αναδιάρθρωση και ιδιωτικοποίηση (ΕΕ L 45 της 18.2.2011, σ. 1) αιτιολογικές σκέψεις 178-183.

([67]) Έργο Viima, αιτιολογική έκθεση της 21.9.2015 σχετικά με την τιμή πώλησης.

([68]) Απόφαση (ΕΕ) 2015/1826 της Επιτροπής, της 15ης Οκτωβρίου 2014, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.33797 — (2013/C) (ex 2013/NN) (ex 2011/CP) την οποία έθεσε σε εφαρμογή η Σλοβακία υπέρ της NCHZ (ΕΕ L 269 της 15.10.2015, σ. 71), αιτιολογική σκέψη 164.

([69]) http://svenska.yle.fi/artikel/2015/10/21/helsingforsfullmaktige-godkande-forsaljning-av-bussbolag, τελευταία επίσκεψη στις 12.10.2017.

(254) Επιπλέον, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η πώληση της HelB διοργανώθηκε με σκοπό την καταστρατήγηση της υποχρέωσης ανάκτησης, καθώς άφησε το δάνειο εξοπλισμού του 2002 και τα κεφαλαιουχικά δάνεια του 2005, του 2011 και του 2012 στην «κενή περιεχομένου» πλέον παλαιά HelB, η οποία δεν είχε κανένα στοιχείο ενεργητικού για την κάλυψη των εν λόγω δανείων.

(255) Τέλος, το τίμημα που καταβλήθηκε για τη δραστηριότητα της HelB δεν αντικατοπτρίζει με ακρίβεια την τιμή της αγοράς λόγω του ότι η πώληση δεν διοργανώθηκε μέσω διαδικασίας πρόσκλησης υποβολής προσφορών και λόγω ελλείψεων στην αποτίμηση που παρουσίασε η Φινλανδία. Ακόμη και αν η τιμή πώλησης της δραστηριότητας της HelB αντιστοιχούσε στην τιμή της αγοράς (κάτι που δεν ισχύει), αυτό και μόνο το στοιχείο δεν θα ήταν επαρκές για να αποκλειστεί η ύπαρξη οικονομικής συνέχειας, δεδομένου ότι η τιμή της αγοράς αποτελεί έναν μόνο από τους παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη (βλέπε αιτιολογική σκέψη 217), λαμβανομένου μάλιστα υπόψη ότι από άλλους δείκτες προκύπτει σαφώς η ύπαρξη οικονομικής συνέχειας μεταξύ της παλαιάς και της νέας HelB.

(256) Βάσει των προαναφερομένων, η Επιτροπή είναι της άποψης ότι υπάρχει οικονομική συνέχεια μεταξύ της παλαιάς HelB, η οποία φέρει επί του παρόντος την επωνυμία Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy (βλέπε αιτιολογική σκέψη 47) και της νέας HelB.

(257) Ως συνέπεια των προαναφερομένων, η Επιτροπή είναι της άποψης ότι το πλεονέκτημα που χορήγησε η Φινλανδία στην παλαιά HelB συνιστά παράνομη και ασυμβίβαστη κρατική ενίσχυση και ότι η ανάκτηση της εν λόγω ασυμβίβαστης κρατικής ενίσχυσης που χορηγήθηκε στην παλαιά HelB πρέπει να επεκταθεί στον νέο ιδιοκτήτη της δραστηριότητας —τη νέα HelB. Πράγματι, με τη συνεχή λειτουργική παρουσία της στην αγορά, η νέα HelB συνεχίζει να επωφελείται από την κρατική ενίσχυση που εισπράχθηκε για τις οικονομικές δραστηριότητες της παλαιάς HelB και ως εκ τούτου συνεχίζει να στρεβλώνει την αγορά.

12. **ΑΝΑΚΤΗΣΗ**

(258) Σύμφωνα με τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την πάγια νομολογία των δικαστηρίων της Ένωσης, η Επιτροπή έχει αρμοδιότητα, όταν διαπιστώσει το ασυμβίβαστο μιας ενίσχυσης με την εσωτερική αγορά, να αποφασίσει ότι το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος πρέπει να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει ([70]). Από την πάγια νομολογία των δικαστηρίων της Ένωσης προκύπτει επίσης ότι η υποχρέωση για το κράτος μέλος να καταργήσει ενίσχυση την οποία η Επιτροπή θεωρεί ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά αποσκοπεί στην αποκατάσταση της πρότερης κατάστασης ([71]).

(259) Σε αυτό το πλαίσιο, τα δικαστήρια της Ένωσης έχουν αποφανθεί ότι ο εν λόγω στόχος επιτυγχάνεται όταν ο δικαιούχος αποδώσει τα ποσά που χορηγήθηκαν υπό μορφή παράνομων ενισχύσεων, χάνοντας έτσι το πλεονέκτημα που απολάμβανε στην αγορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές του, και τα πράγματα επανέλθουν στην προ της καταβολής κατάσταση ([72]).

(260) Σε συμφωνία με τη νομολογία, το άρθρο 16 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 ([73]) του Συμβουλίου ορίζει ότι «σε περίπτωση αρνητικής απόφασης για υπόθεση παράνομων ενισχύσεων, η Επιτροπή αποφασίζει την εκ μέρους του οικείου κράτους μέλους λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την ανάκτηση της ενίσχυσης από τον δικαιούχο».

(261) Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι τα υπό εξέταση μέτρα εφαρμόστηκαν κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ και πρέπει να θεωρηθούν παράνομη και ασυμβίβαστη ενίσχυση, το ποσό της ενίσχυσης πρέπει να ανακτηθεί ώστε να αποκατασταθεί η κατάσταση της εσωτερικής αγοράς που επικρατούσε πριν από τη χορήγησή τους. Η ανάκτηση καλύπτει τη χρονική περίοδο από την ημερομηνία διάθεσης της ενίσχυσης στον δικαιούχο έως την πραγματική ανάκτησή της. Το προς ανάκτηση ποσό επισύρει τόκους έως την πραγματική ανάκτησή του.

12.1. **Μέτρο 1 — Το δάνειο εξοπλισμού του 2002**

(262) Η προς ανάκτηση ενίσχυση ισούται με το άθροισμα που προκύπτει από:

1) τη διαφορά μεταξύ α) των απαιτητών τόκων, υπολογιζόμενων βάσει του σύμφωνου με τους όρους της αγοράς επιτοκίου Euribor δώδεκα μηνών συν περιθώριο 400 σημείων βάσης (μεταξύ της 24ης Μαΐου 2002 και της 23ης Μαΐου 2012) και 1 000 σημείων βάσης (μεταξύ της 24ης Μαΐου 2012 και της 13ης Ιανουαρίου 2016) και β) των καταβληθέντων τόκων, υπολογιζόμενων βάσει του πραγματικού επιτοκίου Euribor δώδεκα μηνών συν περιθώριο 5 σημείων βάσης· και

2) το ανεξόφλητο αρχικό κεφάλαιο του δανείου, ύψους 10,7 εκατ. EUR, που δεν αποπληρώθηκε.

([70]) Απόφαση της 12ης Ιουλίου 1973, Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-70/72, ECLI:EU:C:1973:87, σκέψη 13.
([71]) Απόφαση της 21ης Μαρτίου 1990, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, σκέψη 66.
([72]) Απόφαση της 17ης Ιουνίου 1999, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, σκέψεις 64 και 65.
([73]) Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 248 της 24.9.2015, σ. 9).

(263) Η υπολογιζόμενη κατ' αυτόν τον τρόπο ενίσχυση ανέρχεται στο ποσό των 20 190 595 EUR (βλέπε παράρτημα). Η ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης ορίζεται ως εξής: για το μέρος 1), η ημερομηνία κατά την οποία οι τόκοι καθίσταντο απαιτητοί, δηλαδή η 31η Δεκεμβρίου κάθε έτους μεταξύ των ετών 2002 και 2015 και η 13η Ιανουαρίου 2016 (η τελευταία ημέρα του δανείου)· για το μέρος 2), η ημερομηνία παραίτησης από το δάνειο, δηλαδή η 13η Ιανουαρίου 2016.

12.2. **Μέτρο 2 — Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005**

(264) Η προς ανάκτηση ενίσχυση ανέρχεται στο ποσό που προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ:

1) των απαιτητών τόκων, υπολογιζόμενων βάσει του σύμφωνου με τους όρους της αγοράς επιτοκίου, δηλαδή α) 8,08 % επί του «δανείου εκκίνησης» μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 2005 και της 11ης Δεκεμβρίου 2015 και β) 7,70 % επί της υποχρέωσης της STA μεταξύ της 18ης Απριλίου 2006 και της 11ης Δεκεμβρίου 2015· και

2) των τόκων που καταβλήθηκαν πράγματι, δηλαδή 0.

(265) Η υπολογιζόμενη κατ' αυτόν τον τρόπο ενίσχυση ανέρχεται στο ποσό των 20 241 255 EUR (βλέπε παράρτημα). Ως ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης ορίζεται η ημερομηνία κατά την οποία θα καθίσταντο απαιτητοί οι τόκοι εάν το δάνειο είχε χορηγηθεί υπό τους όρους της αγοράς, δηλαδή η 31η Δεκεμβρίου κάθε έτους μεταξύ του 2005 και του 2014 και η 11η Δεκεμβρίου 2015 (η ημερομηνία μετατροπής του κεφαλαιουχικού δανείου του 2005 σε μετοχικό κεφάλαιο της HelB).

12.3. **Μέτρο 3 — Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2011**

(266) Η προς ανάκτηση ενίσχυση ανέρχεται στο συνολικό ποσό του δανείου, δηλαδή 5,8 εκατ. EUR. Ως ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης ορίζεται η ημερομηνία χορήγησης του δανείου, δηλαδή η 31η Ιανουαρίου 2011.

12.4. **Μέτρο 4 — Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2012**

(267) Η προς ανάκτηση ενίσχυση ανέρχεται στο συνολικό ποσό του δανείου, δηλαδή 8 εκατ. EUR. Ως ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης ορίζεται η ημερομηνία χορήγησης του δανείου, δηλαδή η 23η Μαΐου 2012.

12.5. **Οικονομική συνέχεια**

(268) Λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής συνέχειας μεταξύ της παλαιάς HelB (νυν Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy) και της νέας HelB (πλήρης επωνυμία: Helsingin Bussiliikenne Oy, πρώην Viikin Linja Oy), η υποχρέωση αποπληρωμής του συνολικού ποσού της ενίσχυσης, όπως αναγράφεται στα τμήματα 12.1 έως 12.4 ανωτέρω, επεκτείνεται και στη νέα HelB (πλήρης επωνυμία: Helsingin Bussiliikenne Oy).

12.6. **Ρήτρα πλήρους αποζημίωσης**

(269) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι διατάξεις που περιλαμβάνονται στη σύμβαση πώλησης της παλαιάς HelB και στη συμφωνία λογαριασμού μεσεγγύησης και προβλέπουν την πλήρη αποζημίωση της νέας HelB έναντι κάθε απαίτησης ανάκτησης κρατικών ενισχύσεων (αιτιολογική σκέψη 46) δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης κίνησης της διαδικασίας και, ως εκ τούτου, δεν αποτελούν αντικείμενο αξιολόγησης από την Επιτροπή στην παρούσα απόφαση. Ωστόσο, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι κατά την πάγια νομολογία, ρήτρες αυτού του είδους ενδέχεται να πληρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστούν αυτές καθαυτές χωριστά μέτρα κρατικής ενίσχυσης, ενώ η εφαρμογή παρόμοιων ρητρών αποζημίωσης μπορεί να χαρακτηριστεί καταστρατήγηση της ανάκτησης παράνομης και ασυμβίβαστης κρατικής ενίσχυσης.

(270) Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι σε περίπτωση που οι ρήτρες αυτές ενεργοποιηθούν, εν μέρει ή εν όλω, οποιαδήποτε χρονική στιγμή μετά την έκδοση της παρούσας απόφασης, η Επιτροπή μπορεί να υποχρεωθεί να διερευνήσει τόσο αν η εφαρμογή των εν λόγω ρητρών αποζημίωσης συνιστά καταστρατήγηση της ανάκτησης παράνομης και ασυμβίβαστης κρατικής ενίσχυσης, όπως διαπιστώνεται στην παρούσα απόφαση, όσο και αν οι εν λόγω ρήτρες συνιστούν αυτές καθαυτές χωριστά μέτρα κρατικής ενίσχυσης.

13. **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ**

(271) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η Φινλανδία έθεσε παράνομα σε εφαρμογή την ενίσχυση υπό τα μέτρα 1, 2, 3 και 4, κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(272) Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ενίσχυση υπό τα μέτρα 1, 2, 3 και 4 δεν είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά και πρέπει να ανακτηθεί από τη νέα HelB (πλήρης επωνυμία: Helsingin Bussiliikenne Oy), περιλαμβανομένων των τόκων ανάκτησης,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η κρατική ενίσχυση ύψους 54 231 850 EUR, η οποία χορηγήθηκε παράνομα από τη Φινλανδία υπό τα μέτρα 1, 2, 3 και 4, κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπέρ της Helsingin Bussiliikenne Oy δεν είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά.

Άρθρο 2

1. Η Φινλανδία ανακτά την αναφερόμενη στο άρθρο 1 ενίσχυση από τον δικαιούχο.

2. Λόγω της οικονομικής συνέχειας μεταξύ της παλαιάς HelB (νυν Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy) και της νέας HelB (πλήρης επωνυμία: Helsingin Bussiliikenne Oy, πρώην Viikin Linja Oy), η υποχρέωση επιστροφής της ενίσχυσης επεκτείνεται στη νέα HelB (πλήρης επωνυμία: Helsingin Bussiliikenne Oy).

3. Τα ανακτώμενα ποσά βαρύνονται με τόκους από την ημερομηνία κατά την οποία τέθηκαν στη διάθεση του δικαιούχου μέχρι τον χρόνο της πραγματικής τους ανάκτησης.

4. Οι τόκοι υπολογίζονται με τη μέθοδο του ανατοκισμού σύμφωνα με τις διατάξεις του κεφαλαίου V του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 794/2004 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 271/2008, ο οποίος τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 794/2004.

Άρθρο 3

1. Η ανάκτηση της ενίσχυσης που αναφέρεται στο άρθρο 1 είναι άμεση και πραγματική.

2. Η Φινλανδία διασφαλίζει την εκτέλεση της παρούσας απόφασης εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησής της.

Άρθρο 4

1. Εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, η Φινλανδία υποβάλλει στην Επιτροπή τις ακόλουθες πληροφορίες:

α) το συνολικό ποσό (αρχικό κεφάλαιο και τόκους ανάκτησης) που θα πρέπει να ανακτηθεί από τον δικαιούχο·

β) λεπτομερή περιγραφή των μέτρων που έχει ήδη λάβει και προγραμματίσει ώστε να συμμορφωθεί με την παρούσα απόφαση·s

γ) έγγραφα που αποδεικνύουν ότι έχει δοθεί εντολή στον δικαιούχο να επιστρέψει την ενίσχυση.

2. Η Φινλανδία τηρεί ενήμερη την Επιτροπή σχετικά με την πρόοδο των εθνικών μέτρων που ελήφθησαν για την εκτέλεση της παρούσας απόφασης μέχρι να ολοκληρωθεί η ανάκτηση της ενίσχυσης που αναφέρεται στο άρθρο 1. Υποβάλλει αμέσως, μετά από απλό αίτημα της Επιτροπής, πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα που έχει ήδη λάβει και προγραμματίσει για να συμμορφωθεί με την παρούσα απόφαση. Παρέχει επίσης λεπτομερείς πληροφορίες για τα ποσά των ενισχύσεων και των τόκων που έχουν ήδη ανακτηθεί από τον δικαιούχο.

Άρθρο 5

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στη Δημοκρατία της Φινλανδίας.

Η Επιτροπή μπορεί να δημοσιεύσει τα ποσά των ενισχύσεων και των τόκων που θα ανακτηθούν κατ' εφαρμογή της παρούσας απόφασης, με την επιφύλαξη του άρθρου 30 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου.

Βρυξέλλες, 28 Ιουνίου 2019.

Για την Επιτροπή
Margrethe VESTAGER
Μέλος της Επιτροπής

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Υπολογισμός του ποσού της ενίσχυσης υπό τα μέτρα 1 και 2

Μέτρο 1 (Το δάνειο εξοπλισμού του 2002)			
	Ανεξόφλητο αρχικό κεφάλαιο	Διαφορά επιτοκίου	Ποσό ενίσχυσης
24.5.2002	13 000 000	3,95 %	136 933
31.8.2002	14 000 000	3,95 %	44 547
30.9.2002	14 500 000	3,95 %	143 188
31.12.2003	14 500 000	3,95 %	572 750
31.12.2004	14 500 000	3,95 %	572 750
31.12.2005	14 500 000	3,95 %	572 750
31.12.2006	14 500 000	3,95 %	572 750
31.12.2007	14 500 000	3,95 %	572 750
31.12.2008	14 300 000	3,95 %	564 850
31.12.2009	13 700 000	3,95 %	541 150
31.12.2010	13 100 000	3,95 %	517 450
31.12.2011	12 500 000	3,95 %	493 750
23.5.2012	11 900 000	3,95 %	185 409
24.5.2012	11 900 000	9.95 %	710 430
31.12.2013	11 300 000	9.95 %	1 124 350
31.12.2014	10 700 000	9.95 %	1 064 650
31.12.2015	10 700 000	9.95 %	1 064 650
13.1.2006	10 700 000	9.95 %	35 488
Ενίσχυση υπό μορφή επιτοκίου			9 490 595
Ενίσχυση υπό μορφή παραίτησης από το αρχικό κεφάλαιο			10 700 000
Συνολική ενίσχυση			**20 190 595**

Μέτρο 2 (Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005)			
	Ανεξόφλητο αρχικό κεφάλαιο (με κεφαλαιοποίηση των τόκων)	Διαφορά επιτοκίου	Ποσό ενίσχυσης
i) το «δάνειο εκκίνησης»			
31.12.2005	12 255 223,50	8,08 %	990 222
31.12.2006	13 245 445,56	8,08 %	1 070 232
31.12.2007	14 315 677,56	8,08 %	1 156 707
31.12.2008	15 472 384,31	8,08 %	1 250 169
31.12.2009	16 722 552,96	8,08 %	1 351 182
31.12.2010	18 073 735,24	8,08 %	1 460 358
31.12.2011	19 534 093,05	8,08 %	1 578 355

Μέτρο 2 (Το κεφαλαιουχικό δάνειο του 2005)			
	Ανεξόφλητο αρχικό κεφάλαιο (με κεφαλαιοποίηση των τόκων)	Διαφορά επιτοκίου	Ποσό ενίσχυσης
31.12.2012	21 112 447,76	8,08 %	1 705 886
31.12.2013	22 818 333,54	8,08 %	1 843 721
31.12.2014	24 662 054,89	8,08 %	1 992 694
11.12.2015	26 654 748,93	8,08 %	2 034 054
Μερικό σύνολο του «δανείου εκκίνησης»			16 433 579
ii) η υποχρέωση της STA			
18.4.2006	3 638 476,87	7,70 %	196 114
2007	3 834 590,77	7,70 %	295 263
2008	4 129 854,26	7,70 %	317 999
2009	4 447 853,04	7,70 %	342 485
2010	4 790 337,73	7,70 %	368 856
2011	5 159 193,73	7,70 %	397 258
2012	5 556 451,65	7,70 %	427 847
2013	5 984 298,42	7,70 %	460 791
2014	6 445 089,40	7,70 %	496 272
11.12.2015	6 941 361,29	7,70 %	504 791
Μερικό σύνολο υποχρέωσης της STA			3 807 676
Γενικό σύνολο			**20 241 255**